

Τ.Ε.Ι ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
& ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

«ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ
ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΒΡΟΥ»

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΛΑΤΖΑ ΑΓΟΡΑΣΤΗ
ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ ΘΕΑΝΩ

ΑΜ 10534
ΑΜ 10600

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΣΟΥΛΙΟΣ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2006

Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή μας κύριο **Σούλιο Παναγιώτη** για την κατανόηση και τη υπομονή που έδειξε απέναντι μας, καθώς επίσης για τις πολύ χρήσιμες συμβουλές του και την άριστη συνεργασία που είχαμε για να φέρουμε εις πέρας αυτή τη μελέτη. Στη συνέχεια, ευχαριστούμε θερμά τη Νομαρχία του Νομού Ευβοίας, το γραφείο Ανάπτυξης και Τουρισμού Ευβοίας, τον κύριο **Ζέρβα** και την Ναυτική Εταιρεία Σκύρου. Τέλος θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τη Νομαρχία του νομού Έβρου, το τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης, τον κύριο **Αντωνιάδη Πολυχρόνη**, το Λιμεναρχείο Αλεξανδρουπόλεως, την Εταιρεία Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου καθώς επίσης όλους τους αρμόδιους φορείς που εργάζονται στις παραπάνω υπηρεσίες και μας βοήθησαν ουσιαστικά στο να περισυλλέξουμε τα στοιχεία για αυτή την εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

— ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	-1-
— ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ «ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 «Η ανάλυση του Τουριστικού φαινομένου»	
1.1 Εννοιολογικό περιεχόμενο και η Φύση του Τουρισμού.....	-3-
1.2 Ευρύτερα διαδεδομένες μορφές του Τουρισμού και οι σημαντικότερες διακρίσεις των Τουριστικών Υπηρεσιών.....	-7-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 «Το Τουριστικό προϊόν και η Οικονομική ανάπτυξη της Χώρας»	
2.1 Η συμβολή της Τουριστικής ανάπτυξης στην Οικονομική Ανάπτυξη.....	-10-
2.2 Η Φορολογική επιβάρυνση του Τουριστικού προϊόντος στην Ελλάδα.....	-12-
2.3 Τα Οικονομικά της φορολογίας του Τουρισμού.....	-14-
2.4 Η συμβολή του Τουριστικού προϊόντος στο Α.Ε.Π.	-15-
2.4.1 Ο Ελληνικός Τουρισμός και οι τάσεις εξέλιξης.....	-15-
2.4.2. Η εξελικτική πορεία του Τουρισμού από το 2001 μέχρι το 2004.....	-17-
2.5 Η συμβολή του Τουρισμού στην Απασχόληση στο κλάδο Ξενοδοχείων και εστιατορίων.....	-18-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 «Προβλήματα και Δυνατότητες Τουριστικής Ανάπτυξης»	
3.1 Προβλήματα Τουριστικής Ανάπτυξης.....	-19-
3.2 Δυνατότητες Τουριστικής Ανάπτυξης και Προοπτικές.....	-20-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 «Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος και το Μέλλον του Τουρισμού»

4.1 Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος (3299/2004).....	-22-
4.1.1 Διαίρεση της Επικράτειας σε ζώνες κινήτρων.....	-23-
4.2 Το Μέλλον του Τουρισμού.....	-24-
4.2.1 Οι σημαντικότεροι Παράγοντες για την Ανοδική Πορεία της Τουριστικής Βιομηχανίας.....	-26-

— ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ «Ο ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 «Ιστορική Αναφορά»

1.1 Λίγη Ιστορία.....	-27-
1.2 Προσωπικότητες της Εύβοιας.....	-29-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 «Τουριστικοί Τόποι»

2.1 Δήμος Στύρων.....	-31-
2.2 Δήμος Αυλίδας.....	-31-
2.3 Δήμος Ερέτριας.....	-32-
2.4 Δήμος Καρύστου.....	-33-
2.5 Δήμος Κύμης.....	-34-
2.6 Δήμος Κονιστρών.....	-34-
2.7 Δήμος Χαλκίδας.....	-35-
2.8 Δήμος Σκύρου.....	-35-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 «Φυσικοί Τουριστικοί Προορισμοί»

3.1 Φυσικοί Πόροι.....	-37-
3.2 Η Κύμη και Οι πηγές της.....	-41-
3.3 Οι Ιαματικές πηγές της Αιδηψού.....	-42-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 «Προβλήματα και Προοπτικές του Νομού Ευβοίας»

4.1 Προβλήματα του Νομού.....	-45-
4.2 Προοπτικές του Νομού.....	-49-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 «Τα Αγροτουριστικά Προγράμματα και τα εγκεκριμένα έργα στο Νομό Ευβοίας»

5.1 Τα Αγροτουριστικά Προγράμματα Ο.Π.Α.Α.Χ. Ι. Στερεάς Ελλάδας και ΙΙ. Υπουργείου Γεωργίας.....	-56-
5.2 Εγκεκριμένα έργα από τον Οργανισμό Αγροτικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας Α.Ε. (2000 – 2006).....	-58-
5.3 Το Πρόγραμμα LEADER ΙΙ.....	-60-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 «Στατιστικά στοιχεία κίνησης για τη γραμμή Κύμη – Σκύρο – Κύμη και η Ξενοδοχειακή υποδομή στο Νομό Ευβοίας»

6.1 Στατιστικά στοιχεία κίνησης Κύμη – Σκύρο – Κύμη κατά τα έτη 2000 – 2004.....	-64-
6.2 Ξενοδοχειακή υποδομή στο Νομό Ευβοίας.....	-65-

— ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ «Ο ΝΟΜΟΣ ΈΒΡΟΥ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 «Το Παρελθόν και το Παρόν του Νομού Έβρου»

1.1 Ιστορική Αναδρομή.....	-70-
1.2 Η Σημερινή κατάσταση του Νομού.....	-72-
1.3 Ο Μύθος του Νομού Έβρου.....	-73-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 «Οι Τουριστικές περιοχές του Νομού Έβρου»

2.1 Η Πόλη της Αλεξανδρουπόλεως.....	-74-
2.2 Η Πόλη του Σουφλίου.....	-76-

2.3 Η Πόλη του Διδυμοτείχου.....	-77-
2.4 Η Πόλη της Ορεστιάδας.....	-79-
2.5 Η Νήσος της Σαμοθράκης.....	-80-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 «Οι Σημαντικότεροι Τουριστικοί Τόποι του Νομού Έβρου»

3.1 Το Δάσος της Δαδιάς.....	-82-
3.2 Το Δέλτα του Έβρου.....	-83-
3.2.1 Λίγα λόγια για τον ποταμό Έβρο.....	-83-
3.2.2 Ο Υγρότοπος του Δέλτα του Έβρου.....	-84-
3.3 Το Νησί της Σαμοθράκης.....	-86-
3.3.1 Εκκλησιαστικοί Προορισμοί.....	-86-
3.3.2 Αρχαιολογικοί χώροι και Μουσεία.....	-88-
3.3.3 Υδάτινοι Προορισμοί.....	-90-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 «Οι Τουριστικοί Προορισμοί του Νομού Έβρου»

4.1 Αρχαιολογικά Μνημεία.....	-92-
4.2 Εκκλησίες και Μοναστήρια.....	-97-
4.3 Μουσεία και Υδάτινοι Προορισμοί.....	-99-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 «Οι Προοπτικές και τα Προβλήματα στην ανάπτυξη του Τουρισμού στο Νομό Έβρου»

5.1 Προοπτικές στην ανάπτυξη του Τουρισμού	
5.1.1 Υπάρχουσα κατάσταση Τουριστικής υποδομής στο Νομό Έβρου.....	-104-
5.1.2 Στόχοι της Νομαρχίας για την Τουριστική Ανάπτυξη.....	-105-
5.1.3 Κατευθύνσεις Τουριστικής Πολιτικής της Νομαρχίας.....	-106-
5.1.4 Κινήσεις και Έργα για την προώθηση του Τουρισμού στον Νομό Έβρου.....	-108-
5.2 Προβλήματα στην ανάπτυξη του Τουρισμού.....	-110-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 «Τα Αγροτουριστικά Προγράμματα Ο.Π.Α.Α.Χ., LEADER II, INTEGRA και ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος»	
6.1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης – Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου 2000 – 2006.....	-112-
6.1.1 Η Εταιρεία Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου.....	-113-
6.2 Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικών Χώρων (Ο.Π.Α.Α.Χ.) "Άξονας προτεραιότητας 7 του Ε.Π. Α.Α.Α.Υ"	-115-
6.2.1 Στόχοι & Φιλοσοφία του Προγράμματος.....	-116-
6.2.2 Τα Μέτρα του Προγράμματος.....	-116-
6.2.3 Περιοχές Παρέμβασης Ο.Π.Α.Α.Χ. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	-117-
6.2.4 Το Μέτρο 7.9 "Ενθάρρυνση των Τουριστικών και Βιοτεχνικών δραστηριοτήτων" και τα Έργα που έχουν δημιουργηθεί μέσω αυτού του προγράμματος.....	-118-
6.2.5 Τα έργα του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου του άξονα 7 (Ο.Π.Α.Α.Χ.).....	-119-
6.3 Το Πρόγραμμα LEADER II.....	-120-
6.3.1 Μερικά από τα Έργα του Προγράμματος LEADER II.....	-121-
6.4 Το Πρόγραμμα INTEGRA.....	-123-
6.5 Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	-124-
6.5.1 Ο νέος ρόλος και η νέα προοπτική του Υπουργείου Μακεδονίας και Θράκης.....	-126-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 «Ξενοδοχειακή υποδομή και Στατιστικά στοιχεία των επισκεπτών στο Νομό Έβρου»	
7.1 Η Ξενοδοχειακή υποδομή στο Δήμο Αλεξανδρουπόλεως.....	-128-
7.1.1 Η Ξενοδοχειακή υποδομή στο Δήμο Διδυμοτείχου, Ορεστιάδας και Σουφλίου.....	-129-
7.1.2 Ξενοδοχειακά Καταλύματα στους Δήμους Τραϊανούπολης, Τυχερού, Τριγώνου, Κυπρίνου και Φερών.....	-129-
7.1.3 Ξενοδοχειακή υποδομή στο Δήμο Σαμοθράκης.....	-130-
7.2 Στοιχεία Αφίξεων και Διανυκτερεύσεων Ημεδαπών – Αλλοδαπών στο Νομό Έβρου κατά τα έτη 2003 – Νοέμβριος 2005.....	-131-
7.3 Στοιχεία Αποπλεύσεων και Καταπλεύσεων των επιβατών από και προς το λιμάνι της Αλεξανδρουπόλεως.....	-132-

— ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ «ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΈΒΡΟΥ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: «Γενική σύγκριση των νομών ως προς τη γεωγραφική τους θέση και το φυσικό περιβάλλον».....	-133-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: «Τα προβλήματα Ανάπτυξης του Τουρισμού – Συγκριτικά στο Νομό Ευβοίας και Έβρου».....	-135-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: «Τα Δυνατά Σημεία που συμβάλλουν στην Ανάπτυξη του Τουριστικού Προϊόντος Συγκριτικά στους δυο Νομούς».....	-139-
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	-142-
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	-143-

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι η προσέγγιση του τουριστικού φαινομένου στη γενική του μορφή, ο εντοπισμός και η αναφορά των προβλημάτων, όπως επίσης και των δυνατοτήτων που υπάρχουν στην εξέλιξη του τουρισμού ως ένα προϊόν που συμβάλει ενεργά στην ανάπτυξη μιας χώρας.

Επιλέξαμε τους Νομούς Ευβοίας και Έβρου ως παράδειγμα σύγκρισης στον τουριστικό τομέα όπου εντοπίσαμε τις ομοιότητες και τις διαφορές παρόλο που είναι δυο περιοχές οι οποίες έχουν σχεδόν την ίδια μορφολογία αλλά διαφορετική γεωγραφική θέση και κατά συνέπεια κατέχουν διαφορετική θέση στην τουριστική προτίμηση του κοινού.

Η εργασία μας αποτελείται από τέσσερα μέρη. Το Α΄ Μέρος με γενικό τίτλο: « Γενικά Στοιχεία του Τουρισμού και η Συμβολή του στην Οικονομία». Αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια με τους εξής τίτλους: Κεφάλαιο 1 «Η ανάλυση του Τουριστικού Φαινομένου», Κεφάλαιο 2 «Το Τουριστικό προϊόν και η Οικονομική ανάπτυξη της Χώρας», Κεφάλαιο 3 «Προβλήματα και Δυνατότητες Τουριστικής ανάπτυξης» και το Κεφάλαιο 4 «Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος και το Μέλλον του Τουρισμού».

Το Β΄ Μέρος έχει ως γενικό τίτλο: «Ο Νομός Ευβοίας» και αποτελείται από έξι κεφάλαια με τους παρακάτω τίτλους: Κεφάλαιο 1 «Ιστορική Αναφορά», Κεφάλαιο 2 «Τουριστικοί Τόποι», Κεφάλαιο 3 «Φυσικοί Τουριστικοί Προορισμοί», Κεφάλαιο 4 «Προβλήματα και Προοπτικές του Νομού Ευβοίας», Κεφάλαιο 5 «Τα Αγροτουριστικά Προγράμματα και τα Εγκεκριμένα Έργα στο Νομό Ευβοίας» και τέλος το Κεφάλαιο 6 «Στατιστικά στοιχεία κίνησης για τη γραμμή Κύμη – Σκύρο – Κύμη και η Ξενοδοχειακή υποδομή στο Νομό Ευβοίας».

Το Γ' Μέρος με γενικό τίτλο: «Ο Νομός Έβρου» αποτελείται από επτά κεφάλαια με τους ακόλουθους τίτλους: Κεφάλαιο 1 «Το Παρελθόν και το Παρόν του Νομού Έβρου», Κεφάλαιο 2 «Οι Τουριστικές περιοχές του Νομού Έβρου», Κεφάλαιο 3 «Οι Σημαντικότεροι Τουριστικοί Τόποι του Νομού Έβρου», Κεφάλαιο 4 «Οι Τουριστικοί Προορισμοί του Νομού Έβρου», Κεφάλαιο 5 «Οι Προοπτικές και τα Προβλήματα στην Ανάπτυξη του Τουρισμού στο Νομό Έβρου», Κεφάλαιο 6 «Τα Αγροτουριστικά Προγράμματα Ο.Π.Α.Α.Χ., LEADER II, INTEGRA και ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος» και το Κεφάλαιο 7 «Ξενοδοχειακή υποδομή και Στατιστικά στοιχεία των επισκεπτών στο Νομό Έβρου»

Στο Τέταρτο και τελευταίο Μέρος αυτής της εργασίας είναι η σύγκριση των δυο Νομών καθώς επίσης και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε μετά το πέρας της μελέτης μας στο συγκεκριμένο θέμα.

A. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

1.1 Εννοιολογικό περιεχόμενο και η φύση του τουρισμού

Ο τουρισμός εμφανίζεται με διάφορες μορφές, γι' αυτό και είναι δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια. Παρ' όλα αυτά όμως ένα σαφέστερο εννοιολογικό περιεχόμενο του τουρισμού και ένας ακριβέστερος ορισμός του απαιτούνται για διάφορους λόγους, οι σημαντικότεροι από τους οποίους συνοψίζονται αμέσως πιο κάτω:

- a. *Για μελετητικούς λόγους:* για να μπορέσει να εξεταστεί το τουριστικό φαινόμενο συστηματικά, είναι απαραίτητο να οριστεί προηγουμένα τι ακριβώς καλύπτει αυτό.
- b. *Για στατιστικούς λόγους:* για να μπορέσει να μετρηθεί το τουριστικό φαινόμενο πρέπει προηγουμένα να οριστεί αυτό με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ακρίβεια γίνεται. Στην πράξη οι διαθέσιμες τεχνικές για τη μέτρηση του τουριστικού φαινομένου συχνά προσδιορίζουν τι είναι δυνατό να μετρηθεί και στη συνέχεια τείνουν να οριστούν τον τουρισμό για συγκεκριμένους λόγους.

Μια από τις πρώτες προσπάθειες που έγιναν για να οριστεί ο τουρισμός, όσο το δυνατό ακριβέστερα γίνεται, ήταν αυτή των καθηγητών Hunzikel και Krapf του Πανεπιστημίου της Βέρνης, που στη συνέχεια υιοθετήθηκε από τη Διεθνή Ένωση Επιστημονικών Εμπειρογνομόνων Τουρισμού. Αυτοί είχαν υποστηρίξει την άποψη ότι ο τουρισμός έπρεπε να οριστεί σαν το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού σε έναν προορισμό και τη διαμονή μη μόνιμων κατοίκων σε αυτόν, εφόσον δεν οδηγούν σε μόνιμη διαμονή και δεν συνδέονται με οποιαδήποτε κερδοσκοπική δραστηριότητα.

Ο ορισμός αυτός του τουρισμού, αν και δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένος, βοηθά να διακρίνει κανείς τον τουρισμό από την αποδημία, ενώ ταυτόχρονα κάνει σαφές ότι πρέπει απαραίτητα να περιλαμβάνει τόσο ένα ταξίδι όσο και μια διαμονή,

αποκλείοντας έτσι τελείως τις ημερήσιες περιηγήσεις, δηλαδή τις εκδρομές. Επίσης φαίνεται να μην περιλαμβάνει τα επαγγελματικά ταξίδια που συνδέονται με μια κερδοσκοπική δραστηριότητα, ακόμα και αν το εισόδημα αυτό δεν κερδίζεται στη χώρα ενός τουριστικού προορισμού. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ειπωθεί ότι κάθε άλλο παρά εύκολο είναι να διακρίνει κανείς ένα επαγγελματικό ταξίδι από ένα ταξίδι αναψυχής, αφού τόσα πολλά ταξίδια αποτελούν συνδυασμό και τον δύο. Με το πέρασμα του χρόνου όμως η βασική έννοια του τουρισμού διευρύνθηκε, έτσι ώστε να περιλαμβάνει σήμερα και διάφορες μορφές επαγγελματικών ταξιδιών, υπό την προϋπόθεση όμως ότι δεν θα οδηγούν αυτά σε μόνιμη διαμονή του επισκέπτη ή σε αμειβόμενη απασχόληση του στη χώρα υποδοχής και φιλοξενίας του.

Από τα κύρια χαρακτηριστικά του τουρισμού, πέντε μπορούν να εξακριβωθούν εννοιολογικά και συγκεκριμένα τα εξής:

1. Ο τουρίστας είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς τουλάχιστον επί ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους.
2. Οι διάφορες μορφές τουρισμού, όποιες και αν είναι αυτές, περιέχουν απαραίτητα δύο βασικά στοιχεία και συγκεκριμένα το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν με την ευρύτερη έννοια του όρου, δηλαδή συμπεριλαμβανομένης και της διατροφής.
3. Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
4. Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεση τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης διαμονής τους μέσα σε λίγες μέρες, εβδομάδες ή μήνες.
5. Οι άνθρωποι επισκέπτονται διάφορους τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησης τους.

Ο τουρισμός σε όλες χωρίς εξαίρεση τις μορφές του αποτελεί οικονομική δραστηριότητα, η ανάπτυξη της οποίας προϋποθέτει απαραίτητα την ύπαρξη χρηματικών πόρων και ελεύθερου χρόνου. Με άλλα λόγια χωρίς την ύπαρξη χρημάτων και ελεύθερου χρόνου δεν γίνεται τουρισμός. Κύριος σκοπός της συμμετοχής των ανθρώπων στον τουρισμό είναι η ξεκούραση, η ψυχαγωγία, η διασκέδαση και η ξενοιασιά από τις σκοτούρες που δημιουργούν τα προβλήματα της ζωής. Αυτό όμως σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί αιτία για να περιορίσει κανείς ολόκληρο το εννοιολογικό περιεχόμενο του τουρισμού προς αυτήν την κατεύθυνση. Αντίθετα, τα βασικά χαρακτηριστικά του μπορούν να ερμηνευτούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να διευρυνθεί σημαντικά το εννοιολογικό του περιεχόμενο, κατ' επέκταση δε και το αντικείμενο του.

Ο τουρισμός συμβολίζει ένα μετακινούμενο πληθυσμό ταξιδιωτών, που εκτός ορισμένων εξαιρέσεων είναι ξένοι στους διάφορους τουριστικούς προορισμούς που επισκέπτονται και που αντιπροσωπεύουν ένα στοιχείο που ξεχωρίζει λίγο-πολύ εύκολα από τους ντόπιους πληθυσμούς τους. Όλες χωρίς εξαίρεση οι μορφές τουρισμού περιλαμβάνουν κάποιο ταξίδι, πλην όμως όλα τα ταξίδια δεν αποτελούν τουρισμό. Ο πρόσκαιρος και βραχυχρόνιος χαρακτήρας του τουρισμού τον κάνει να ξεχωρίζει από την αποδημία που, όπως είναι γνωστό αντιπροσωπεύει μια μακροχρόνια μετακίνηση πληθυσμού από μια χώρα σε μια άλλη και αποβλέπει κατά κανόνα σε μια μόνιμη εγκατάσταση.

Ο τουρισμός διαφέρει επίσης από την αποδημία που αφορά σε εποχιακές και προσωρινές μετακινήσεις εργατικού δυναμικού από τους τόπους της μόνιμης διαμονής του σε τουριστικούς προορισμούς, όπου υπάρχει η ζήτηση του. Ακόμη θα πρέπει να ειπωθεί ότι στον τουρισμό ένα μέρος των χρημάτων που κερδίζονται από ένα άτομο στον τόπο της μόνιμης διαμονής του ξοδεύονται εκ μέρους του τόσο στους τουριστικούς προορισμούς που επισκέπτεται όσο και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του προς αυτούς και από αυτούς προ τον τόπο της μόνιμης κατοικίας του.

Οποιαδήποτε προσπάθεια να οριστεί με ακρίβεια ο τουρισμός και να περιγραφεί με σαφήνεια το εννοιολογικό του περιεχόμενο είναι καταδικασμένη εκ των προτέρων να αποτύχει, αν δεν ληφθούν υπόψη οι διάφοροι παράγοντες που συγκροτούν την τουριστική βιομηχανία και επηρεάζονται από αυτήν. Οι απόψεις του είναι οπωσδήποτε καθοριστικής σημασίας για την διατύπωση ενός ολοκληρωμένου και περιεκτικού ορισμού του τουρισμού.

Τέσσερις διαφορετικές απόψεις του τουρισμού μπορούν να εξακριβωθούν. Αυτές συνοψίζονται αμέσως πιο κάτω:

1. *Ο τουρίστας*: επιδιώκει διάφορες ψυχικές εμπειρίες και ικανοποιήσεις. Η φύση τους θα καθορίσει κατά ένα μεγάλο μέρος τους τουριστικούς προορισμούς που θα διαλέξει να επισκευτεί και τις δραστηριότητες που θα απολαύσει και θα χαρεί.
2. *Η τουριστική επιχείρηση*: βλέπει τον τουρισμό σαν μια ευκαιρία να πραγματοποιήσει κάποιο κέρδος, με το να εφοδιάζει την τουριστική αγορά με αγαθά και υπηρεσίες που θα απολαύσει και θα χαρεί.
3. *Ο τρόπος φιλοξενίας*: βλέπει τον τουρισμό κυρίως σαν πολιτιστικό παράγοντα, σαν παράγοντα δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης, σαν παράγοντα πραγματοποίησης εσόδων και γενικότερα σαν παράγοντα ευημερίας και προόδου. Ταυτόχρονα όμως προβληματίζεται λίγο-πολύ για τις αρνητικές επιδράσεις που μπορεί να έχει ο τουρισμός σε αυτόν και γενικότερα στο περιβάλλον του.
4. *Η διοίκηση του τουριστικού προορισμού*: βλέπει τον τουρισμό σαν παράγοντα ανάπτυξης ή μεγένθυσης της οικονομίας της περιοχής της δικαιοδοσίας της, χωρίς όμως να παραβλέπει και τις αρνητικές επιδράσεις οποιεσδήποτε και αν είναι αυτές και ανεξάρτητα από το αν αυτές είναι άμεσες ή έμμεσες.

Ο τουρισμός σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν πιο πάνω, θα μπορούσε να οριστεί σαν το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την αμοιβαία επίδραση τουριστών, τουριστικών επιχειρήσεων, τουριστικών προορισμών και διοικήσεων τουριστικών προορισμών στη διαδικασία προσέλκυσης, υποδοχής και φιλοξενίας επισκεπτών, δηλαδή τουριστών και εκδρομικών, πλην όμως ορισμός αυτός είναι πολύ γενικός.

Αν εξεταστεί προσεκτικά ο τουρισμός, θα διαπιστωθεί ότι αποτελεί αυτός ένα σύνθετο δραστηριοτήτων, προϊόντων και παραγωγικών μονάδων, που προσφέρει μια τουριστική εμπειρία σε μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων που φεύγουν προσωρινά από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους και ταξιδεύουν σε κάποιο τουριστικό προορισμό για να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες, που όμως δεν είναι πάντα ανάγκες ή επιθυμίες ξεκούρασης, ψυχαγωγίας, διασκέδασης κ.λ.π.

Με άλλα λόγια ο τουρισμός περιλαμβάνει όλους τους προμηθευτές τουριστικών προϊόντων, αλλά ταυτόχρονα και εκείνους που σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σαν τέτοιοι, πλην όμως τα προϊόντα που προσφέρουν είναι λίγο-πολύ απαραίτητα στους τουρίστες κατά τη διάρκεια της πρόσκαιρης και βραχυχρόνιας διαμονής τους σε ένα τουριστικό προορισμό ή ακόμα κατά τη μετακίνηση τους από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους στον τουριστικό προορισμό της επιλογής τους και αντίστροφα.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι ο τουρισμός είναι ολόκληρος ο κόσμος της τουριστικής βιομηχανίας, δηλαδή οι παραγωγοί τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που ικανοποιούν τις τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες των ανθρώπων, ή tour-operators, οι μεσίτες τουριστικών υπηρεσιών, οι ταξιδιωτικοί / τουριστικοί πράκτορες, οι τουρίστες κλπ. Και ακόμα ότι ο τουρισμός αποτελεί το σύνολο των τουριστικών δαπανών που πραγματοποιούνται μέσα στα όρια μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών ή μιας διοικητικής της υποδιαίρεσης.

Αν λάβει κανείς υπόψη του τις πολυδιάστατες απόψεις του τουρισμού και τις αλληλεπιδράσεις με άλλες δραστηριότητες, μπορεί να καταλάβει γιατί είναι δύσκολο να βρεθεί ένας ολοκληρωμένος ορισμός του, που να γίνει γενικά αποδεκτός. Καθένας από τους πολλούς και διάφορους ορισμούς που έχουν κατά καιρούς δοθεί για τον τουρισμό, στόχευε να εξυπηρετήσει μια ειδική περίπτωση και να λύσει ένα επείγον πρόβλημα. Ας σημειωθεί δε ότι η έλλειψη γενικά αποδεκτών ορισμών του τουρισμού έχει εμποδίσει μεταξύ άλλων τη μελέτη του σαν κλάδου γνώσης που είναι. ¹

1.2 Ευρύτερα διαδεδομένες μορφές του τουρισμού και οι σημαντικότερες διακρίσεις των τουριστικών υπηρεσιών

— Πολιτιστικός τουρισμός: Μέσω των τουριστικών οδηγιών προτρέπονται οι ταξιδιώτες να απολαμβάνουν και να μορφώνονται για την «ενδιαφέρουσα περιοχή». Έτσι μπορούν να ενημερώνονται για ζητήματα γλώσσας, τέχνης, εθνικής προέλευσης, ιστορίας τόσο αρχαίας όσο και νεότερης, για την οικονομία, την εκπαίδευση κ.α. ¹

Πηγή 1: «Εισαγωγή στον Τουρισμό», Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π.

– Θαλάσσιος τουρισμός: Το πρόβλημα της έννοιας του όρου "Θαλάσσιος Τουρισμός" πηγάζει από την μη ακριβή έννοια του ίδιου του τουρισμού. Ο τουρισμός στην έννοια του περιλαμβάνει και το ταξίδι, αλλά όμως, όλα τα ταξίδια δεν αφορούν στον τουρισμό. Η πιο κοινή έννοια του τουρισμού είναι "η προσωρινή και βραχυπρόθεσμη μετακίνηση ανθρώπων σε προορισμούς έξω από το συνηθισμένο περιβάλλον τους και τις δραστηριότητες τους".

Αυτό για τη βιομηχανία του θαλάσσιου τουρισμού θα μπορούσε επομένως να σημαίνει, την προσωρινή και βραχυπρόθεσμη μετακίνηση ανθρώπων έξω από το συνηθισμένο τους περιβάλλον και τις δραστηριότητες, προς ένα προορισμό θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιες δραστηριότητες θαλάσσιου τουρισμού: •Ερασιτεχνική αλιεία •Τουριστικά υποβρύχια •Θαλάσσια σπορ •Καταδύσεις •Κρουαζιέρες •Ναυλώσεις σκαφών αναψυχής. Όπως φαίνεται με την πρώτη ματιά, ο θαλάσσιος τομέας του τουρισμού καθορίζεται λεπτομερέστερα, μέσα από παραδοσιακά πλαίσια που περιλαμβάνουν καθορίζεται λεπτομερέστερα, μέσα από παραδοσιακά πλαίσια που περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες και τις μετακινήσεις στη θάλασσα, τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια, το νησί και την παραλία, το θαλάσσιο αθλητισμό και την αναψυχή.³

– Νησιώτικος τουρισμός: Ένα σημαντικό στοιχείο του θαλάσσιου τουρισμού είναι ο νησιώτικος τουρισμός, η αξιοποίηση του οποίου μπορεί να συμβάλει μέχρι και στο 25% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος ενός κράτους. Τα νησιά ολοένα και περισσότερο αποκτούν βασικό ρόλο στον τομέα του θαλάσσιου τουρισμού, είτε με τη μορφή δραστηριοτήτων μαζικού τουρισμού, είτε με πιο εξειδικευμένες δραστηριότητες (θαλάσσια πάρκα, καταδυτικά κέντρα, ερασιτεχνική αλιεία).³

– Ιαματικός τουρισμός: Αν μπορούσαμε κατά κάποιο τρόπο παρακάμπτοντας την αυστηρή επιστημονική ορολογία, να δώσουμε μια πιο πλατιά ερμηνεία στην έννοια "ιαματικός τουρισμός", τότε θα μπορούσαμε να πούμε πως όλα τα είδη τουρισμού δεν είναι τίποτα άλλο παρά ιαματικός τουρισμός. Ο σύγχρονος άνθρωπος επιφορτισμένος από τους τρομακτικούς ρυθμούς της εποχής μας, έχει ανάγκη την αλλαγή περιβάλλοντος όσο δεν την είχε ίσως πριν από μερικές δεκαετίες.

Οι διακοπές και τα ταξίδια είναι ένα είδος ψυχοπνευματικής ξεκούρασης και κατά συνέπεια μπορούμε άνετα να τα συμπεριλάβουμε στο πρόγραμμα της ετήσιας θεραπευτικής αγωγής μας, ενάντια στο άγχος και τις συνέπειες από τη σημερινή ζωή, ιδιαίτερα στις μεγαλουπόλεις.⁴

— Εκκλησιαστικός ή θρησκευτικός τουρισμός: Ένα άλλο είδος τουρισμού, που έχει κάνει τελευταία την εμφάνισή του είναι ο εκκλησιαστικός ή θρησκευτικός τουρισμός, που μπορεί να θεωρηθεί παρόμοιος με τον ιαματικό τουρισμό, αφού η επιδίωξη των προσκυνητών και επισκεπτών Μονών και Ναών, δεν είναι άλλη παρά η ελάφρυνση και ικανοποίηση της πνευματικής και ψυχικής τους υπόστασης. Η ίαση και η σωτηρία της ψυχής, καθώς και η αποκατάσταση των χαμένων ισορροπιών αρχίζει να γίνεται επιτακτική ανάγκη των σύγχρονων ανθρώπων μας.³

— Ορεινός τουρισμός: Οι ορεινές διαδρομές επιτρέπουν στους επισκέπτες που αγαπούν την περιήγηση να βρεθούν σε τοποθεσίες μεγάλου φυσικού κάλλους, να ανακαλύψουν προϊστορικές βραχογραφίες, να συναντήσουν ανασκαφές σε εξέλιξη και να αισθανθούν τη μυστηριακή ατμόσφαιρα του βουνού.⁴

— **Ευρύτερα διαδεδομένες εναλλακτικές μορφές του τουρισμού είναι:**

- Τουρισμός εκθέσεων
- Τουρισμός άθλησης
- Συνεδριακός τουρισμός
- Τουρισμός χειμερινών σπορ
- Οικολογικός τουρισμός²

— **Οι σημαντικότερες διακρίσεις των τουριστικών υπηρεσιών είναι:**

- Υπηρεσίες μεταφορών
- Υπηρεσίες φιλοξενίας
- Υπηρεσίες σίτισης
- Υπηρεσίες διασκέδασης²

Πηγή 2: «Εισαγωγή στον Τουρισμό», Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π.

Πηγή 3: Φυλλάδιο από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευβοίας

Πηγή 4: Φυλλάδιο από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Έβρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

2.1 Η συμβολή της τουριστικής ανάπτυξης στην οικονομική ανάπτυξη

Ο τουρισμός όπως ήδη προαναφέραμε είναι μια οικονομική δραστηριότητα που κάτω από προϋποθέσεις μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στις μεν αναπτυσσόμενες χώρες και να διακόψει τον φαύλο κύκλο της φτώχειας και της μιζέριας, στις δε αναπτυγμένες να μεγεθυνθεί ακόμα περισσότερο η οικονομία τους.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες ο τουρισμός στις περισσότερες περιπτώσεις αποτελεί μια σχετικά νέα οικονομική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε σε υψηλά επίπεδα σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, γεγονός το οποίο είχε σαν συνέπεια να χρησιμοποιηθούν υπέρμετρα τόσο τα έργα τουριστικής υποδομής και ανωδομής τους όσο και οι ανθρώπινοι πόροι τους. Σε μερικές περιπτώσεις τα έργα τουριστικής υποδομής και ανωδομής των χωρών υποδομής και φιλοξενίας τουριστών δεν επαρκούν για να απορροφήσουν μεγάλους αριθμούς αφίξεων τουριστών.

Σε άλλες πάλι περιπτώσεις ο σχετικά μικρός απόλυτος αριθμός των τουριστών μπορεί να είναι ανεπαρκής για μια πλήρη εκμετάλλευση των υπάρχοντων τουριστικών εγκαταστάσεων ανάπτυξη του τουρισμού σε αναπτυσσόμενες χώρες με παραδοσιακή κουλτούρα και διαφορετικό βιοτικό και κοινωνικοπολιτικό επίπεδο από αυτό των τουριστών με τους οποίους έρχονται σε επαφή, ευθύνεται για πολλές ανεπιθύμητες οικονομικές, φυσικές και κοινωνικές επιδράσεις που κάθε άλλο παρά συμβάλλουν στην τουριστική τους ανάπτυξη, κατά επέκταση δε και στην οικονομική τους ανάπτυξη.

Η οικονομική ανάπτυξη όμως μιας χώρας δεν είναι εύκολη υπόθεση και αυτό γιατί εκτός άλλων απαιτεί τεράστια κεφάλαια τα οποία όμως είναι γνωστό οι αναπτυσσόμενες χώρες συνήθως δεν διαθέτουν. αυτό σημαίνει ότι αν θέλουν αυτές να αναπτυχθούν οικονομικά, θα πρέπει να προσφύγουν σε εσωτερικό και διεθνή δανεισμό. Πέρα από αυτό όμως η οικονομική ανάπτυξη απαιτεί μακριά περιθώρια αναμονής και υπομονής, αφού η αναπτυξιακή διαδικασία είναι κατά κανόνα χρονοβόρα. όλα αυτά αποτέλεσαν την κύρια αιτία που ανάγκασαν πολλές αναπτυσσόμενες χώρες να στραφούν προς τον τουρισμό, με την προσδοκία ότι αναπτύσσοντας τον θα εξασφαλίσουν τους απαραίτητους για την εκβιομηχάνιση τους οικονομικούς πόρους.⁵

Παρά τις όποιες αμφισβητήσεις που έχουν κατα καιρούς εκφραστεί από ορισμένους επιστημονικούς κύκλους για την ικανότητα του τουρισμού στις αναπτυσσόμενες χώρες, αυτοί που τάσσονται ανεπιφύλακτα υπέρ της τουριστικής ανάπτυξης είναι κατηγορηματικοί σε ότι αφορά στα πλεονεκτήματα και οικονομικά ωφελήματα της τουριστικής ανάπτυξης. Έτσι λοιπόν πιστεύουν ότι η ανάπτυξη του τουρισμού σε μια αναπτυσσόμενη χώρα όχι μόνο μπορεί να της εξασφαλίσει τα συναλλαγματικά έσοδα που δεν διαθέτει και που η έλλειψη τους βάζει φραγμούς ή επιβραδύνει την προσπάθεια της οικονομικής ανάπτυξης της, αλλά μπορεί επίσης να την ανακουφίσει από τις επιπτώσεις που προκαλεί το πρόβλημα της ανεργίας κυρίως στα αστικά κέντρα, ενώ μακροχρόνια ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει ένα υποκατάστατο για παραδοσιακές εξαγωγές, το μέλλον των οποίων κάθε άλλο παρά ευοίωνο προδιαγράφεται.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι εκτεταμένες οικονομικές ωφέλειες της τουριστικής ανάπτυξης μπορεί να συνοδεύονται από διαφορά μη ποσοτικοποιημένα φυσικά και κοινωνικά κόστη, που μπορούν να τεκμηριώνουν αντιθέσεις για μια παραπέρα ανάπτυξη του τουρισμού. Παρ' όλα αυτά όμως οι αρνητικές κριτικές για τις οποίες ο λόγος δεν είχαν μεγάλη επίδραση στους αρμοδίους για τον προγραμματισμό να συνεχίζει να θεωρείται από τους περισσότερους ακόμα σαν ένα σημαντικότερο συστατικό στοιχείο των προγραμμάτων που καταρτίζουν για οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο.

Ένας από τους βασικούς σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξης είναι και η εξασφάλιση παραγωγικής απασχόλησης σε όλους όσους θέλουν και μπορούν να εργαστούν. Όπως είναι γνωστό, ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των αναπτυσσόμενων χωρών είναι συνήθως το υψηλό ποσοστό της ανεργίας που εμφανίζουν. Σαν κλάδος οικονομικής δραστηριότητας έντασης εργασίας που είναι κατ' εξοχή ο τουρισμός, έχει την δυνατότητα να απορροφήσει άμεσα ένα μεγάλο ποσοστό του άνεργου οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ εξαιτίας των ευεργετικών επιδράσεων που ασκεί η ανάπτυξη του τουρισμού σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, παρέχει τη δυνατότητα να απασχοληθούν παραγωγικά σε αυτούς πολλοί άνεργοι.

Εν συνεχεία, ένας από τους λόγους που κάνουν τον τουρισμό ένα δημοφιλές μέσο οικονομικής ανάπτυξης και προόδου στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι από την μια πλευρά η διαπίστωση των πολιτικών τους εξουσιών ότι οι διεθνείς τουρίστες προέρχονται κατα κύριο λόγο από αναπτυγμένες χώρες και από την άλλη η προσδοκία τους ότι η αυξημένη ευημερία στις χώρες για τις οποίες ο λόγος θα αντανακλάται μεταξύ άλλων και στους

ταχύτερους ρυθμούς με τους οποίους θα αυξάνουν αριθμητικά οι διεθνείς τουρίστες που θα προέρχονται από αυτές.

Καθώς ο τουρισμός για διακοπές και ευχαρίστηση αναμένεται να αυξηθεί μελλοντικά σαν αποτέλεσμα της αυξημένης ενημερίας στις χώρες προέλευσης των διεθνών τουριστών, η δυνατότητα παροχής τουριστικών υπηρεσιών εκ μέρους των αναπτυσσόμενων χωρών υποδομής και φιλοξενίας τους ενδέχεται να είναι μικρότερη σε σχέση με την συνολική ζήτηση τους και η αναλογία του διεθνούς τουρισμού σε σχέση με αυτήν του εσωτερικού τουρισμού να είναι αυξημένη.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η ύπαρξη ανεκμετάλλευτων τουριστικών πόρων, η φύση της αγοράς εργασίας στον τουρισμό και η ανάπτυξη της διεθνούς τουριστικής αγοράς μπορεί να δώσει στις αναπτυσσόμενες χώρες μερικά πλεονεκτήματα έναντι των αναπτυγμένων χωρών, σε ότι αφορά στην ανάπτυξη του τουρισμού.⁵

Πηγή 5:Internet - Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

2.2 Η φορολογική επιβάρυνση του τουριστικού προϊόντος στην Ελλάδα

Ο τουρισμός κατατάσσεται σήμερα, διεθνώς, μεταξύ των βιομηχανιών με τους γρηγορότερους ρυθμούς ανάπτυξης και σημαντικής συμβολής στο ΑΕΠ, την απασχόληση και τις συναλλαγματικές εισπράξεις μιας χώρας. Εξαιτίας της ιδιαιτερότητας που παρουσιάζει ο κλάδος του τουρισμού είναι δύσκολη η εκτίμηση της συνεισφοράς του στο ΑΕΠ μιας χώρας.

Ο τουρισμός είναι ένα προϊόν το οποίο επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες. Η ζήτηση του επηρεάζεται σημαντικά από τις μεταβολές της τιμής του. Διαφέρει από τα άλλα προϊόντα καθώς καταναλίσκεται στον τόπο προσφοράς του, δηλαδή δεν πάει στον τόπο καταναλωτή, αλλά ο καταναλωτής – τουρίστας απολαμβάνει αυτό στον τόπο προσφοράς του. Το γεγονός αυτό παρακινεί τις χώρες προσφοράς να το μεταχειρίζονται διαφορετικά από τα εξαγόμενα προϊόντα τους. Η προσφορά του τουριστικού προϊόντος γίνεται από ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων, γεγονός που οδηγεί σε έντονο ανταγωνισμό μεταξύ αυτών, με αποτέλεσμα να περιορίζονται τα περιθώρια κέρδους.

Τα τελευταία χρόνια μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών πραγματοποιούνται κάθετη συγκέντρωση των επιχειρήσεων του κλάδου οποία επιτρέπει την αξιοποίηση οικονομιών

κλίμακας, οι οποίες οδηγούν στη μείωση του κόστους πρόσφοράς του τουριστικού προϊόντος, αλλά και σε συγκέντρωση της αγοράς σε μικρότερο βαθμό επιχειρήσεων. Οι νέες τεχνολογίες έχουν εισχωρήσει σημαντικά στον κλάδο, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της παραγωγικότητας αυτού και την καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της τουριστικής επιχείρησης.⁶

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Η Σημασία του Τουρισμού για την Ελληνική Οικονομία		
	Ελλάδα	Ευρωπαϊκή Ένωση
• Συμβολή στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (1999)	18,3%	14,1%
• Συμβολή στην απασχόληση (1999)	16,3%	14,5%
• Συμβολή στις επενδύσεις (1999)	22,3%	15,8%
• Συμβολή στην εισροή συναλλάγματος	997 εκατ. δολ.	3.771
• Μερίδιο στον ευρωπαϊκό τουρισμό (1998)		
- αφίξεις	3,0%	
- έσοδα	1,7%	
• Μέση ετήσια μεταβολή (1989-1998)		
- αφίξεις	3,6%	
- έσοδα	7,9%	
• Μερίδιο στο σύνολο των δωματίων της Ε.Ε. (1998)	6,4%	
• Μερίδιο στο σύνολο των κλινών της Ε.Ε. (1998)	6,2%	
• Έσοδα ανά άφιξη (1997) σε δολ. ΗΠΑ	374	665

Πηγή 6: Internet – Μελέτη του κ. Β. Πατσουράτη που έγινε για λογαριασμό του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ)

2.3 Τα οικονομικά της φορολογίας του τουρισμού

Η γρήγορη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας ήταν αναμενόμενο να προσελκύσει το ενδιαφέρον των φορολογικών αρχών και να αντιμετωπίσει ως μια προσελκύσει το ενδιαφέρον των φορολογικών αρχών και να αντιμετωπιστεί ως μια εύκολη και χωρίς πολιτικό κόστος πηγή εσόδων αφού ο επιβαρυνόμενος τουρίστας δεν ψηφίζει στο χώρο που κάνει διακοπές αλλά εκεί που διαμένει.

Το επιχείρημα ότι η φορολογία τουρισμού αποτελεί ένα μέσο χρηματοδότησης έργων υποδομής, τα οποία βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα του κλάδου, δεν φαίνεται να έχει ισχυρή βάση. Αντίθετα, τα επιχειρήματα τα οποία καλούν τις φορολογικές αρχές να λάβουν σοβαρά υπόψη τους την οικονομική σημασία του τουρισμού και τις παρενέργειες που η φορολογία προκαλεί συνοψίζονται στα παρακάτω :

- Οι φόροι αυτοί στρεβλώνουν την ανταγωνιστική θέση μεταξύ διαφόρων προορισμών.
- Επειδή η ζήτηση του τουριστικού προϊόντος είναι ελαστική, η επιβολή του φόρου είναι δυνατόν να οδηγήσει σε μείωση, παρά σε αύξηση, των συνολικών εσόδων από αυτή την πηγή.
- Οι φόροι τουρισμού προκαλούν άνιση φορολογική μεταχείριση μεταξύ του τουριστικού προϊόντος και οποιουδήποτε άλλου εξαγόμενου προϊόντος αφού το τελευταίο απαλλάσσεται από το φόρο.

Η φορολογία τουρισμού παραβιάζει τις αρχές της οικονομικής αποτελεσματικότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της απλότητας. Επηρεάζεται η αρχή της αποτελεσματικότητας αφού σε μικρές, έστω, μεταβολές του φόρου επηρεάζεται σημαντικά η ζήτηση του προϊόντος, η οποία οδηγεί σε κατανομή των παραγωγικών πόρων που δεν ανταποκρίνεται στις επιθυμίες του κοινωνικού συνόλου.

Παραβιάζεται η αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης, επειδή το τουριστικό προϊόν, ως εξαγόμενο προϊόν, δεν αντιμετωπίζεται φορολογικά όπως κάθε άλλο εξαγόμενο προϊόν. Επιπλέον, επειδή οι φόροι που επιβαρύνουν το τουριστικό προϊόν είναι αναλογικοί ή αποτελούν ένα συγκεκριμένο ποσό, ανεξάρτητο της δαπάνης που πραγματοποιείται, καταλήγουν να είναι αντίστροφα προοδευτικοί. Η υπόθεση ότι οι τουρίστες, γενικά, ανήκουν σε υψηλά εισοδηματικά στρώματα δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και συνεπώς δεν εξασθενεί την παραπάνω θέση.⁷

Η φύση του τουριστικού προϊόντος κάνει την φορολογία του πολύπλοκη. Εμπλέκονται σε αυτή πολλές φορολογικές αρχές και πολλοί κλάδοι, με αποτέλεσμα να συνεπάγεται υψηλό διοικητικό κόστος για τις επιχειρήσεις, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις αδιαφάνεια αφού ο τουρίστας δεν ξέρει το ακριβές ύψος και τη σύνθεση του φορολογικού βάρους που καλείται να πληρώσει. Το επιχείρημα ότι τα τουριστικά προϊόν φορολογείται και για εξασφάλιση πηγής εσόδων για τη χρηματοδότηση έργων για το κλάδο φαίνεται ότι έχει κάποια λογική σε ορισμένες χώρες, στη χώρα μας όμως δεν επαληθεύτηκε, τουλάχιστον, στην περίπτωση του σπατόσημου.⁷

Πηγή 7: Internet Μελέτη του Πατσουράτη Β. που έγινε για λογαριασμό του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ)

2.4 Η συμβολή του τουριστικού προϊόντος στο ΑΕΠ

Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται σημαντική σταδιακή βελτίωση της συμμετοχής του ελληνικού τουρισμού στα βασικά μεγέθη της Οικονομίας. Οι τουριστικές υπηρεσίες καλύπτουν σήμερα το ήμισυ και πλέον του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, από 28% το 1981. Η άμεση συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ σήμερα είναι 7%, από 4% που ήταν το 1981.

Πρέπει να αναφερθεί επίσης η συμμετοχή του τουρισμού στα δημόσια έσοδα, η συμμετοχή του στα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αφού μόνον ο τουρισμός μεταξύ των παραγωγικών κλάδων καταβάλλει ειδικά τέλη υπέρ των ΟΤΑ, πλέον των συνθηκών δημοτικών τελών των άλλων χρηστών, και η καθοριστική συμβολή του στην Περιφερειακή Ανάπτυξη. Στον τουριστικό τομέα απασχολείται περίπου το 10% του συνόλου των απασχολούμενων.⁸

2.4.1. Ο Ελληνικός τουρισμός και οι τάσεις εξέλιξης

Η Ελλάδα, κατά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, καταλαμβάνει τη 16^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των τουριστικών προορισμών το 1998 (WTO 1998). Με βάση τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (στοιχεία ΕΣΥΕ), η χώρα μας το 1998 υποδέχθηκε 11.363.822 τουρίστες (συμπεριλαμβανομένων των αφίξεων με κρουαζιέρες), που κατά

ποσοστό 90% προήλθαν από χώρες της μείζονος Ευρώπης και κατά 68% από χώρες της Ε.Ε. Το 76% του συνόλου των ξένων τουριστών ήρθε το 1997 με αεροπλάνο και το 58% με έκτακτες ναυλωμένες πτήσεις.

Στις ξενοδοχειακές μονάδες πραγματοποιήθηκαν το 1998 συνολικά 56.549.442 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών. Ο συνολικός αριθμός των διανυκτερεύσεων που πραγματοποιούνται στα δευτερεύοντα καταλύματα (μαζί με τις τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις) δεν μπορεί να καταμετρηθεί. Με την υπόθεση, όμως, ότι στις κλίνες των δευτερευόντων καταλυμάτων πραγματοποιείται περίπου ίσος μέσος αριθμός διανυκτερεύσεων ανά κλίνη (95,1 διαν/κλ.), μπορεί να υπολογιστεί κατά προσέγγιση ότι το έτος 1998 στα κύρια και στα δευτερεύοντα καταλύματα της χώρας πραγματοποιήθηκαν συνολικά 99.344.442 διανυκτερεύσεις.

Το σημαντικό ποσοστό του εισερχόμενου μαζικού τουρισμού τα τελευταία χρόνια διατηρείται σχετικά σταθερό. Μετά την εύλογη κάμψη που υπήρξε επακόλουθο της απότομης κορύφωσης του 1994, οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών έχουν ξαναβρεί το μακροπρόθεσμα ανοδικό ρυθμό τους. Για το 1998, η ποσοστιαία αύξηση των αφίξεων αλλοδαπών στα σύνορα ήταν +8,4% και των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα +6,43%.

Η ίδια ανοδική τάση σύμφωνα με τις μέχρι τώρα ενδείξεις και τα στοιχεία αφίξεων της ΕΣΥΕ, που καλύπτουν μόνο το α' εξάμηνο 1999, συνεχίστηκε και το 1999 (που κατά το α' εξάμηνο εμφανίζει αύξηση αφίξεων 14,18%), παρά την κρίση στο Κόσσοβο, η οποία αντιμετωπίστηκε έγκαιρα και αποτελεσματικά με διάφορα πρόσφορα μέτρα, και αναμένεται μετά βεβαιότητας να συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια, ενόψει μάλιστα και της δυναμικής που θα αναπτυχθεί λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις και κατά το 2000 θα σημειωθεί αύξηση των αφίξεων της τάξης του 8-10%. Οι Έλληνες εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό μέγεθος της ζήτησης δεδομένου ότι πραγματοποίησαν το 1998 13.984.434 διανυκτερεύσεις (αύξηση '98/'97 4,57%). Οι διανυκτερεύσεις αυτές δίνουν μερική μόνον εικόνα της συνολικής τουριστικής διακίνησης των ημεδαπών, δεδομένου ότι προτιμούν κυρίως μη ξενοδοχειακά καταλύματα, για τα οποία η ΕΣΥΕ δεν τηρεί στοιχεία διανυκτερεύσεων.⁸

2.4.2. Η εξελικτική πορεία του τουρισμού από το 2001 μέχρι το 2004

Σχετικά με τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΣΥΕ και τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, το 2002 η Ελλάδα με 14.179.999 αφίξεις αλλοδαπών ταξιδιωτών στα σύνορα καταλαμβάνει την 15^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των χωρών υποδοχής, σημειώνοντας αύξηση +0,87% έναντι του 2001.

Οι αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών το 2002 ήταν μειωμένες κατά -3,72% έναντι του 2001 και αποτέλεσαν το 73,61% του συνόλου των αφίξεων. Επίσης μειωμένες εμφανίστηκαν οι αφίξεις θαλασσίως κατά -1,38%, ενώ οι αφίξεις οδικώς παρουσίασαν αύξηση κατά +16,52%, οφειλόμενη σε μεγάλο βαθμό στους ταξιδιώτες προερχόμενου από την Αλβανία.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΣΥΕ για τις διανυκτερεύσεις στις ξενοδοχειακές μονάδες, το 2001 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 61.567.209 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών (αύξηση 0,43% έναντι του 2000). Οι Έλληνες εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό μέγεθος της ζήτησης, δεδομένου ότι πραγματοποίησαν 14.983.243 διανυκτερεύσεις, ενώ οι αλλοδαποί 46.636.293.

Την περίοδο Ιανουαρίου – Αυγούστου 2004, σημειώθηκε αύξηση των τουριστικών εισπράξεων κατά 10,4% έναντι της ίδιας περιόδου του 2003 (προσωρινά στοιχεία Τ.τ.Ε.). Στο σύνολο του 2003, οι εισπράξεις από τουριστικές υπηρεσίες έφθασαν τα 9.460 εκ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά -8,0% έναντι του 2002, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελλάδας. Με βάση τον σχετικό πίνακα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, η Ελλάδα κατατάσσεται έτσι στην 10^η θέση από άποψη τουριστικών εισπράξεων.

Το ενεργό ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας το 2004 είναι 647.530 κλίνες σε 341.795 δωμάτια που ανήκουν συνολικά σε 8.700 ξενοδοχειακές μονάδες. Υπάρχουν ακόμη 30.241 θέσεις κατασκήνωσης και 1.005 οικίσκοι σε 352 κάμπινγκς, που μπορούν να φιλοξενήσουν άλλα 93.738 άτομα.⁸

Πηγή 8: Internet - Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

2.5 Η συμβολή του τουρισμού στην απασχόληση στον κλάδο ξενοδοχείων και εστιατορίων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Η απασχόληση σε ξενοδοχεία και εστιατόρια		
	Σύνολο	Μισθωτοί
1995	223.676	86.294
1996	224.326	86.462
1997	229.886	89.233
1998	238.651	92.635
1999	239.981	98.793
2000	246.544	99.760
2001	247.513	105.283
2002	261.834	105.946
2003	265.768	106.936
2004	260.453	110.787

Από τον παραπάνω πίνακα είναι εμφανές ότι υπάρχει μια ανοδική πορεία των ατόμων που απασχολούνται στον τομέα των ξενοδοχείων και εστιατορίων στη Ελλάδα από το 1995 μέχρι το 2004. Ενώ αρχικά, το 1995 το σύνολο των απασχολούμενων ατόμων ήταν 223.676, εκ των οποίων οι 86.294 ήταν μισθωτοί, αργότερα το 2004 ανέρχονται σε 260.453 οι απασχολούμενοι και οι μισθωτοί σε 110.787.⁹

Πηγή 9: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1 Προβλήματα Τουριστικής Ανάπτυξης

Σε γενικότερο επίπεδο χώρας και παρά τα σημαντικά επιτεύγματα και την ανάλογη συμβολή στην εθνική οικονομία ο ελληνικός τουρισμός εμφανίζει μια σειρά διαρθρωτικών προβλημάτων που επικεντρώνονται στα εξής σημεία:

- Τη συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας σε ορισμένες περιοχές με ότι αυτό συνεπάγεται στην οικονομία και το περιβάλλον των περιοχών αυτών.
- Την αυστηρά εποχιακή ζήτηση, με συγκέντρωση του μεγαλύτερου όγκου του ετήσιου τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ελλιπή υποδομή και την ανισοκατανομή της τουριστικής δραστηριότητας επιδρά ανασταλτικά στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, αλλά και στην υγιή ανάπτυξη των επιχειρήσεων.
- Την κυριαρχία του μοντέλου του μαζικού τουρισμού χαμηλής συναλλαγματικής απόδοσης με κύριο χαρακτηριστικό την εξάρτηση των ελληνικών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων από τους tour-operators των διαφόρων χωρών, οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικά τη διαμόρφωση της τουριστικής κίνησης και της τελικής τιμής των τουριστικών «πακέτων» προς τους πελάτες τους.
- Την υπερπροσφορά σε ορισμένες περιπτώσεις ξενοδοχειακών κλινών σε περιοχές που παρατηρείται η αυξημένη τουριστική ζήτηση, με αποτέλεσμα την καθήλωση των τιμών των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών και ως τούτου την αναγκαστική πλέον στήριξη χαμηλότερης ποιότητας τουριστικού προϊόντος.
- Το υποβαθμισμένο επίπεδο σε ένα σημαντικό μέρος των τουριστικών καταλυμάτων, αλλά και των λοιπών τουριστικών εγκαταστάσεων που συμπληρώνουν την τουριστική προσφορά. Τα κύρια αυτά προβλήματα(σε συνδυασμό μεταξύ τους) διαμορφώνουν σε γενικές γραμμές έναν φαύλο κύκλο χαμηλής ποιότητας- χαμηλής τιμής.
- Ένα ακόμη πρόβλημα που σε ορισμένες περιοχές ανακύπτει έντονα είναι ο σημαντικός αριθμός αύξησης των ενοικιαζόμενων δωματίων σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές της χώρας που σε συνδυασμό με την απουσία μηχανισμού ελέγχου επιδεινώνει την όλη κατάσταση στα τουριστικά καταλύματα σε βάρος των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με την πρόσφατη απογραφή του Ε.Ο.Τ, το μέγεθος των ενοικιαζόμενων δωματίων ανέρχεται σε 600.000 κλίνες. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με ένα μεγάλο αριθμό αδήλωτων δωματίων, δημιουργεί σύγχυση στην αγορά με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες.

- Τη δανειακή επιβάρυνση αρκετών επιχειρήσεων του κλάδου, γεγονός που εμποδίζει την αυτοδύναμη ανάπτυξη τους και ουσιαστικά απαγορεύει οποιοδήποτε αναπτυξιακό σχεδιασμό.
- Την ποιότητα του μάνατζμεντ και μάρκετινγκ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Εξαιρουμένων των μεγάλων μονάδων, οι οποίες εφαρμόζουν σύγχρονες μεθόδους μάνατζμεντ και μάρκετινγκ, για τις υπόλοιπες μονάδες της χώρας υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης, με την δημιουργία νέων επιχειρηματικών σχημάτων που θα επιδράσει θετικά στη χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων.
- Τον κατακερματισμό των επιχειρήσεων που αδυνατούν να αντιμετωπίσουν χωρίς επώνυμο προϊόν ένα όλο και περισσότερο απαιτητικό πεταλόγιο.

Τα προαναφερθέντα προβλήματα ισχύουν γενικά για τον τουρισμό της χώρας και ως ένα βαθμό εξειδικεύονται και επηρεάζουν και τις επιμέρους περιοχές όπου υπάρχει τουριστική δραστηριότητα.¹⁰

3.2 Δυνατότητες Τουριστικής Ανάπτυξης και Προοπτικές

Όσον αφορά γενικά την εξέλιξη του τουρισμού στην Ελλάδα, διαπιστώνεται η ανάγκη του επαναπροσδιορισμού, ως ένα βαθμό της πολιτικής και των στόχων ώστε να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες τάσεις που κυριαρχούν διεθνώς, στο επίπεδο της ζήτησης.

Όπως εκτιμούν κορυφαίοι τουριστικοί παράγοντες της χώρας η τουριστική πολιτική γενικά πρέπει να επικεντρωθεί με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

- Αναβάθμιση της ζήτησης, γεγονός που προϋποθέτει αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς με εκσυγχρονισμό και εμπλουτισμό της υφισταμένης κατάστασης όσο και με την δημιουργία νέων προϊόντων υψηλών προδιαγραφών.
- Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος μέσω της ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού και της βελτίωσης του επιπέδου των προσφερόμενων υπηρεσιών, ώστε

να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για απεξάρτηση (στο μέτρο του δυνατού) από τον μαζικό τουρισμό χαμηλής προσόδου.

- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και μακρύτερη διάρκεια παραμονής επισκεπτών με την αξιοποίηση/ εκμετάλλευση διαθέσιμων πόρων.

Οι τρεις αυτοί άξονες βέβαια πρέπει να συμβαδίζουν με την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Επίσης βασική προϋπόθεση είναι ο συντονισμός της επιλεγόμενης τουριστικής πολιτικής με άλλες κρατικές πολιτικές που επηρεάζουν και εμπλέκονται στον τουριστικό τομέα (π.χ. κατεύθυνση δημοσίων επενδύσεων, παροχή κινήτρων ανάπτυξης σε περιοχές και δράσεις που ενδείκνυνται κλπ.).

Πέραν των ενδεικνυόμενων μέτρων που αφορούν τον Δημόσιο τομέα, στην πλευρά των ιδιωτικών φορέων πρέπει να υιοθετηθούν στρατηγικές διοίκησης και προώθησης πωλήσεων, παράλληλα δε να αξιοποιούνται δυνατότητες δημιουργίας κοινών δικτύων προβολής και πωλήσεων με στόχο τη μείωση λειτουργικών δαπανών και αύξηση απόδοσης.¹⁰

Πηγή 10: Διεύθυνση Τουρισμού και Εμπορίου – Τμήμα Τουρισμού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

4.1 Ο Νέος Αναπτυξιακός Νομός (3299/2004)

– Σκοπός των παρεχόμενων ενισχύσεων

Με τις ρυθμίσεις του νόμου 3299/2004 δημιουργήθηκε ένα νέο θεσμικό πλαίσιο παροχής ενισχύσεων προς ιδιωτικές επενδύσεις που υιοθετεί αποτελεσματικά κίνητρα και βελτιώνει τις διαδικασίες εφαρμογής τους έτσι ώστε να αποτελέσει ένα ουσιαστικό μέσο παρέμβασης, το οποίο παράλληλα με τα άλλα μέτρα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής, θα συμβάλλει στην αύξηση των επενδύσεων και κατ' επέκταση στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Βασικοί στόχοι του νόμου αποτελούν:

1. η ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη,
2. η αύξηση της απασχόλησης,
3. η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων,
4. η προστασία του περιβάλλοντος,
5. η εισαγωγή νέων τεχνολογιών,
6. η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας,
7. η ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
8. η αναδιάρθρωση της οικονομίας.

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες που ενισχύονται με τα κίνητρα του αναπτυξιακού νόμου 3299/2004 σχετικά με τα επενδυτικά σχέδια στον τομέα του τουρισμού:

Ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων κατηγορίας τουλάχιστον τριών αστέρων (3***), πρώην Β' τάξης – εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής λειτουργουσών ξενοδοχειακών μονάδων κατηγορίας τουλάχιστον δύο αστέρων (2**), πρώην Γ' τάξης – μετατροπή παραδοσιακών κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες – ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός συνεδριακών κέντρων, κέντρων θαλασσοθεραπείας – αξιοποίησης ιαματικών πηγών κλπ. ¹¹

4.1.1 Διάρθρωση της επικράτειας σε ζώνες κινήτρων

Η επικράτεια για την καλύτερη κατανομή των παρεχόμενων κινήτρων χωρίζεται σε 4 ζώνες.

- **ΠΕΡΙΟΧΗ Δ΄:** Περιλαμβάνει τους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου, τις βιομηχανικές επιχειρηματικές Περιοχές (ΒΕ.ΠΕ.) της Διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά της Ελληνικής Επικράτειας με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τη νήσο Θάσο, το Νομό Δωδεκανήσου, πλην της περιοχής που καθορίζεται από την υπουργική απόφαση του γενικού πολεοδομικού σχεδίου της πόλης της Ρόδου, και την παραμεθόρια ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Επικράτειας σε απόσταση 20 χλμ. από τα σύνορα, στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι ή οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη αυτή. Η περιοχή Δ΄ διαιρείται περαιτέρω στις υποπεριοχές Δ1, Δ2, και Δ3.
- **ΠΕΡΙΟΧΗ Γ΄:** Περιλαμβάνει τη Ζώνη Λαυρεωτικής του Νομού Αττικής, όπως αυτή καθορίζεται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών καθώς και τις περιφέρειες, τους ή τα τμήματα νομών της Επικράτειας που δεν εντάσσονται στις περιοχές Δ΄, Β΄ και Α΄.
- **ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄:** Περιλαμβάνει τις Βιομηχανικές Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ), την Επαρχία Λαγκαδά και το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού του Νομού Θεσσαλονίκης και την επαρχία Τροιζηνίας του Νομού Αττικής.
- **ΠΕΡΙΟΧΗ Α΄:** Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, πλην των τμημάτων τους που εντάσσονται στις λοιπές περιοχές.¹¹

Πηγή 11: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, 2005

4.2 Το Μέλλον του Τουρισμού

Από όσα εκτεθήκαν μέχρι τώρα γίνεται ολοφάνερο ότι ο τουρισμός έχει σήμερα αναπτυχθεί σε τέτοιο επίπεδο ώστε εκτός από σημαντική οικονομική δραστηριότητα να αποτελεί ταυτόχρονα και σημαντικό παράγοντα επηρεασμού των κοινωνικών αλλαγών που πραγματοποιούνται στις χώρες υποδομής και φιλοξενίας τουριστών.

Αναμφίβολα η ανάπτυξη του τουρισμού σε παγκόσμια κλίμακα υπήρχε εντυπωσιακή από το 1950 και έπειτα. παρά όλα αυτά όμως οι μεσοί ετήσιοι αναπτυξιακοί ρυθμοί μελλοντικά μπορούν να είναι τόσο υψηλοί όπως τις δεκαετίες του '50, '60 και '70. Η εκτίμηση αυτή ισχύει εντελώς ιδιαίτερα για το μαζικό διεθνή τουρισμό. η αύξηση της οικονομικής ευημερίας στις αναπτυγμένες χώρες έχει επιβραδυνθεί αισθητά και οι οικονομολόγοι κάθε άλλο παρά βέβαιοι είναι αν και κατά ποσό μια συνεχής βελτίωση της υλικής ευημερίας των κοινωνιών είναι εφικτή η ακόμα και επιθυμητή.

Όπως είναι γνωστό ο κόσμος ολόκληρος και κατά συνεπεία και ο τουρισμός διανύουν μια περίοδο ταχύριθμων μεταρρυθμίσεων που χαρακτηρίζονται μεταξύ άλλων και από την μετάβαση ορισμένων χωρών από μια βιομηχανική κοινωνία σε μια μεταβιομηχανική καθώς επίσης σε αλλαγές τρόπων ζωής και αξιών των λαών τους.

Με την σύγχρονη του μορφή ο τουρισμός έχει πάρει πια μαζικό χαρακτήρα γεγονός που τον κάνει να διαφοροποιείται ουσιαστικά από παλιότερες μορφές του. Ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται αυτός σήμερα δεν διαφέρει σε γενικές γραμμές από αυτόν του παρελθόντος. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι η διαφορά μεταξύ παλιότερων μορφών τουρισμού και της σημερινής του μορφής είναι μάλλον ποσοτική και ποιοτική.

Για να φτάσει ο τουρισμός στη σημερινή του μορφή πέρασε από διαφορές εξελικτικές φάσεις. μια από αυτές ήταν οπωσδήποτε και αυτή του «εκδημοκρατισμού» του που τοποθετείται χρονολογικά αμέσως μετά το τέλος των εχθροπραξιών του β παγκοσμίου πολέμου. Έτσι λοιπόν ο τουρισμός από προνόμιο των πλουσίων και της αριστοκρατίας άρχισε βαθμιαία μεν αλλά σταθερά να γίνεται δικαίωμα των εργαζομένων και γενικότερα των μη προνομιούχων.

Η μεταπολεμική κατά συνεπεία εποχή εκτός ότι εκδημοκράτισε σε μεγάλο αριθμό τον τουρισμό και τον έκανε προσιτότερο στις μεγάλες λαϊκές μάζες, έκανε ταυτόχρονα και τους ανθρώπους πρακτικότερους καθώς στον τουρισμό βρήκαν ένα μέσο μάλλον ξεκούρασης και ανανέωσης των σωματικών και ψυχικών τους δυνάμεων παρά κοινωνικής προβολής και επίδειξης.¹²

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην ανάπτυξη του τουρισμού καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η τεχνολογική εξέλιξη των μεταφορικών μέσων και κυρίως η «λαικοποίηση» τους και αυτό γιατί πέρα από τα στοιχεία της μαζικότητας και ομαδικότητας προστέθηκε σε αυτόν και το στοιχείο της υπερεθνικότητας. Τα τρία αυτά στοιχεία μαζί αποτελούν τα βασικά συστατικά στοιχεία του σύγχρονου τουρισμού και παράλληλα διαγράφουν έντονα τη φυσιογνωμία του.

Επίσης καθοριστικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή διαδραμάτισαν και άλλοι παράγοντες όπως είναι για παράδειγμα η αύξηση του κατά κεφαλήν εθνικού εισοδήματος και πλούτου, η βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης και ορών αμοιβής των εργαζομένων, η εξασφάλιση κοινωνικών παροχών στις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις του πληθυσμού, η απλούστευση των διατυπώσεων στις μετακινήσεις των ανθρώπων από χώρα σε χώρα, η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων, η διεθνοποίηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι ο τουρισμός με την σύγχρονη του μορφή θα μπορούσε σε γενικές γραμμές να οριστεί σαν η πρόσκαιρη μετακίνηση ανθρώπων από τον τόπο μόνιμης διαμονής τους σε ένα άλλον εκτός αυτού με αποκλειστικό σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους, που όμως δεν είναι πάντα ανάγκες ή επιθυμίες ξεκούρασης και αναψυχής, καθώς και η οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλκυση, υποδοχή και καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση αυτών των ανθρώπων.¹²

4.2.1 Οι Σημαντικότεροι Παράγοντες για την Ανοδική Πορεία της Τουριστικής Βιομηχανίας

1. Η βελτίωση του βιοωτικού επιπέδου και η αύξηση του ελεύθερου χρόνου που παρέχουν τη δυνατότητα σε πολλούς κατοίκους των αναπτυγμένων χωρών του βορρά και πρόσφατα μερικών χωρών της Ασίας και της λατινικής Αμερικής να ταξιδεύουν σε άλλες χώρες.
2. Η ανάπτυξη και η βελτίωση των μέσων μαζικής μεταφοράς δημιουργούν ευκαιρίες για ταξίδια σε μακρινούς τόπους με σχετικά φθηνά εισιτήρια.
3. Η μεγάλης διάρκειας παγκόσμια πολιτική σταθερότητα (λήξη του ψυχρού πολέμου και της απειλής πυρηνικού ολέθρου) η οποία προσφέρει την αίσθηση της ασφαλείας στους επιδόξους τουρίστες.
4. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συμβάλλουν στην αύξηση του ενδιαφέροντος για την γνωριμία με εξωτικές μακρινές περιοχές του πλανήτη μέσω τουριστικών εκπομπών, ταινιών, ειδήσεων κ.λ.π.
5. Οι καθορισμένες ετήσιες θρησκευτικές και εθνικές γιορτές ενθαρρύνουν την αύξηση του τοπικού τουρισμού και την ανάπτυξη της τοπικής τουριστικής υποδομής.
6. Οι μεγάλες διαφημιστικές εκστρατείες της τουριστικής βιομηχανίας οι οποίες αυξάνουν την επιθυμία για ταξίδια.

— Για πολλά χρόνια ο τουρισμός ήταν αγαθό που απολάμβαναν κυρίως οι ανώτερες οικονομικές τάξεις των αναπτυγμένων βιομηχανικά χωρών. Σήμερα αποτελεί προσιτό αγαθό για σημαντικό ποσοστό των κατοίκων του πλανήτη μας. τα στοιχεία του παγκοσμίου οργανισμού τουρισμού (Π.Ο.Τ) επιβεβαιώνουν ότι το 1990 455,9 εκατ. τουριστών ταξίδεψαν έξω από τη χώρα τους το 2002 ο αριθμός τους αυξάνεται σε 702,6 εκατ. ενώ για το 2020 ο αριθμός των διεθνών τουριστών προβλέπεται να φθάσει περίπου τα 1,6 δισεκτα.¹²

Πηγή 12: «Εισαγωγή στον Τουρισμό», Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Β. ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ο ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

1.1 Λίγη ιστορία

Οι έρευνες έδειξαν ότι η παρουσία ανθρώπου στην περιοχή χρονολογείται από τη μέση Παλαιολιθική περίοδο, δηλαδή 80.000 έως 40.000 χρόνια πριν. Τα ευρήματα στη Νέα Αρτάκη οδηγούν και 100.000 χρόνια πριν. Στη Μυκηναϊκή εποχή (1500-1000 π.Χ.) στην Εύβοια κατοικούσαν οι Αβάντες, οι οποίοι πήραν μέρος στον Τρωικό πόλεμο. Στα τέλη της χιλιετίας (1100 π.Χ.) ο Μυκηναϊκός πολιτισμός παρακμάζει, στην Εύβοια εγκαθίστανται Τωνες και οι Αβάντες μεταναστεύουν στη Χίο και στα μικρασιατικά παράλια.

Τον 8ο αιώνα π.Χ. η Χαλκίδα και η Ερέτρια ήταν μεγάλες ναυτικές-εμπορικές δυνάμεις, με έντονη δραστηριότητα σε ότι αφορά τη δημιουργία αποικιών. Η παρακμή ξεκίνησε με τη ρωμαϊκή κυριαρχία (2ος π.Χ.-4ος μ.Χ. αιώνας) στο νησί. Εξαιρέση αποτέλεσαν η Χαλκίδα που παρέμεινε η κύρια πόλη και η Αιδηψός λόγω των ιαματικών πηγών της.

Στη συνέχεια, η Εύβοια είχε την ίδια τύχη με τις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας: ήλθαν οι Βυζαντινοί και μετά οι Ενετοί, που έκτισαν κάστρα και πύργους και ανακαίνισαν πολλές εκκλησίες και μοναστήρια μέχρι τις 12 Ιουλίου 1470. Τότε οι Τούρκοι, έπειτα από πολιορκία ενός μήνα, κατέλαβαν και κατέστρεψαν το νησί, έσφαξαν τους περισσότερους κατοίκους και όσους επέζησαν τους μετέφεραν στην Ανατολή για δούλους. Η Εύβοια ελευθερώθηκε το Μάρτιο του 1833.¹³

Έυβοια

Η Εύβοια είναι το δεύτερο σε μέγεθος νησί του Αιγαίου, μετά την Κρήτη, και το τρίτο της Μεσογείου. Στην αρχαιότητα ήταν γνωστή με το όνομα "Μάκρις" λόγω του μήκους της. Τρεις μεγάλοι και απότομοι ορεινοί όγκοι, οι Τελέθριο, Δίρφη, Οχη, καταλαμβάνουν τη

μεγαλύτερη έκτασή της. Ανάμεσά τους εκτείνονται εύφορες πεδιάδες και μικρές κοιλάδες. Απέχει 80χλμ. από την Αθήνα και χωρίζεται από τη Στερεά Ελλάδα με τη λεπτή θαλάσσια λουρίδα του πορθμού του Ευρίπου.

Η συνολική έκταση του νομού είναι 4.167τ.χλμ. και ο πληθυσμός του 210.000 κάτοικοι. Το πλάτος του είναι 50 χλμ και το μήκος 180 χλμ. Το έδαφος του είναι κυρίως ορεινό αλλά έχει και μικρές εύφορες πεδιάδες. Υποστηρίζεται ότι παλαιότερα το νησί ήταν ενωμένο με τη Στερεά Ελλάδα και αποσπάστηκε απ' αυτήν πριν εκατομμύρια χρόνια. Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο πορθμός του Ευρίπου στο στενότερο μέρος του έχει μήκος 40 μ.

Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Χαλκίδα και η διοικητική διαίρεσή του περιλαμβάνει 25 δήμους και 2 κοινότητες. Από τους 25 δήμους 22 βρίσκονται στην Εύβοια και 2 στην απέναντι ακτή της Στερεάς Ελλάδας. Ο Δήμος Σκύρου ανήκει επίσης στο Νομό Ευβοίας.

Σκύρος

Ελληνικό νησί του Αιγαίου, το μεγαλύτερο σε έκταση των βορείων σποράδων. Έχει έκταση 199τ.χλμ. και πληθυσμό 3.000 κατοίκους (τελευταία απογραφή 1999). Το νησί της Σκύρου διακρίνεται για την εντυπωσιακά απότομη εναλλαγή του φυσικού τοπίου. Μια στενή πεδινή έκταση, μήκους 41χλμ., που εκτείνεται από το χωριό Αχίλλι μέχρι το χωριό Καλαμίτσα, χωρίζει το νησί σε δύο τμήματα.

Το βορειοδυτικό τμήμα είναι κατάφυτο και καλύπτεται από δάση χαλεπίου Πεύκης, ενώ το νοτιοανατολικό είναι ορεινό και βραχώδες και έτσι δημιουργείται έντονη αντίθεση. Στο νησί δεσπόζει το όρος Κόχυλας, στις παρυφές του οποίου εκτρέφονται χιλιάδες αιγοπρόβατα.

Κοντά στην Σκύρο βρίσκονται και μερικά μικρά νησάκια όπως το Πλατύ, οι Διαβάτες και τα Πόδια. Το κλίμα της είναι κατ'εξοχήν μεσογειακό και πολύ υγιεινό, με ήπιο χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι.

Η βόσκηση έχει περιορίσει τη βλάστηση, που περιλαμβάνει κυρίως πουρνάρια και άλλους μικρούς θάμνους. Στην ίδια περιοχή ζει επί αιώνες, ελεύθερο και ημιάγριο, το

μοναδικό στον κόσμο μικρόσωμο σκυριανό αλογάκι, που δεν ξεπερνά το 1,07μ. Στην ευρύτερη περιοχή υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός από τοπικά ή πολύ περιορισμένης εξάπλωσης ενδημικά είδη φυτών. Σημαντική είναι και η παρουσία των ερπετών και κυρίως ενός αυστηρά τοπικού ενδημικού είδους σαύρας, της *Podarcis gaigeae*.

1.2 Προσωπικότητες της Εύβοιας

Την Εύβοια, όπως και την υπόλοιπη Ελλάδα, έχουν δοξάσει από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα πολλοί και σημαντικοί άνθρωποι, σε όλους τους τομείς: την τέχνη, τα γράμματα, τις επιστήμες, την έρευνα, τους αγώνες για την ελευθερία και την ανεξαρτησία της χώρας.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τους εξής:

- **Γλαύκος:** ένδοξος αθλητής από την Κάρυστο. Είχε νικήσει στα Πύθια, στην Ολυμπία και οκτώ φορές στα Νέμεα.
- **Διοκλής:** περίφημος γιατρός από την Κάρυστο. Έζησε τον 4ο π.Χ. αιώνα και θεωρείται από τους θεμελιωτές της ιατρικής μετά τον Ιπποκράτη.
- **Ιωάννου Ναθαναήλ:** αρχιμανδρίτης. Έλαβε μέρος στην επανάσταση του 1821 και έγραψε βιβλίο με τίτλο «Ευβοϊκά», στο οποίο εξιστορούνται ο αγώνας, οι καταδιώξεις, οι λεηλασίες, οι σφαγές και τα παθήματα του ευβοϊκού λαού κατά την επανάσταση. Χάρισε τη βιβλιοθήκη του στην Ιερατική Σχολή Χαλκίδας. Σήμερα ένα μέρος της βρίσκεται στην κεντρική βιβλιοθήκη της Χαλκίδας.
- **Κριεζώτης Νικόλαος:** ο πιο διάσημος οπλαρχηγός της Εύβοιας στον αγώνα της ανεξαρτησίας. Από το Αλιβέρι πολέμησε σε όλη την Εύβοια, την Πελοπόννησο, πήρε μέρος στην εισβολή στην Ακρόπολη Αθηνών το 1826 και έφτασε μέχρι το Λίβανο για να ξεσηκώσει τους Σύρους εναντίον του Σουλτάνου. Επί Όθωνα διορίστηκε νομοεπιθεωρητής Ευβοίας και συμμετείχε στην επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 για το Σύνταγμα. Πέθανε στη Σμύρνη το 1853.
- **Βελισάριου Ιωάννης:** ήρωας των Βαλκανικών πολέμων. Γεννήθηκε στην Κύμη το 1861. Διακρίθηκε για την ανδρεία και την τόλμη του στον πόλεμο του 1892, στους

πολέμους του 1912-1913 και συνέβαλε στην απελευθέρωση των Ιωαννίνων. Σκοτώθηκε το 1913 σε μάχη εναντίον των Βουλγάρων, στο όρος Όρβηλος.

- **Καραγιάννη Λέλα:** ηρωίδα της εθνικής αντίστασης. Γεννήθηκε στη Λίμνη το 1898. Συμμετείχε ενεργά στην αντίσταση κατά των κατακτητών οργανώνοντας δίκτυο διαφυγής στη Μέση Ανατολή. Συνελήφθη το 1944 και βασανίστηκε από τα Ες. Εκτελέστηκε μαζί με άλλους πατριώτες στο Δαφνί το 1944.
- **Παπανικολάου Γεώργιος:** Ο εφευρέτης του test που φέρει το όνομά του, του PAP TEST, χάρη στο οποίο σώθηκαν και σώζονται εκατομμύρια γυναίκες σε όλο τον κόσμο. Γεννήθηκε στην Κύμη το 1883, σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μετά στη Γερμανία. Στη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών του εργάστηκε στα παγκοσμίου φήμης ερευνητικά εργαστήρια του Ζωολογικού Ινστιτούτου Μονάχου. Στους Βαλκανικούς αγώνες εργάστηκε ως ανθυπίατρος. Στη συνέχεια έφυγε για την Αμερική, όπου και αφοσιώθηκε στην έρευνα. Πέθανε στο Μαϊάμι της Φλόριδας το 1961.¹³

Πηγή13: Internet – Ο Νομός Ευβοίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

2.1 ΔΗΜΟΣ ΣΤΥΡΩΝ

* Δρακόσπιτα

Ανάμεσα στην Κάρυστο και τα Στύρα βρίσκονται τα «Δρακόσπιτα» όπως τα αποκαλούν οι κάτοικοι. Μυστηριώδη και εντυπωσιακά κτίσματα, 25 τον αριθμό, χρονολογούνται κατ' άλλους από το 12ο π.Χ. αιώνα και κατ' άλλους από τον 6ο π.Χ. αιώνα.

Είναι κατασκευασμένα από τεράστιους λίθους, χωρίς θεμέλια και παράθυρα. Το γεγονός ότι όλα είναι κτισμένα κοντά σε λατομεία οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρόκειται μάλλον για ναούς αφιερωμένους στους θεούς ή στο θεό-προστάτη των λατόμων ή στον ήρωα Ηρακλή, την προσωποποίηση της δύναμης.

* Θολωτός τάφος Κατακαλούς (Αλιβέρι)

Είναι κτισμένος με λίθους μικρών διαστάσεων και η κάτοψη του θαλάμου είναι κυκλική. Χρονολογείται από τους μυκηναϊκούς χρόνους (16ος-12ος π.Χ. αιώνας)

2.2 ΔΗΜΟΣ ΑΥΛΙΔΑΣ

* **Ιερό Αυλιδείας Αρτέμιδος:** Η περιοχή κατοικείται από τα μυκηναϊκά χρόνια (16ος-12ος π.Χ. αι.), η ομηρική όμως Αυλίδα πιστεύεται ότι βρισκόταν στη θέση Γλύφα, κοντά στη Χαλκίδα. Τα σημαντικότερα μνημεία είναι τα εξής:

* **Ναός της Αρτέμιδος:** κτίστηκε τον 5ο π.Χ αιώνα. Στο εσωτερικό του βρέθηκαν αγάλματα, βάσεις αναθημάτων, μικροί «θησαυροί» και τράπεζες προσφορών.

* **Ιερά Κρήνη:** βρίσκεται 8μ. ανατολικά του ναού, μέσα σε περίβολο.

- * **Συγκρότημα κτιρίων:** κτίσματα των ελληνοιστικών χρόνων (3ος-2ος π.Χ. αι.) νότια του ναού. Τα ευρήματα έδειξαν ότι τα τρία εξ'αυτών ήταν εργαστήρια αγγειοπλαστική και το τέταρτο ξενώνας.
- * **Θέρμες:** κατασκευάστηκαν μετά τον 4ο π.Χ. αιώνα πάνω στο ναό, λίθοι και γλυπτά του οποίου χρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικό υλικό.¹³

2.3 ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

Μακεδονικός τάφος

Χρονολογείται από τον 4ο αιώνα. Είναι γνωστός ως «Τάφος των Ερώτων" λόγω των πήλινων ερωτιδέων που ανακαλύφθηκαν στο εσωτερικό του. Βρέθηκαν επίσης δύο μαρμάρινες σαρκοφάγοι και δύο θρόνοι.

Αρχαίο θέατρο

Η αρχική κατασκευή του ανάγεται στον 5ο π.Χ. αιώνα. Καταστράφηκε το 198 π.Χ. από τους Ρωμαίους. Πρόκειται για εντυπωσιακό μνημείο και μοιάζει με το θέατρο Διονύσου των Αθηνών. Εντυπωσιακά είναι τα λείψανα της σκηνής και κυρίως η θολωτή υπόγεια δίοδος που οδηγούσε στο κέντρο της ορχήστρας.

Ναός Δαφνηφόρου Απόλλωνα

Σώζονται τα ερείπια διαφόρων κτισμάτων του ναού. Ο πρώτος γεωμετρικός ναός οικοδομήθηκε τον 8ο π.Χ. αιώνα και είναι σύγχρονος του «Δαφνηφορείου", μικρού κτίσματος που συνδέεται με τη λατρεία του Απόλλωνα στους Δελφούς. Στις αρχές του 6ου π.Χ. αιώνα νέος περίπτερος ιωνικός ναός οικοδομήθηκε πάνω στο γεωμετρικό, ενώ στα

τέλη του βου αιώνα οικοδομήθηκε τρίτος ναός, δωρικός. Αυτός καταστράφηκε το 490 π.Χ. από τους Πέρσες.

"Οικία των Ψηφιδωτών"

Κατασκευάστηκε το 370 π.Χ. και λειτούργησε επί έναν αιώνα. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το μωσαϊκό δάπεδο με παραστάσεις νηρηίδων, σφιγγών, λεφυτών κ.λπ.

2.4 ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ

Μαυσωλείο

Μαρμάρινο κτίσμα του 2ου π.Χ. αιώνα (από λευκό πεντελικό και φαιόλευκο καρυστινό μάρμαρο). Χρησιμοποιήθηκε ως τάφος επιφανούς Ρωμαίου αξιωματούχου.

Λατομεία

Μεταξύ Καρύστου και Στύρων υπάρχουν τα λατομεία πρασινόλιθου. Ήταν πολύ γνωστά στην αρχαιότητα, γνώρισαν άνθηση κατά τα ρωμαϊκά χρόνια και συνέτειναν στην ανάπτυξη της πόλης της Καρύστου.

Από αυτά προέρχεται ο πρασινόλιθος που χρησιμοποιήθηκε για την ανέγερση του ναού του Δία στην Κυρήνη της Λιβύης, της βιβλιοθήκης του Αδριανού στην Αθήνα, του ναού της Φαυστίνας και του Αντωνίου στη Ρώμη, των ναών του Αγίου Δημητρίου και της Αχειροποιήτου στη Θεσσαλονίκη, καθώς και αυτών της Αγίας Σοφίας και των Αγίων Αποστόλων στην Κωνσταντινούπολη.¹³

2.5 ΔΗΜΟΣ ΚΥΜΗΣ

Βιγλατούρι

Οικισμός με ιερό οίκο και τέμενος των γεωμετρικών χρόνων. Έχουν αποκαλυφθεί ωοειδές κτίριο, διάφορα λείψανα του οικισμού, καθώς και ένας δρόμος.

2.6 ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΣΤΡΩΝ

ΚΟΥΡΟΥΝΙ

Στην περιοχή κούπα στο χωριό βρύση βρίσκονται σημάδια αρχαίου πολιτισμού. Στο σημείο όπου το βουνό έχει υποχωρήσει δημιουργώντας κρατήρα, φημολογείται ότι βρισκόταν η αρχαία πολη Γρύγγαι η οποία καταστράφηκε από φυσική καταστροφή. μέχρι σήμερα στους πρόποδες του βουνού βρίσκονται θροΐσματα από κεραμίδια και αγγεία.

Το εξωκλήσι της ευαγγελιστρίας στην κορυφή του λόφου τραγκουνάρα στους πρόποδες της Δίρφεως έχει κτιστεί στα ερείπια του αρχαίου ναού που φημολογείται ότι ήταν ναός της Αρτέμης, οι αρχαίοι κίονες στην περίβολο του ναού αποδεικνύουν την ορθότητα της ιστορίας.

ΚΗΠΟΙ

Κατά την βυζαντινή περίοδο το χωριό Κήποι ονομαζόταν Σαραντακλήσι από 40 εκκλησιές που υπήρχαν τότε. Σήμερα σώζονται πολλές γύρω από το χωριό. Ξεχωρίζει η πανάγια η οδηγήτριας του 13^{ου} αιώνα σε άριστη κατάσταση. Δείγματα της βυζαντινής περιόδου βρίσκονται πιο χαρακτηριστικά στις σπηλιές και στο Μακρυχώρι σε εκκλησίες διακοσμημένες με βυζαντινές τοιχογραφίες και τέμπλο.¹³

Ο ναός του Αγ. Δημητρίου εκκλησία του 14^{ου} αιώνα στο δημοτικό διαμέρισμα του Μακρυχωρίου, κτίστηκε από τον Μιχαήλ Ταμίσα ιταλικής καταγωγής σύζυγο της Έλενας της Αθηναίας. Μετά από παρότρυνση της έκτισε πολλούς ναούς στην ευρύτερη περιοχή.

2.7 ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ

Το κάστρο του καράμπαμπα είναι ότι έχει απομείνει από την περίφημη οχύρωση της πόλης που κράτησε αιώνες και καταστράφηκε εν ονόματι ενός εξωραϊσμού στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Έξω από το κάστρο βρίσκεται ο τάφος του χαλκείου λογοτέχνη Γιάννη Σκαρίμπα, του μπάμπα Γιάννη όπως τον αποκαλούν οι συντοπίτες του.

Κάτω από το κάστρο υπάρχει η ιστορική παλαιά γέφυρα διαχρονικό σύμβολο της Χαλκίδας. Η πρώτη ζεύξη των δυο ακτών έγινε το 411 π.χ. το 1854 αντικαταστάθηκε η παλαιότερη ζεύξη με πιο μοντέρνα που εγκαινιάστηκε από τον όρθωνα.

Επίσης κοντά στην γέφυρα του Ευρίπου στο κέντρο της παλαιάς πόλης της Χαλκίδας βρίσκεται ο ναός της αγίας Παρασκευής μια μεγάλη τρίκλιτη βασιλική που θεωρείται σήμερα σαν το μοναδικό ακέραιο ελληνικό παλαιοχριστιανικό μνημείο (6^{ος} -8^{ος} αιώνας).

2.8 ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΡΟΥ

Το νησί του μυθικού βασιλιά Λυκομήδη έχοντας εξίσου με την Εύβοια πανάρχαιο παρελθόν σχετίζεται με όλους τους μεγάλους ήρωες της μυθολογίας μας. Εδώ έκρυβε η Θέτιδα τον άτρωτο γιο της Αχιλλέα. Από εδώ καταγόταν ο πατέρας του Αιγέα κι εδώ βρήκε το θάνατο ο Θησέας γκρεμισμένος από το Λυκομήδη στα κοφτερά βράχια της Σκύρου.

Αξίζει να σημειώσουμε το προϊστορικό παλαμάρι και το μουσείο. Πολλά είναι τα αρχαιολογικά ευρήματα που η σκαπάνη των ερευνητών έφερε στο φως από τα εδάφη και τη θάλασσα της Σκύρου. Κάποια από αυτά τα ευρήματα ανήκουν στην εποχή του χαλκού προερχόμενα από τις ανασκαφές στο παλαμάρι. Τα ευρήματα εκτίθενται στο μικρό αρχαιολογικό μουσείο της πόλης.

Επιπλέον ένας εξίσου σημαντικός αρχαιολογικός τόπος είναι το κάστρο της Σκύρου με τα αρχαία τείχη τους πύργους και το βυζαντινό ναό του Αγ. Αθανασίου στην είσοδο είναι από τα πιο σημαντικά αξιοθέατα. Αξίζει να επισκεφθεί κανείς το ναό του Αγίου Γεωργίου προστάτη του νησιού, που βρίσκεται χτισμένος ψηλά στο κάστρο του χωριού από τον Ιωάννη Τσιμισκή και το Νικηφόρο Φωκάτο 906. ¹³

Πηγή13: Internet – Ο Νομός Ευβοίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΦΥΣΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ

3.1 Φυσικοί πόροι

A. Ορεινοί όγκοι

Δίρφη-Αισθητικό Δάσος Στενής (Δέλφη)

Η Δίρφη είναι το ψηλότερο βουνό της Εύβοιας με ύψος 1.743μ. Έχει μία κορυφή με χαρακτηριστικό σχήμα που μοιάζει με σβησμένο κρατήρα ηφαιστείου, γι' αυτό και οι ορειβάτες το ονομάζουν «Μικρό Φούτζι», από το βουνό της Ιαπωνίας. Πάνω από τη Στενή στις πλαγιές του βουνού υπάρχει το Αισθητικό Δάσος Στενής, με πολυάριθμες πηγές, μικρά ρυάκια και φαράγγια. Κυριαρχούν τα πεύκα, τα έλατα, οι δρύες, οι καστανιές και τα πλατάνια.

Η περιοχή έχει ιδιαίτερη αισθητική και οικολογική σημασία εξαιτίας του συνδυασμού της χλωρίδας με γεωμορφολογικά και υδρολογικά χαρακτηριστικά. Στο δάσος υπάρχουν και αρκετά σπάνια αγριολούλουδα, όπως η παιωνία και η πρίμουλα. Σημαντική είναι και η ορνιθοπανίδα με τα διάφορα είδη πουλιών, όπως ο φιδαιτός, ο πετρίτης κ.ά. Στην τοποθεσία «Λειρή» βρίσκεται το καταφύγιο του Ορειβατικού Συνδέσμου Χαλκίδας σε υψόμετρο 1.120μ.

Η Δίρφη με τα γύρω βουνά, Πυξαριάς, Ξεροβούνι, Σκοτεινή και Μαυροβούνι, σχηματίζει μια οροσειρά μήκους 50χλμ. περίπου. Ο **Πυξαριάς** (1.343μ.) οφείλει το όνομά του στον πύξο, αειθαλή θάμνο με νοτιότερο σημείο εξάπλωσης στον ελλαδικό χώρο το συγκεκριμένο βουνό. Το **Ξεροβούνι** (1.417μ.) είναι ακριβώς απέναντι από τη Δίρφη προς τα νοτιοανατολικά και χωρίζεται από αυτήν με μια πλατιά κοιλάδα. Δεν έχει δάση, ωστόσο έχει άφθονα αγριολούλουδα.¹⁴

Όρος Καντήλι-Κοιλάδα Προκοπίου

Βρίσκεται στο βορειοκεντρικό τμήμα της Εύβοιας και εκτείνεται από το βόρειο Ευβοϊκό έως το Αιγαίο. Υπάρχουν δάση από πεύκα και στις ψηλότερες περιοχές του δάση από έλατα, ενώ ανατολικά βρίσκεται η Κοιλάδα του Προκοπίου με καλλιεργήσιμα χωράφια. Είναι σημαντική περιοχή για τα αρπακτικά πουλιά όπως ο χρυσαετός κ.ά.

Όρος Οχη

Το όρος βρίσκεται στο νότιο άκρο της Εύβοιας και έχει υψόμετρο 1.398μ. Υπάρχουν μοναδικοί γεωλογικοί σχηματισμοί (γκρεμοί, σπήλαια) και ένα σύστημα δεκάδων πηγών, ρυακιών, χειμάρρων και ρεμάτων. Είναι αξιοσημείωτη η αφθονία των επιφανειακών υδάτων, ασυνήθιστη για οικοσύστημα δίπλα στο Αιγαίο. Ψηλά, στην ανατολική πλευρά του βουνού, σώζεται το τελευταίο αμιγές καστανοδάσος της Εύβοιας, απομεινάρια των μεγάλων δασών που σκέπαζαν κάποτε ολόκληρη την Οχη.

Στα δυσπρόσιτα βράχια φυτρώνουν αρκετά είδη ενδημικών και σπάνιων φυτών, όπως η παιωνία και ο πανσές της Εύβοιας. Η περιοχή φιλοξενεί μεγάλο αριθμό αρπακτικών και άλλων πουλιών και διακρίνεται και για την πλούσια ερπετοπανίδα της. Στην ψηλότερη κορυφή βρίσκεται η παλιά εκκλησία του Προφήτη Ηλία, ενώ χαμηλότερα υπάρχει το «Δρακόσπιτο της Οχης». ¹⁴

B. Δάση

Ο Νομός Ευβοίας διαθέτει δασικές εκτάσεις οι οποίες στην αρχή της δεκαετίας κάλυπταν ποσοστό 28-29% της συνολικής έκτασης έχουν όμως περιορισθεί ως ένα βαθμό από τις πυρκαγιές που έχουν εκδηλωθεί τα τελευταία έτη. Υπάρχουν δάση στα βορειοανατολικά του νομού και στο όρος Δίρφου, όπως επίσης στις περιοχές Ψαχνών, Κύμης, Ροβιών Λίμνης. Αρκετά είδη δένδρων συναντώνται στα δάση του νομού όπως πλάτανοι, πεύκη, καστανιές, λεύκες, έλατα κλπ. Τα γνωστότερα δάση του νομού είναι τα εξής:

- Αισθητικό δάσος Στενής:

Σε απόσταση περίπου 30 χιλ. από την πρωτεύουσα του νομού Χαλκίδα υπάρχει πλούσια δασική έκταση στις πλαγιές του όρους Δίρφου, κατάφυτη από έλατα, βελανιδιές και πλάτανους. Το οικοσύστημα συμπληρώνεται από σπάνια αγριολούλουδα και διάφορα είδη άγριων πτηνών(φιδασοί, νυκτόβια, αρπακτικά, σαΐνια, κοτσύφια κλπ.).

- Καστανόδασος: Μετοχίου που βρίσκεται στην Β.Α και Κεντρική Εύβοια μεταξύ Μετοχίου και Κύμης

- Καστανόλογγος: Πρόκειται για αμιγές καστανόδασος στις πλαγιές της Οχης με υπεραιώνόβια δένδρα.

- Δάσος Πλατανιάς: Ευρίσκεται στην περιοχή του Προκοπίου στη Βόρειο Εύβοια.

- Δάσος Δέλφι: Στον ορεινό όγκο της Δίρφους.

Γ. Φαράγγια-Σπήλαια

Λόγω της μορφολογίας του εδάφους του νομού και των ορεινών όγκων που υπάρχουν στην Εύβοια έχουν δημιουργηθεί φαράγγια ορισμένα εκ των οποίων είναι τοπία σπάνιας φυσικής ομορφιάς. Το γνωστότερο εξ'αυτών είναι το φαράγγι του Δημοσάρι, στο όρος Οχη της Καρυστίας στη Νότιο Εύβοια. Το φαράγγι ξεκινά από τη δεύτερη υψηλότερη κορυφή της Οχης την κορυφή του Γιούδα σε υψόμετρο 1.386 μ. και τερματίζει στην πλευρά του Αιγαίου πελάγους στην παραλία Καλλιανού, σε απόσταση 10 χιλ. Στο εσωτερικό του φαραγγιού διέρχεται ένα παραδοσιακό μονοπάτι, εν μέρει λιθόστρωτο, που διασχίζει το χωριό Λενοσσίοι και συνεχίζει δίπλα από ποτάμι, ενώ η γύρω περιοχή είναι κατάφυτη με πλατάνια, αριές και καστανιές.

Παραπλεύρως και σε μικρή απόσταση σχετικά υπάρχει ένα μικρότερο φαράγγι, αυτό του Αγ.Δημητρίου. Άλλο γνωστό φαράγγι στο νομό είναι το φαράγγι Αγάλης στους πρόποδες του όρους Δίρφου κοντά στα χωριά Αγ. Αθανάσιος, Λούτσα και Πάλιουρας. Είναι ένα πολύ όμορφο φαράγγι που καταλήγει σε ένα ενδιαφέρον σπήλαιο γνωστό με την επωνυμία «Βοιδοκλέφτρα». Απαιτείται διαδρομή 2,5 περίπου ωρών προκειμένου να διασχίσουν περιηγητές αυτό το φαράγγι.

Άλλο γνωστό φαράγγι ευρίσκεται στην Ατάλλη ενώ ένα μικρότερο φαράγγι υπάρχει στην περιοχή Λίμνης, το φαράγγι Καναλιών. Όσον αφορά τα σπήλαια του νομού είναι γνωστά αρκετά μερικά εκ των οποίων έχουν αρχαιολογική αξία. Αναφέρονται τα εξής:

- Στην περιοχή Ατάλλη υπάρχει σπήλαιο μεγάλο(εκ των τριών μεγαλύτερων της Ευβοίας), αναξιοποίητο, με εύκολη σχετικά πρόσβαση.
- Στην περιοχή Γλυφάδα υπάρχει παράκτιο σπήλαιο με σταλακτίτες.
- Στα Καλύβια Καρύστου βρίσκεται το γνωστό σπήλαιο της Αγ. Τριάδας.
- Νοτιοδυτικά της Κύμης στην περιοχή Μανίκια βρίσκεται σπήλαιο ανεξερευνήτο στο μεγαλύτερο μέρος του εντός του οποίου καταλήγουν υπόγεια διάβαση.

Δ. Ακτές-Παραλίες

Ο νομός Ευβοίας διαθέτει λόγω της νησιώτικης του φύσης πλουσιότατο δυναμικό φυσικών πόρων στην κατηγορία των ακτών και παραλιών. Στις επόμενες παραγράφους παρατίθεται συνοπτικό απόσπασμα από πρόσφατη μελέτη τουριστικής ανάπτυξης του Νομού που εκπονήθηκε από το ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγράμματος και Οικονομικών Ερευνών) για λογαριασμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης του Νομού:

«Ο νομός Ευβοίας διαθέτει μια ακτογραμμή συνολικού μήκους 890 χλμ. Εντοπίζονται 110 περίπου παραλίες διαφόρων μεγεθών και σε μεγάλη ποικιλία φυσικού περιβάλλοντος, από τις οποίες μόνο 20 (18%) θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οργανωμένες. Οι ακτές που έχουν αξιοποιηθεί περισσότερο είναι οι ακτές του Βορείου και Νότιου Ευβοϊκού οι ακτές της Βορείου Ευβοίας (Πευκί, Αγίοκαμπος κλπ.) και οι ακτές από τα Νέα Στύρα έως την Κάρυστο. Οι εκτεταμένες παραλίες του Αιγαίου είναι στο μεγαλύτερο μέρος τους αναξιοποίητες, απροσπέλαστες και δεν διαθέτουν ουσιαστικά τουριστική υποδομή.

Ειδικότερα οι περιοχές:

- Λίμνη-Ροβιές-Μαντούδι και γενικότερα αυτή που ανήκει στο Συμβούλιο Περιοχής Λίμνης διαθέτει 21 παραλίες από τις οποίες μόνο 3 είναι οργανωμένες.
- Αλιβερίου και Νέων Στύρων με 9 και 11 αντίστοιχα παραλίες από τις οποίες μόνο μια σε κάθε περιοχή είναι οργανωμένη.
- Νήσου Σκύρου η οποία διαθέτει 12 παραλίες με μόνο μια οργανωμένη.¹⁴

Ε. Ιαματικές Πηγές-ιαματικά λουτρά

Η περιοχή της μεσογείου με το ποικίλο και σπουδαίο κλίμα απολαμβάνει τις υδάτινες δημιουργίες σε όλο τους το μεγαλείο. Υπάρχουν μάλιστα μερικοί μικροί προνομιούχοι μεσογειακοί τόποι που συνδυάζοντας τις χάρες του νησιού του υδρόχαρους δάσους και του κατάφυτου βουνού μπορούν να χαρακτηριστούν ως επίγειοι παράδεισοι. Η Εύβοια(ιδιαίτερα το βόρειο τμήμα της) είναι ένας από αυτούς.

Η γεωγραφική θέση η γεωλογική σύσταση το κλίμα και γενικότερα το φυσικό περιβάλλον της ελληνικής μεγαλονήσου, υπήρξαν καθοριστικά στοιχεία για την ανάπτυξη της ανθρώπινης δραστηριότητας από τα βάθη της ιστορίας ως τις μέρες μας.

Οι πηγές τις Εύβοιας είναι πολυπληθείς πανάρχαιας και ποικίλες σε ιαματικά συστατικά. Σε πολλές περιοχές του νησιού το πόσιμο νερό θεωρείται άριστο ενώ στη βορειοδυτική Εύβοια αναβλύζοντα ύδατα από τα γήινα βάθη εδώ και χιλιάδες χρονιά είναι παγκοσμίως φημισμένα για τις θεραπευτικές τους ιδιότητες. Αυτή ακριβώς η ευβοϊκή περιοχή με επίκεντρο φυσικά την από αρχαιοτάτων χρόνων περίφημη λουτρόπολη της Αιδηψού έχει συνδέσει το όνομα της Ευβοίας με τον ιαματικό τουρισμό.

Πριν όμως ασχοληθούμε εκτενέστερα με την Αιδηψό και τις πολυπληθείς ιαματικές πηγές της θα ήταν παράληψη αν δεν αναφερόμασταν στις θεραπευτικές ιδιότητες του ποσίμου ύδατος που αναβλύζει από πολλές ευνοϊκές πηγές.¹⁴

Πηγή 14: Διεύθυνση Τουρισμού και Εμπορίου – Τμήμα Τουρισμού Ευβοίας

3.2 Η Κύμη και οι πηγές της

Η ιστορική πόλη της Κύμης εκτός από τον πολιτισμό που εξήγαγε μέσω των αποικιών της σε ολόκληρο τον αρχαίο κόσμο έγινε παγκόσμια γνωστή τον περασμένο αιώνα λόγω των ευεργετικών ιατρικών υπηρεσιών στην ανθρωπότητα του εξ αυτής καταγόμενου διάσημου γιατρού Γεωργίου Παπανικολάου.

- ✿ **Δημοτική πηγή Κύμης:** η σημαντική πηγή της Κύμης βρίσκεται σε υψόμετρο 180 μ. στη θέση χωνευτικό. Το νερό είναι αρκετά δροσερό και πηγάζει από

υδρανθρακική πηγή ελαφρά χλωρονατρίου, η οποία είναι γνωστή από τις ευεργετικές της επιδράσεις επί των ψαμμιάσεων. Το νερό αυτό είναι κατάλληλο για ποσιοθεραπεία.

✿ Φρέαρ γλυκού νερού: η πηγή είναι παρόμοια της προηγούμενης και βρίσκεται στην ίδια θέση. Το νερό αυτό χρησιμοποιείται για εμφιάλωση και για κατασκευή αναψυκτικών. Επίσης υπάρχουν πηγές που ανήκουν στην πολι της Κύμης που δεν παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον αλλά παρ όλα αυτά αξίζει να σημειωθούν και αυτές είναι:

- Πηγή Αμαρόνθου
- Πηγή Σουβάλα
- Πηγή Παλαιχωρίου
- Πηγή Γλύφα
- Πηγή Φλαμουριά
- Πηγή Κοντοβρύση
- Πηγή Βρωμοβρύση
- Πηγή Καβούνη
- Πηγή Καλάμι
- Πηγή Αράλιμος
- Πηγή Τσιρλονέρι
- Πηγή Φλέβα ¹⁵

3.3 Οι ιαματικές πηγές της Αιδηψού

Η Αιδηψός έχει καταχωρηθεί ως ο πανελλήνιος αρχαιότερος τουριστικός προορισμός λόγω των περίφημων ιαματικών πηγών που εμφανίζονται στην περιοχή της σε μεγαλύτερη συχνότητα από την ευρύτερη περιοχή της βορειοδυτικής Εύβοιας.

Οι πηγές της Αιδηψού βρίσκονται μέσα σε έκταση 600 μέτρων από ανατολάς προς δυσμάς και 500 μέτρων από βορρά προς νότο και αναβρύζουν εκ των υπωρειών των παρακειμένων ορέων από σχιστόλιθο και ασβεστόλιθο ύψους 120-150 μέτρων.

Το έδαφος της υδατούχου έκτασης είναι πετρώδες και εμφανίζει άλλοτε κωνοειδή ανυψώματα τα οποία προήλθαν από τα ιζήματα των υδάτων που αναβλύζουν από τις ρωγμές και άλλοτε επίπεδα με πετρώδες επικάλυμμα, φαλακρά με ερυθρόφαια ή υποκίτρινη απόχρωση από τα ιζήματα των θερμών υδάτων.

Οι πηγές της Αιδηψού είναι περίπου εκατό αλλά κανείς στην πραγματικότητα δεν μπορεί να καθορίσει τον ακριβή αριθμό τους αφού είναι μεταβλητός.¹⁵

Τα νερά της Αιδηψού χρησιμοποιούνται από ασθενείς με τους παρακάτω τρόπους:

Προς λούση: οι ασθενείς παραμένουν μέσα στο νερό θερμοκρασίας 32-38 από ένα τέταρτο μέχρι $\frac{3}{4}$ της ώρας μαλάσσοντας δια της χειρός τα πάσχοντα μέρη του σώματος.

Προς πόση: οι ασθενείς κάθε πρωί πίνουν (αφού πρώτα κρυώσει) 50-100 δράμια ιαματικού νερού μέσα σε κύπελα μεταλλικά.

Σαν έμπλαστρα: οι ασθενείς χρησιμοποιούν την λάσπη από τις πηγές που βρίσκονται κυρίως κοντά στον πλάτανο και την τοποθετούν στο σημείο του σώματος των που πάσχει.

Όπως έχουμε προαναφέρει οι ιαματικές πηγές της βορειοδυτικής Εύβοιας δεν περιορίζονται μονό στην Αιδηψό. Πηγές έχουμε επίσης στα παραλιακά δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Αιδηψού, Γιάλτρων και Ηλείων.

Γιάλτρα: ένα από τα πιο γραφικά παραλιακά χωριά της βόρειας Εύβοιας. Βρίσκονται στο Ν.Α άκρο της χερσονήσου της Λιχάδας πάνω σε ένα φυσικό εξώστη με καταπληκτική θεά προς τον ευβοϊκό. Η πηγή είναι χλωριονατριούχος – υδροθειούχος. Πηγάζει από νεογενή και τροφοδοτείται πιθανά από υποκειμένους μεσοζωικούς ασβεστόλιθους. Οι δυνατότητες της είναι πολύ μεγάλες και οι ιδιότητες της παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον.

Ηλία: οι πηγές με θερμοκρασία περίπου 40 κ και 6,4 θεωρούνται επίσης αλιπηγές και αναβλύζουν από μεταμορφωμένα πετρώματα σχεδόν στο επίπεδο της θάλασσας. Το νοερό τρέχει κάτω από τα χαλίκια της ακτής και η παρουσία του γίνεται αισθητή από το ερυθρό ίζημα που αποτίθεται στην επαφή με την θάλασσα και από την αυξημένη θερμοκρασία. Τέλος η περιοχή των πηγών παρουσιάζει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και είναι δυνατή η περαιτέρω αξιοποίηση της. ¹⁵

Πηγή 15: Φυλλάδιο Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευβοίας, Καλέμης Α., 2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ

4.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Στο νομό Ευβοίας η ιδιαιτερότητα της περιοχής και της τοπικής αγοράς, δημιουργεί προβλήματα στην διαδικασία συγκρότησης της τουριστικής αγοράς και τα ειδικά τοπικά προβλήματα κατά περιοχές. Στα γενικότερα προβλήματα ξεχωρίζουν κυρίως τα θέματα χωροταξικού σχεδιασμού και οι σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές με σημαντικότερες αυτές που αφορούν το οδικό/ συγκοινωνιακό δίκτυο, παράγοντας που επηρεάζει άμεσα την τουριστική ζήτηση.

Το σοβαρότερο πρόβλημα σε αυτό το επίπεδο είναι η έλλειψη συνεχούς και ενιαίου οδικού άξονα βορρά νότου στη νήσο Εύβοια, καθώς επίσης και περιμετρικού οδικού άξονα, με σοβαρές επιπτώσεις στην πλευρά των ακτών του Αιγαίου.

Οι μεγάλες δυσχέρειες πρόσβασης στις περιοχές αυτές αλλά και η επιμήκυνση του χρόνου διαδρομής από το κέντρο στο νότιο ή βόρειο τμήμα της νήσου είναι σοβαρός αποτρεπτικός παράγοντας δεδομένου ότι η τουριστική ανάπτυξη είναι συνυφασμένη με τον αριθμό ευχέρειας ή δυσχέρειας πρόσβασης. Άλλωστε η αξιοποίηση φυσικών - πολιτιστικών πόρων είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα δίκτυα διακίνησης και περιήγησης, στοιχεία που συμπληρώνουν και κάνουν ελκυστικότερο το συνολικό τουριστικό προϊόν με την τόνωση του ενδιαφέροντος των επισκεπτών.

Οι ελλείψεις αυτές στο οδικό δίκτυο γενικά, επιτείνονται κατά περιοχές με σοβαρές ελλείψεις ή ανεπάρκειες σε άλλες βασικές υποδομές όπως π.χ οι λιμενικές εγκαταστάσεις, υποδομών ύδρευσης ή αποχέτευσης, υποδομών υπηρεσιών υγείας κ.τ.λ.

Σημαντική επίσης θεωρείται και η ανεπάρκεια σήμανσης και ιδιαίτερα η έλλειψη ξενόγλωσσων πινακίδων. Συνοπτικά μόνον αναφέρονται ορισμένα προβλήματα με τοπική διάσταση χωρίς να εξαντλείται το θέμα των προβλημάτων των επιμέρους περιοχών του νομού.

Στην νότια καρυστία και την περιοχή κάβο ντόρο υπάρχουν μεγάλες δυσχέρειες πρόσβασης στην περιοχή. τοπικοί φορείς επίσης θεωρούν ανεπαρκείς τις λιμενικές εγκαταστάσεις του νότιου ευβοϊκού (Κάρυστος, Μαρμάρι κ.τ.λ οι οποίες δεν μπορούν να εξυπηρετούν μεγάλα πλοία (π.χ. ακτοπλοϊκές γραμμές με προορισμό τις Σποράδες), ενώ υπάρχει σοβαρή έλλειψη μαρίνων για σκάφη αναψυχής, παρότι η περιοχή ενδείκνυται.

παρόμοια προβλήματα αναφέρονται και για την περιοχή της Κύμης (λιμάνι, παραλιακή οδός).

Στην Σκύρο επίσης επισημαίνεται ότι στις περιόδους αιχμής η θάλασσα σύνδεση με της Σποράδες. σημειώνεται ότι λόγω ανεπιτυχούς επιλογής χωροταξικής, η μοναδική περίπτωση κατασκευές μαρίνας στο νομό (Αχίλλι Σκύρου) δεν έχει ολοκληρωθεί.

Άλλη περίπτωση τοπικής εμφάνισης προβλημάτων που επηρεάζουν τον τουρισμό είναι η περιοχή της Χαλκίδας και της βοιωτικής ακτής νομού(Αυλίδα κ.λ.π) οπου δημιουργείται όχληση και επιβάρυνση του περιβάλλοντος από βιομηχανική δραστηριότητα(τσιμεντοβιομηχανία, ναυπηγεία κ.λ.π) με επιπτώσεις όμως που έχουν αυστηρά τοπική εμβέλεια.

Σε ολόκληρο το βόρειο τμήμα της νήσου Ευβοίας υπάρχει παντελής έλλειψη μαρίνων για σκάφη αναψυχής η έλλειψη εγκαταστάσεων υποδομής έστω και μικρών αεροσκαφών, ενώ είναι μεγάλη η απόσταση από τον κεντρικό αερολιμένα της χώρας και δεν υπάρχει δυνατότητα υποδομής πτήσεων τσάρτερ που θα συμβάλλει στην διεύρυνση των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών.

Στην περιοχή των λουτρών Αιδηψού ιδιαίτερα, αναφέρθηκε ότι επείγει η ολοκλήρωση του αποχετευτικού δικτύου και της οδικής παράκαμψης της πόλης ενώ επισημάνθηκε η έλλειψη κέντρου υγείας(έστω και με λειτουργία εποχής), λειτουργίας απαραίτητης λαμβανομένων υπόψη των ηλικιακών χαρακτηριστικών της πλειοψηφίας των επισκεπτών. Περαιτέρω διαπιστώνεται η ύπαρξη προβλημάτων συνιφασμένων με την ίδια την τουριστική αγορά και δραστηριότητα στο νομό Ευβοίας συνολικά. Τα κεντρικά προβλήματα σε αυτό το επίπεδο είναι τα εξής:

- ❖ Διαπιστώνεται έλλειψη οργάνωσης και προβολής του τουριστικού προϊόντος του νομού.
- ❖ Δεν έχει γίνει ουσιαστική προβολή των υπαρχόντων μνημείων (και εν γένει πολιτιστικών πόρων) εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων. το ίδιο ισχύει ως ένα βαθμό και για αρκετούς φυσικούς πόρους του νομού.
- ❖ Διαπιστώνεται ουσιαστικά έλλειψη συνολικής/ ενιαίας έκφρασης, για συστηματική εφαρμογή πολιτικών marketing και συνολική προβολή του νομού, γεγονός στο οποίο συντελεί και η κατάτμηση της τουριστικής προσφοράς, λόγω των ιδιαιτεροτήτων των τοπικών αγορών.

- ❖ Υπάρχουν μεγάλα κενά στην διασύνδεση μεταξύ των επί μέρους (μικρού μεγέθους κυρίως) τουριστικών μονάδων και ευρύτερης τουριστικής αγοράς.
- ❖ Η τουριστική προσφορά στα όρια του νομού (τουριστική ανωδομή) σε σημαντικό βαθμό χαρακτηρίζεται από υποβαθμισμένη (ή και χαμηλή) ποιότητα προσφερόμενων υπηρεσιών, γεγονός που αποτρέπει την προσέλκυση τουρισμού υψηλής εισοδηματικής τάξης. προβάλλει άμεσα το θέμα της ποιοτικής αναβάθμισης των υπηρεσιών.
- ❖ Διαπιστώνεται επίσης σοβαρή ανεπάρκεια (ή και παντελής έλλειψη κατά περίπτωση) επαγγελματικής κατάρτισης του ανθρωπίνου δυναμικού που απασχολείται, στον τουριστικό τομέα. δεν λειτουργεί σχολή τουριστικών επαγγελμάτων στο νομό, αλλά ούτε και διεξάγονται πρόγραμμα ταχύρρυθμης εκπαίδευσης προσωπικού.
- ❖ Σοβαρό επίσης πρόβλημα αποτελεί και η εκτεταμένη στα όρια του νομού, ύπαρξη "παραξενοδοχείας" με δραστηριότητα που δεν ελέγχεται σε μόνιμη βάση από συγκροτημένους μηχανισμούς.

Στα παραπάνω γενικότερα προβλήματα του τουριστικού τομέα θα πρέπει να συνυπολογισθεί και το γεγονός της άνισης γεωγραφικής κατανομής της τουριστικής δραστηριότητας στο νομό και η συγκέντρωση της προσφοράς σε ορισμένες περιοχές, γεγονός που δυνητικά οδηγεί σε υπερπροσφορά καταλυμάτων και υπηρεσιών με συνεπεία συμπίεση τιμών.

Επίσης ο κατ' εξοχήν εποχιακός χαρακτήρας της ζήτησης αφενός δημιουργεί εντατικοποίηση των διαθέσιμων πόρων για μια μικρή χρονική περίοδο αιχμής, αφετέρου στερεί τη δυνατότητα ορθολογικής εκμετάλλευσης τους στη διάρκεια του έτους συνολικά. Το γεγονός αυτό συμπιέζει τα περιθώρια απόσβεσης αλλά και πιθανά αποτρέπει από προσθετές επενδύσεις βελτίωσης ή επέκτασης.

Τέλος ένα ακόμη πρόβλημα σε ότι αφορά τα ξενοδοχειακά καταλύματα παρουσίασε την περίοδο 1981-1996 χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (1,7% ετησίως) σε σύγκριση όχι μόνο με τους αντιστοίχους ρυθμούς των "τουριστικών νομών" (5%-8%) αλλά και της χώρας (4,3%). Βεβαία ο νομός διαθέτει σημαντικό αριθμό επισήμων ή δηλωμένων ενοικιαζόμενων δωματίων και επιπλωμένων διαμερισμάτων, κατηγορίες καταλυμάτων που παρουσίασαν την τελευταία 5ετία υψηλούς ρυθμούς αύξησης.

Η κατηγορία αυτή της προσφοράς μαζί με ένα μεγάλο αριθμό αδήλωτων ενοικιαζόμενων δωματίων και παραθεριστικών κατοίκων εκτιμάται ότι η παραθεριστική κατοικία σε πολλές περιοχές συνδέεται άμεσα και σε σημαντικό βαθμό με την τουριστική εκμετάλλευση φαίνεται να καλύπτει ένα μεγάλο τμήμα της ζήτησης.

Επιπλέον όσον αφορά τη συνολική ζήτηση, αξιοσημείωτη είναι η παρατηρούμενη μείωση ή στασιμότητα της τελευταίας 10ετίας. Στασιμότητα που μπορεί να εξηγηθεί με δυο κατηγορίες:

- * Εξωγενείς παράγοντες : τα αίτια της γενικότερης κρίσης του ελληνικού τουρισμού, εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο, ανταγωνιστικότητα του ελληνικού πακέτου στο μεσογειακό χώρο.
- * Ενδογενείς παράγοντες που αναφέρονται αφενός στη γενικότερη αναπτυξιακή κατάσταση του νομού αφετέρου στην κατάσταση του τουριστικού τομέα και κυρίως στην αναφερομένη παραπάνω βοηθητική ή ανεπίσημη προσφορά.

Η συμβολή του τουρισμού στην οικονομία της Εύβοιας είναι σαφώς μικρότερη όχι μόνο σε σύγκριση με άλλους τουριστικούς νομούς αλλά και ως προς το μέσο ποσοστό χώρας(10% στο Α.Ε.Π και 11% στην απασχόληση). Γεγονός που αποκαλύπτει όχι μόνο αδυναμίες κανονικής ανάπτυξης του αλλά και παραγνώριση της σημασίας αξιοποίησης των τουριστικών δυνατοτήτων του νομού. Είναι αλήθεια ότι η προσπάθεια ανάπτυξης της οικονομίας είχε βασισθεί κυρίως στο δευτερογενή τομέα και στον πρωτογενή και λιγότερο στον τουρισμό.

Ως προς το τελευταίο σημείο, επισημαίνεται ότι το ζήτημα της ανάπτυξης και απασχόλησης αναδεικνύεται πρωταρχικό και σαν βασικής προτεραιότητας κύριο λόγω της σημερινής συγκυρίας: ραγδαία αποβιομηχάνιση των τελευταίων ετών και υψηλά επίπεδα, ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές (βόρειο-κεντρική Εύβοια).

Πέρα από την βραχυπρόθεσμη / μεσοπρόθεσμη αναγκαίες ρυθμίσεις για μια συνολική και ουσιαστική αντιμετώπιση του αναπτυξιακού ζητήματος και των συναρτώμενων προβλημάτων απασχόλησης – όπως παρουσιάζονται στις διάφορες πληθυσμιακές/ κοινωνικές ομάδες και εντοπίζεται σε διαφορές περιοχές του νομού- απαιτούνται σωστές και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στα πλαίσια ενός συνολικού στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης όπου συνεξετάζονται όλοι οι παραγωγικοί τομείς. ¹⁶

ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΝΟΜΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ:

Στην περιοχή Οινοφύτων – Σχηματαρίου - Θηβών έχει σχηματιστεί η μεγαλύτερη βιομηχανική συγκέντρωση της χώρας. Αλλά και σε ολόκληρο τον αυτοκινητόδρομο, μέχρι την Λαμία έχουν εγκατασταθεί βιομηχανίες και άλλες επιχειρήσεις, το προϊόν των οποίων υπολογίζονται στο Α.Ε.Π της περιφέρειας ενώ ουσιαστικά ελάχιστα επηρεάζουν την οικονομική ζωή της περιφέρειας.

Αυτό προκύπτει σαφέστατα από τον συνδυασμό και άλλων δεικτών που αποκαλύπτουν την πραγματική εικόνα της οικονομίας της περιφέρειας. Για παράδειγμα πως μπορεί να εξηγηθεί το φαινόμενο η πιο πλούσια περιφέρεια της χώρας να έχει τις χαμηλότερες καταθέσεις από όλες τις περιφέρειες με 5.662 ευρώ κατά άτομο, όταν ο μέσος όρος της χώρας είναι 11.331 ευρώ; Πως εξηγείται επίσης η πλουσιότερη περιφέρεια της χώρας να υπολείπεται του δηλωθέντος εισοδήματος άνω των 2.500 ευρώ κατά κεφαλήν όταν εμφανίζει μέσο δηλωθέν εισόδημα 10.219 ευρώ ενώ ο εθνικός μέσος όρος είναι 11.842 ευρώ;¹⁶

4.2 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Βασικές επιδιώξεις της τουριστικής ανάπτυξης της Εύβοιας πρέπει να είναι η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, η διαφοροποίηση και ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος, με στόχο την άμβλυνση της κυριαρχίας του μαζικού τουρισμού και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Στην αναπτυξιακή διαδικασία κρίσιμος είναι ο εντοπισμός των θετικών και αρνητικών σημείων των περιοχών καθώς και η εξεύρεση τρόπων αξιοποίησης και προβολής των θετικών στοιχείων.

Στα θετικά στοιχεία και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει ο νόμος συνολικά, συγκαταλέγονται τα ακόλουθα:

- * Το φυσικό περιβάλλον και η πολυμορφία που διακρίνει το νόμο η πλούσια ενδοχώρα και η μεγάλη ποικιλία τοπίων όπως ωραίες ακτές και παραλίες,

δασώδεις καταπράσινες εκτάσεις, σπήλαια, φαράγγια, ποταμοί, πηγές, λίμνη, όρμοι, μικρά νησάκια, υγροβιότοποι. ο νομός Ευβοίας συγκαταλέγεται στις λίγες περιοχές που διαθέτουν τόσο πλούσια προσφορά, δυνατότητα συνδυασμού θαλάσσιου, ορεινού, ιαματικού τουρισμού.

- * Η ποικιλία επίσης που χαρακτηρίζει την ύπαρξη πολιτιστικών πόρων, μνημείων, αρχαιολογικών, μονών και εκκλησιών και η διασπορά τους σε όλη την έκταση. Επίσης η ύπαρξη τοπικών ηθών και εθίμων, παραδοσιακών εκδηλώσεων που συγκροτούν την εικόνα του τοπικού στοιχείου και μπορούν να λειτουργήσουν σαν πόλος έλξης.
- * Η γειτνίαση του νομού με την Αθήνα αλλά και τον εθνικό οδικό άξονα, όπως και η μικρή σχετικά απόσταση (τουλάχιστον στο μεγαλύτερο μέρος του νομού) από κεντρικό αερολιμένα. Επίσης η δημιουργία της νέας γέφυρας που συντόμευσε και βελτίωσε την άμεση οδική πρόσβαση στο νομό αλλά και η (εποχιακή έστω) πολλαπλή και συχνή θαλάσσια σύνδεση με την στεριά, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για πραγματοποίηση σύντομων διακοπών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- * Η δυνατότητα πρόσβασης σε σχετικά μικρό χρόνο σε υγειονομική υποδομή, σε όλο σχεδόν το νομό εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων (π.χ. περιοχή κάβο ντόρο). Σημειώνεται ότι στο νομό λειτουργεί τόσο νοσοκομείο όσο και κέντρα υγείας με την υγειονομική υποδομή να εδρεύει σε Χαλκίδα, Αλιβέρι, Κύμη, Ψαχνά, Ιστιαία, Κάρυστο, Μαντούδι.
- * Ανταγωνιστικό κόστος και προσιτές τιμές διακοπών σε γενικές γραμμές, συγκριτικά με άλλες ανταγωνιστικές περιοχές του νομού. ¹⁶

Πηγή 16: Διεύθυνση Τουρισμού και Εμπορίου – Τμήμα Τουρισμού Ευβοίας

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι αναπτυξιακές δυνατότητες του τουριστικού τομέα στο νομό Ευβοίας και οι ανάλογες κατευθύνσεις είναι συνθέτες και περιλαμβάνουν πλήθος επιλογών και αντίστοιχων δράσεων, λόγω της πολυμορφίας των πόρων της χωρικής κατανομής τους και του διαφορετικού βαθμού αξιοποίησης που υφίσταται.

Σχετικά με τους βασικούς άξονες και κατευθύνσεις που μπορούν να αποτελέσουν πεδίο επιλογής, λαμβάνονται υπόψη και τα στοιχεία που περιέχονται στο στρατηγικό σχέδιο τουριστικής ανάπτυξης που έχει εκπονηθεί για λογαριασμό της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης του νομού.

Επίσης ανάλογες προτάσεις που αναφέρονται σε αντίστοιχα προγράμματα και προτάσεις νομών της περιφέρειας στερεάς Ελλάδος, και παρουσιάζουν άμεση συνάφεια με αντίστοιχες προτεινόμενες δράσεις στο νομό Ευβοίας, απόψεις φορέων.

Σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης στο νομό Ευβοίας υφίστανται τόσο στο επίπεδο της υφισταμένης ζήτησης(αφορά κυρίως τουρισμό μαζικού παραθεριστικού τύπου), όσο και στο επίπεδο των εναλλακτικών ή ειδικών μορφών τουρισμού. ο συνδυασμός ενεργειών που αφορούν και τα δυο επίπεδα μπορεί να οδηγήσει στην επέκταση και την αναδιάρθρωση (ως ένα βαθμό) της τουριστικής αγοράς και του τουριστικού προϊόντος με στόχο τη διεύρυνση και ορθολογικότερη κατανομή της ζήτησης (εποχιακά και χωρικά).

Οι τρεις βασικές κατευθύνσεις που διαγράφονται στην αναπτυξιακή προοπτική είναι:

1. Εκσυγχρονισμός και ποιοτική αναβάθμιση αλλά και επιλεκτική διεύρυνση (σε μη κορεσμένες περιοχές) των τουριστικών καταλυμάτων. η αναβάθμιση και επέκταση αφορά την υφισταμένη ανωδομή, ενώ η επιλεκτική διεύρυνση θα καλύψει νέες μορφές τουριστικού προϊόντος ή συμπλήρωση της προσφοράς στις βαθμίδες όπου υπάρχει μεγάλη έλλειψη.
2. Η δημιουργία και η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (οικολογικού, υγείας, αγροτουρισμού, συνεδριακού κ.λ.π.) που θα συντελέσει στην διεύρυνση της αγοράς με την προσέλκυση νέων τμημάτων που χαρακτηρίζονται από διαφορετικά καταναλωτικά πρότυπα.
3. Η ανάπτυξη του περιηγητικού τουρισμού που μπορεί να δράσει είτε συμπληρωματικά προς τις υπάρχουσες μορφές, είτε σαν αυτόνομος πόλος έλξης.

Επίσης οι κύριες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης του νομού στηρίζονται στον εντυπωσιακό πλούτο και ποικιλομορφία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Στοιχεία που αφενός θέτουν τα χωρικά και περιβαλλοντικά όρια της οποιασδήποτε αναπτυξιακής επιλογής για την τουριστική ανάπτυξη και αφ' ετέρου απαιτούν συντονισμένες παρεμβάσεις αρμόδιων φορέων και ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση των κατοίκων για την προστασία τους.

Σημαντικές δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης του νομού παρουσιάζονται και για μαζικού/ παραθεριστικού τύπου τουρισμού και κυρίως για εναλλακτικές/ειδικές μορφές τουρισμού που αναδεικνύουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νομού προσφέροντας παράλληλα μιας καλύτερης χρονικής/εποχιακής και χωρικής κατανομής και ζήτησης.

Η σημερινή αναπτυξιακή εικόνα μπορεί υπό προϋποθέσεις να αλλάξει και να βελτιωθεί σημαντικά με την επενέργεια:

- * Των προγραμματισμένων έργων υποδομής και συντονισμένων παρεμβάσεων στους παραγωγικούς τομείς καθώς και σε υποδομές/υπηρεσίες κοινωνικού / πολιτιστικού προσανατολισμού.
- * Αποτελεσματικών διοικητικών σχημάτων και φορέων σχεδιασμού/ανάπτυξης που συμβάλλουν και στηρίζουν την ενεργό συμμετοχή τοπικών παραγόντων και διάφορες πρωτοβουλίες ή πλαίσια συνεργασίας και εταιρικών σχέσεων ιδιωτικών και δημόσιων αναπτυξιακών φορέων.
- * Ενός μακροπροθέσου στρατηγικού σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης όπως του προτεινόμενου στη μελέτη αυτή. ¹⁶

ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στο πλέγμα των προτεινόμενων παρεμβάσεων και ολοκληρωμένο δράσεων περιλαμβάνονται τρία κύρια προγράμματα και τα συναρτώμενα με αυτά έργα και μέτρα τουριστικής πολιτικής.

I. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΕΞΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ - ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΩΔΟΜΗΣ
(ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ) ΜΕ ΔΥΟ ΚΥΡΙΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ:

Διάσταση α:

Συνδυασμός ποιοτικής αναβάθμισης και εξυγchronισμού της υφισταμένης ξενοδοχειακής ανωδομής (μέσω ανανέωσης και εμπλουτισμού μονάδων με εγκαταστάσεις και υπηρεσίες ειδικής τουριστικής υποδομής) και επιλεκτικής ανάπτυξης νέας ανωδομής (ως προς το χώρο, τη σύνδεση προϊόντος και τα μεγέθη των μονάδων), με κύριο στόχο την αύξηση του μεριδίου της αλλοδαπής πελατείας παραθεριστικού τύπου αλλά και ειδικών μορφών τουρισμού.

Διάσταση β:

Συνδυασμό ανάπτυξης νέας τουριστικής ανωδομής διαφόρων τύπων και ειδικών ή εναλλακτικών μορφών τουρισμού που αναφέρονται κυρίως στα υποπρογράμματα περιβαλλοντικού/ οικολογικού τουρισμού και στα δίκτυα περιήγησης που αναλύονται παρακάτω. Ως προς τη χωρική κατεύθυνση της διάστασης αυτής επιδιώκεται μια αποκεντρωτική και ισόρροπη ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στη χωρική διάρθρωση τουριστικής έλξης.

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το πρόγραμμα τούτο επικεντρώνεται σε προτάσεις ανάπτυξης ορισμένων ειδικών ή εναλλακτικών μορφών τουρισμού που θεωρείται ότι παρουσιάζουν και συγκριτικά πλεονεκτήματα και διαφοροποιούν το Τ.Π του νομού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πέντε υποπρογράμματα:

- * Το υποπρόγραμμα οικολογικού- περιβαλλοντικού-τουρισμού θεωρείται σαν ένα βασικό μέσο δημιουργίας άκρως απαραίτητης οικονομικής στήριξης και κινήτρων για τη διατήρηση των φυσικών περιοχών. μέσω ενός τέτοιου υποπρογράμματος που περιλαμβάνει τα δίκτυα υγροβιότοπων και πάρκων επιδιώκεται η προσέλκυση κεφαλαίων για προστασία και διαχείριση των

φυσικών περιοχών, η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης σε ένα ελκυστικό φυσικό περιβάλλον μαζί με την προαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης-επιμόρφωσης επισκεπτών- τουριστών και ντόπιου πληθυσμού.

- * Το υποπρόγραμμα ιαματικού τουρισμού επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στην ευρύτερη περιοχή των Αιδηψού. Μακροπρόθεσμος στρατηγικός στόχος είναι να αναπτυχθεί η ευρύτερη περιοχή (Αιδηψού, Γιάλτα/Λιχάδα) ως πρότυπο κέντρο όχι μόνο ιαματικού/θεραπευτικού τουρισμού αλλά γενικότερα τουρισμού υγείας διεθνούς εμβέλειας. τούτο προϋποθέτει διαφοροποίηση της αγοράς και παράλληλα του προϊόντος.
- * Το υποπρόγραμμα αγροτουρισμός έχει διπλό σκοπό: την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος (πρόσθετο-συμπληρωματικό) και την προστασία-αναβάθμιση του αγροτικού περιβάλλοντος και της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος στον αγροτικό χώρο. Το υποπρόγραμμα τούτο προσφέρει στους επισκέπτες τη δυνατότητα για διακοπές κοντά στη φύση (σε τόπους εκτός των περιοχών μεγάλης συγκέντρωσης- αστικές ή τουριστικές) και για γνωριμία με τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά του τόπου και κατανάλωση παραδοσιακών τοπικών προϊόντων.
- * Το υποπρόγραμμα πολιτιστικού και συνεδριακού τουρισμού έχει σαν σκοπό την αναβάθμιση και διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος και την προστασία/ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου του νομού. Με τις παρεμβάσεις και τα έργα ενός τέτοιου υποπρογράμματος προσφέρονται προσθετές δυνατότητες ενεργοποίησης (πολιτιστικής και καταναλωτικής) των τουριστών με ευνοϊκές επιπτώσεις στην επιμήκυνση του χρόνου παραμονής των και στην αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης των.

Το υποπρόγραμμα θαλάσσιου τουρισμού που θεωρείται ότι συμβάλλει, σε συνδυασμό και με τα άλλα υποπρογράμματα στην αναβάθμιση και διεύρυνση του Τ.Π του νομού, περιλαμβάνει τις ακόλουθες κατηγορίες υποδομών και αντίστοιχων δράσεων: α) υποδομές/εγκαταστάσεις για σκάφη αναψυχής (αυτόνομες μαρίνες, ειδικές εγκαταστάσεις σε λιμάνια, αγκυροβολία ή καταφύγια) β) υποδομές σε παράκτιες ζώνες υπαίθριας αναψυχής (πλαζ, κ.λ.π).¹⁶

III. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ

Στο πρόγραμμα τουριστικών περιηγήσεων διαγράφονται δυο κύριοι άξονες ανάπτυξης του περιηγητικού τουρισμού, Βάσεις των οποίων διαμορφώνονται τα επιμέρους χωρικά σχήματα ή δίκτυα και κα μορφές ή τύποι περιήγησης καθώς και τα αναγκαία έργα και σχήματα.

- * Ο πρώτος άξονας αναφέρεται στα «δίκτυα εσωτερικής διακίνησης / περιήγησης» που συναρτώντας με τις υποδομές προσπέλασης αλλά και με τη χωρική διάρθρωση της ζήτησης και προσφοράς των πόρων τουριστικής έλξης και τις συναφείς δραστηριότητες που ασκούνται ή είναι δυνατό να ασκηθούν στο μέλλον.
- * Ο δεύτερος άξονας αναφέρεται στο δίκτυο πληροφόρησης και στο πλέγμα των συναφών ειδικών φορέων και υπηρεσιών (δημόσιων και ιδιωτικών) που παρέχουν πληροφορίες σχετικές με τις προσφερόμενες στο νομό δυνατότητες ώστε να ενεργοποιούν τους τουρίστες στην κατανάλωση συγκεκριμένων προγραμμάτων περιήγησης με την ανάπτυξη οργάνωση ή ενεργοποίηση και διαχείριση των δικτύων περιήγησης.

Εκτός από τα έργα τουριστικής ανωδομής που εντάσσονται στο πρόγραμμα I. οι υπόλοιπες κατηγορίες έργων που προτείνονται εντάσσονται κυρίως στα προγράμματα I και III. Ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες έργων που εξετάστηκαν, έγινε επιλογή ορισμένων αντιπροσωπευτικού και ποιοτικού χαρακτήρα που θεωρείται σκόπιμο να αναπτυχθούν κατά προτεραιότητα. Τα έργα αυτά αναφέρονται στην οικοτουριστική αξιοποίηση υδροβιότοπων, στην ανάπτυξη κέντρων τουριστικής πληροφόρησης και στην δημιουργία παραδοσιακών ξενώνων.¹⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΕΥΒΟΙΑΣ

5.1 Τα Αγροτουριστικά προγράμματα Ο.Π.Α.Α.Χ.: Ι. Στερεάς Ελλάδας και Π. Υπουργείου Γεωργίας

Ο νομός Ευβοίας χωρίζεται σε δυο μέρη με βάση των επιδοτούμενων προγραμμάτων. Από τον Δ.Νηλέας μέχρι και τον Δ.Κονιστρών το κομμάτι αυτό ανήκει στο Ο.Π.Α.Α.Χ του Υπουργείου Γεωργίας ενώ το υπόλοιπο μέρος του νομού συμπεριλαμβανομένου και το νομό Σκύρου ανήκει στο Ο.Π.Α.Α.Χ Π.Ε.Α Στερεάς Ελλάδας.

Τα προαναφερθέντα προγράμματα είναι τα ακόλουθα:

Ι. Για τον Ο.Π.Α.Α.Χ Π.Ε.Α Στερεάς Ελλάδος ανήκουν:

- 1.5 «Βασικές υπηρεσίες στην Αγροτική οικονομία»
- 1.5.2 «Πιλοτικά έργα επίδειξης για την διάδοση νέων τεχνικών»
- 1.5.5 «Ενίσχυση τοπικών εκδηλώσεων που σχετίζονται με την γεωργική παραγωγή και χαρακτηρίζονται τοπικά αγροτικά προϊόντα»
- 1.6 «Εμπορία προϊόντος και ποιότητας»
- 1.10 «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων»
- 1.10.1.1 «Ενίσχυση τουριστικών δραστηριοτήτων»
- 1.10.1.2 «Ενίσχυση βιοτεχνικών δραστηριοτήτων»
- 1.10.2 «Ενθάρρυνση τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων»
- 1.10.2.1 «Ενίσχυση τουριστικών δραστηριοτήτων»
- 1.10.2.2 «Ενίσχυση βιοτεχνικών δραστηριοτήτων»
- 1.10.2.3 «Προβολή συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών παρέμβασης»¹⁷

II. Για τον Ο.Π.Α.Α.Χ Υπουργείου Γεωργίας ανήκουν:

- 7.3 «Εμπορία γεωργικών προϊόντων ποιότητας»
- 7.4 «Βασικές υπηρεσίες για την αγροτική οικονομία και τον Αγροτικό πληθυσμό»
- 7.4.6 «Ενίσχυση τοπικών εκδηλώσεων που σχετίζονται με τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής καθώς και με τη γεωργική παραγωγική και τα τοπικά προϊόντα»
- 7.5 «Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών – προστασία και διατήρηση της Αγροτικής κληρονομιάς»
- 7.5.3 «Ανάπλαση οικισμών» (ιδιωτικά έργα) «Ανάδειξη στοιχείων αρχιτεκτονικής και αγροτικής κληρονομιάς» (ιδιωτικά έργα)
- 7.6 «Διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία, για να παρασχεθεί δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων και η απόκτηση εναλλακτικών εισοδημάτων»
- 7.6.1 «Ανάπτυξη δραστηριοτήτων αγροτικού τουρισμού»
- 7.6.2 «Ενίσχυση βιοτεχνικών και οικοτεχνικών δραστηριοτήτων»
- 7.9 «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων»
- 7.9.1 «Ενίσχυση τουριστικών δραστηριοτήτων»
- 7.9.2 «Ενίσχυση βιοτεχνικών και οικοτεχνικών δραστηριοτήτων»
- 7.9.3 «Προβολή συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών παρέμβασης»¹⁷

Πηγή 17: Οργανισμός Αγροτικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας

**5.2 Εγκεκριμένα έργα από τον οργανισμό αγροτικής ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας Α.Ε.
(2000 – 2006)**

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ο.Π.Α.Α.Χ. Νότιας Εύβοιας					
A/A	Μέτρο	Επενδυτής	Τίτλος Επενδυτικού σχεδίου	Προϋπολογισμός	Δήμος Περιοχή
1	1.10.1.1	Καλιανιώτης Α.	Ίδρυση μονάδας Ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων	323.808,07	Καρυστίας
2	1.10.1.1	Σφυρίδης Βαγ.	Ίδρυση τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών	424.652,19	Μαρμαρίου
3	1.10.1.1	Παπουτσής Αθαν.	Ίδρυση αγροτουριστικής επιχείρησης εστίασης & παραδοσιακού καφενείου	287.017,97	Πράσιο Εύβοιας
4	1.10.1.1	Παντελή Χαρίκ.	Ίδρυση τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών στον οικισμό Πηγαδάκια	423.580,07	Καρύστου
5	1.10.1.2	Καραβάς Ευάγ.	Κατασκευή επιπλωμένων κατοικιών	284.682,52	Δυστίων
6	1.10.2.1	Λαβράνος Σπύρ.	Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες-Χερούλι Πετριών	256.097,68	Δυστίων
7	1.10.2.1	Γεωργίου Χ. Ιωάν.	Κατασκευή ξενοδοχειακής μονάδας τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων – τριών αστέρων δυναμικότητας 37 κλινών	346.252,54	Καριστία
8	1.10.2.1	Παπαϊωάννης Χαράλαμπος	Ανάγερση ξενοδοχείου κλασικού τύπου 3 αστέρων, Β κατηγορίας, 16 δωματίων & 36 κλινών-θέση Πηγαδάκια	426.000,00	Καρύστου
9	1.10.2.1	Αγγελέτου Π. – Καλαϊτζόπουλος Μ. ΟΕ	Ίδρυση τουριστικής μονάδας επιπλωμένων διαμερισμάτων κατηγορίας τριών αστέρων	419.299,46	Στυρέων
10	1.10.2.1	Κουρτερίδου Βασιλική	Ίδρυση αγροτουριστικού καταλύματος επιπλωμένων διαμερισμάτων τριών αστέρων στον οικισμό Φυγία	414.641,71	Μαρμαρίου
11	1.10.2.1	Ζούρας Αντ.	Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες	430.777,88	Μαρμαρίου
12	1.10.2.1	Νόβα Ιωάννα	Ίδρυση τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών-Αλαμανέικα		Καρύστου

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Ο.Π.Α.Α.Χ. Νήσου Σκύρου					
A/A	Δράση	Επενδυτής	Τίτλος Επενδυτικού σχεδίου	Προϋπολογισμός	Περιοχή
1	1.10.1.1	Ορφανού Αμέρισα	Κατασκευή ταβέρνας παραδοσιακής ελληνικής κουζίνας	171.863,19	Σκύρος
2	1.10.1.1	Μαυρικού Γ.	Ανέγερση 6 επιπλωμένων χώρων κατοικιών	315.611,69	Σκύρος
3	1.10.1.1	Ασημένου Μαρ.	Ίδρυση αγροτουριστικής Επιχείρησης εστίασης με την επωνυμία ΚΤΗΜΑ ΑΣΤΙΑ Σκυριανά Εδέσματα από βιολογικά προϊόντα-Μ. Ασημένιου	87.530,43	Σκύρος
4	1.10.2.1	Ευγενικός Ιωάν. Σταμ.	Ίδρυση Αγροτουριστικού καταλλύματος 4 επιπλωμένων κατοικιών στον Οικισμό Μάλος	257.040,75	Σκύρος
5	1.10.2.1	Μαυρουδή Ειρήνη	Αναπαλαίωση παραδοσιακού διόρωφου οικήματος στην Σκύρο & κατασκευή ξενώνα Αρχοντικό Μαρούθη	361.372,11	Σκύρος
6	1.10.2.1	Φώτης Απόστολος	Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες στην Λιναριά Σκύρου	308.048,80	Σκύρος
7	1.10.2.1	Ευγένιος Ι. Δημ.	Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες – Γυρίσματα Στύρων	270.786,32	Σκύρος

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Ο.Π.Α.Α.Χ. Ορεινού Όγκου Βορειοκεντρικής Εύβοιας					
A/A	Δράση	Επενδυτής	Τίτλος Επενδυτικού σχεδίου	Προϋπολογισμός	Περιοχή
1	7.6.1	Καλομοίρης Μ.	Κατασκευή 8 επιπλωμένων κατοικιών	263.300,00	Νηλέως
2	7.9.1	Λιάρη Ελ.	Κατασκευή (4) επιπλωμένων κατοικιών	208.300,00	Ελυμνίων
3	7.9.1	Δημουλάκης Ν.	Κατασκευή (4) επιπλωμένων κατοικιών	246.000,00	Νηλέως
4	7.9.3	Δήμος Διρφύων	Προβολή του Δήμου Διρφύων	29.500,00	Διρφύων

Πηγή 17: Οργανισμός Αγροτικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας

5.3 Το πρόγραμμα LEADER II

Η LEADER II είναι μια Κοινοτική Πρωτοβουλία με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό την στήριξη και εμπύχωση τοπικών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου με ομάδες Τοπικής Δράσης (Ο.Τ.Δ).

Για τον νομό Ευβοίας υλοποιείται από την ομάδα Τοπικής Δράσης « Ε.ΔΙ.Λ.Ε.» στην οποία μέτοχοι είναι η αναπτυξιακή εταιρία Κύμης – Σκύρου Α.Ε. και η Αναπτυξιακή εταιρία Βόρειας Εύβοιας Α.Ε. με ποσοστό συμμετοχής 50% η καθεμία.

Το πρόγραμμα που εγκρίθηκε και είναι συνολικού κόστους 1,6 δις δραχμών, προβλέπει επιδότηση 1 δις περίπου στους δικαιούχους επενδυτές και έδωσε τη δυνατότητα δημιουργίας αρκετών αξιόλογων επενδύσεων που θα ενισχύσουν την τοπική ανάπτυξη και οικονομία.

Στους παρακάτω πίνακες αναφέρονται οι περιοχές εφαρμογές του LEADER II οι επενδυτές, ο τίτλος και το κόστος του έργου. Για τις περιοχές Β.Ευβοίας, Ν. Σκύρου και την περιοχή της Κύμης.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

A/A	Επενδυτής	Τίτλος Έργου	Εγκ/νο Κόστος
1	Κοινοπραξία Κανδήλι	Βελτίωση κτιριακών εγκαταστάσεων για δημιουργία εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λειτουργία του πολιτιστικού κέντρου	38.00
2	Άννα Βακ Ευικ	Δημ. Ξενοδ. Κλασικού τύπου Γ' τάξης δυναμ. 19 κλινών στη θέση Κρύα Βρύση	80.00
3	Στέφανος Βάλλης	Πολυδυναμικό κέντρο αναψυχής εναλλακτικών μορφών τουρισμού	76.00
4	Δήμος Λίμνης	Ανάπτυξη εναλλακ. μορφών τουρισμού ναυταθλητισμός	12.40
5	Συν/σμος γυναικών	Εξωραϊσμός κτιριακών	7.00

	Λίμνης	εγκαταστ. Εξοπλισμός προβολή χειροτ. Συν/σμου γυναικών Λίμνης	
6	Αγροτικός Συνετ/σμός Ροβιών	Επεξεργασία και τυποποίηση γεωργικών προϊόντων	42.60
7	Αγροτικός Συνετ/σμος Ιστιαίας	Εκσυγχρονισμός ελαιοτριβείου και μετατροπή σε βιολογικό	79.90
8	Μαρίνου Άννα	Τυποποίηση-Συσκευασία αρωματικών φυτών	12.00
9	Αγροτικός Συνετ/σμός Ροβιών	Μετεγκατάσταση παραδ. Ελαιοτριβείου και παραγ. Λαδιού με τον παραδοσιακό τρόπο	77.38
10	Δήμος Λίμνης	Εκσυγχρονισμός μουσείου	17.10
11	Κοινότητα Γαλατσάδων	Προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος χώρου στο δάσος τελεθρίου	32.00
12	Αγροτικός Συνετ/σμός Ροβιών	Καινοτομική επεξεργασία αποβλήτων μεταποίησης ελιάς	28.90
13	Μπλουκίδη Αικατερίνη	Εκσυγχρονισμός Αγροτουριστικής Μονάδος	52.00

Πηγή 17: Οργανισμός Αγροτικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας

ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΗΣΟΥ ΣΚΥΡΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

A/A	Επενδυτής	Τίτλος Έργου	Εγκ/νο Κόστος
1	Ευγενικός Ιωάννης	«Φιλοξένια» Βελτίωση – Συμπλήρωση Προσθήκη – Ξενοδοχειακής Μονάδας	39.47
2	Ραπτόπουλος Κωνσταντίνος	Αναπαλαίωση – αποκατάσταση παραδοσιακών κατοικιών και μετατροπή τους σε τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες	43.48
3	Αφοί Μακρή	Ξενοδοχείο Γ΄ τάξης επιπλωμένων διαμερισμάτων	52.35
4	Μπαλωτής Ιωάννης	Εργαστήριο Ξυλογλυπτικής	5.90
5	Φτούλης Δημ. Και Σια Ε.Ε	Εκσυγχρονισμός εργαστ. Σκυριανής λαϊκής τέχνης – κεραμικά	10.00
6	Κομπογιάννης Ιωάννης	Επέκταση – Βελτίωση εργαστηρίου κεραμικής	10.00
7	Εμμανουήλ Φαλτάις	Βελτίωση και Επέκταση μουσείου Μάνου Φαλτάις	60.00
8	Δήμος Σκύρου	Ανάπλαση ποταμού Κηφησού	12.00

Πηγή 17: Οργανισμός Αγροτικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας

ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΥΜΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

A/A	Επενδυτής	Τίτλος Έργου	Εγκ/νο Κόστος
1	Ταμβάκης Γεώργιος	Ξενοδοχείο Γ΄ τάξης επιπλωμένων διαμερισμάτων	79.00
2	Παπαδημητρίου Ευσταθία	Ξενοδοχείο Γ΄ τάξης επιπλωμένων διαμερισμάτων	76.00
3	Μαζαράκης Κων/νος	Ξενοδοχείο Γ΄ τάξης επιπλωμένων διαμερισμάτων	79.00
4	Καραβά Αικατερίνη	Ξενοδοχείο Γ΄ τάξης επιπλωμένων διαμερισμάτων	52.35
5	Δήμος Κύμης	Κατασκευή Αναψυκτηρίου στους Ανεμόμυλους	20.00
6	Κατέβας Νικόλαος	Εργαστήριο Παραδοσιακών Ζυμαρικών	6.70
7	Μορφωτικός Σύλλογος Κύμης	Επέκταση-Επισκευή- Εκσυγχρονισμός λαογραφικού μουσείου Κύμης	20.00
8	Δήμος Κύμης	Κατασκευή Αναψυκτηρίου στο Χωνευτικό	4.00
9	6 ^ο Συμβούλιο Περιοχής Ν. Ευβοίας	Ανάπλαση Κοιλάδας Ποταμού Μανικιάτη	6.50
10	Κοινότητα Οξύλινθου	Ανάπλαση Αλσυλλίου λόφου Οξύλινθου Κύμης	6.50
11	Κοινότητα Αυλωναρίου	Ανάδειξη Αρχαίου Μνημείου Περίβολου Ι.Ν Κοιμήσεως Θεοτόκου Δάφνης Αυλωναρίου	8.00
12	Δήμος Κύμης	Διαμόρφωση – Ανάπλαση Γούρνια περιοχή Κύμης	6.00
13	Σύνδεσμος Ύδρευσης Κονιστρών	Αξιοποίηση Λίμνης «Πηγή Κολέθρας»	8.75

Πηγή 17: Οργανισμός Αγροτικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΙΝΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ
ΚΥΜΗ – ΣΚΥΡΟΣ – ΚΥΜΗ ΚΑΙ Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΟ
ΝΟΜΟ ΕΥΒΟΙΑΣ**

**6.1 Στατιστικά στοιχεία κίνησης των επιβατών για τη γραμμή Κύμη – Σκύρος – Κύμη
κατά τα έτη 2000 – 2004**

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

	2000	2001	2002	2003	2004
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	4.122	4.949	4.796	4.563	3.503
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	4.660	9.102	6.175	3.896	7.058
ΜΑΡΤΙΟΣ	10.515	6.701	11.089	9.233	7.500
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	12.011	11.256	7.760	10.263	10.722
ΜΑΙΟΣ	10.917	9.471	14.112	9.259	10.493
ΙΟΥΝΙΟΣ	14.128	15.990	15.219	15.571	12.848
ΙΟΥΛΙΟΣ	27.301	25.657	25.734	26.531	24.583
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	36.016	28.397	38.766	39.119	32.906
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	12.882	12.364	12.918	12.703	11.638
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	7.038	7.661	10.048	7.727	8.845
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	6.051	5.368	6.086	5.567	5.156
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	5.998	4.491	5.328	5.459	5.675
ΣΥΝΟΛΑ	151.639	141.407	158.031	149.891	140.927

Πηγή18: Σκύρος Ναυτική Εταιρεία

6.2 Ξενοδοχειακή Υποδομή στο Νομό Ευβοίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ
A	Άγιος Γεώργιος (Λιγαδάς)	Κλαμπ Μεντιτερανέ	450
Γ		Αλέξανδρος	27
Γ		Κυνέον	26
Γ	Άγιος Νικόλαος (Ιστιαία)	Άγιος Νικόλαος	21
Γ		Καστοριά	29
Γ		Πάρκ	18
Γ		Φανή	34
Γ		Χρυσή Αμμουδιά	15
Δ	Αλιβέρι (Καρυστίας)	Κεντρικών	7
Δ	Αλμυροπόταμος (Καρυστίας)	Γαλάζιο Δελφίни	10
B	Αμάρυνθος (Χαλκίδος)	Ηλιαχτίδες (διαμ.)	16
B		Ολυμπιακός Αστéρας	210
B		Στεφανία	80
B		Το κύμα	14
Γ		Άρτεμης	24
Γ		Φλοίσβος	26
Γ	Βασιλικά (Ιστιαίας)	Όραμα	28
B	Βασιλικά (Χαλκίδος)	Κατερίνα (μπαγκ.)	33
Γ		Βικτώρια	54
Γ		Χαλκιδιώτης Βίλατζ	16
A	Ερέτρια (Χαλκίδος)	Παλμαρίβα Ερέτρια Μπίτς	260
A		Ερέτρια Βίλατζ	205

A		Χολιντέες in Εύβοια	334
B		Μιραμόρε	94
B		Ολύμπιεν Πράντ Μπλε	174
B		Περιγιάλι Ερέτριας, παραλία	42
Γ		Δελφίς, παραλία	88
Γ		Ντρίμ Αιλαντ	94
Γ	Ιστιαία	Αντιγόνη, Ασμήνιο	45
A	Κάρυστος	Απόλλων (διαμ.) Λιανή Άμμος	36
Γ		Αυλή Αετός (μπαγκ.)	36
Γ		Άλς	32
Γ		Γαλαξίας	72
Γ		Καρυστίον Μορς	23
Γ		Καρυστίον	39
Γ		Μάμας	41
Γ		Χιρόνεια	25
Γ	Κύμη	Κοράλλι	22
Γ		Μπες, παραλία	38
Γ	Λευκαντή	Λευκαντή, παραλία	38
Γ	Λίμνη (Χαλκίδος)	Λίμνη	47
Γ		Πλάζα	6
Δ	Λουτρά Αιδηψού	Αίγλη	58
Δ		Δώρα	72
A		Θέρμο Σόλλα	120
B		Ερμής	42
B		Θήβα (διαμ.)	51
Γ		Αγάπη	33
Γ		Άδονις	26
Γ		Αιδηψός	29
Γ		Άλεξ	26

Γ		Αλίνα	21
Γ		Άνεσης	55
Γ		Αργώ	13
Γ		Αρετή	24
Γ		Αρτεμίσιο	28
Γ		Ατλαντίς	20
Γ		Βάλαρος	14
Γ		Γαλαξίας	36
Γ		Γαλήνη	42
Γ		Δεσυκεραντία	30
Γ		Δήμητρα	25
Γ		Διεθνές	45
Γ		Ειρήνη	30
Γ		Ελλιάννα	21
Γ		Ίλιον	20
Γ		Ιστιαία	33
Γ		Κάπρι	50
Γ		Κάρολος	51
Γ		Κεντρικών	34
Γ		Κνωσός	37
Γ		Λητώ	33
Γ		Μετροπόλ	36
Γ		Μίνως	27
Γ		Μύθο	36
Γ		Νέξιος	10
Γ		Παλλάδιων	36
Γ		Χαρά	37
Δ		Αυριλία	17
Δ		Λιούτζη	17
Δ		Ράνια	22
Γ	Μαγουλά (Χαλκίδος)	Μαίρη κ' Γρηγόρης	20
Β	Μαλλακόντα(Χαλκ.)	Μαλλακόντα Μπητς	155

B		Μιράντο	44
B		Πετίτ Βίλατζ (μπαγκ.)	41
Γ	Μαρμάρι (Καρυστίας)	Δελφίни	20
Γ		Μαρμάρι Μπέη	104
Γ		Μισέλ Μαρί	30
B	Νέα Αρτάκη (Χαλκίδος)	Άντζελα Μπίτς	61
B		Μπέλ Αιρ	44
B	Νέα Αρτάκη	Καστέλο Ρόσο	26
Γ		Αιγίλιον	35
Γ		Ακταίον	46
Γ		Βένους Μπήτς	110
Γ		Δελφίни	44
Γ		Νεκτάριος	36
Γ		Πλάζα	25
Γ		Σάντεν	27
Γ		Στύρα Μπήτς	26
Γ	Νέος Πύργος	Βυζάντιων	21
Γ		Το Ρόδων	27
Δ		Ακρογιάλι	23
Γ	Οξύλιθος (Καρυστίας)	Στόμιο Μπήτς	22
Γ	Παναγίτσα (Χαλκίδος)	Μανίκα	26
B	Παραλία Πολωνικών	Ξένιος Ζευς (διαμ.)	20
Γ		Ευβοϊκή Ακτή	48
Γ		Κλίμα (διαμ.)	21
Γ	Πευκί (Ιστιαίας)	Αμαρυλλίς	20
Γ		Ανέστης	15
Γ		Γαλήνη	30

Γ		Μυρτιά	20
Γ	Ροβιές	Αλεξανδρίδης (διαμ.)	22
Γ		Ροβιές	24
Γ		Σούρης	33
Δ		Ζάγκος (διαμ.)	17
Γ	Στενή Δίρφους (Χαλκίδος)	Δίρφους	19
Γ		Στενή	36
Α	Χαλκίδα	Λούση	92
Β		Παλίρροια	110
Β		Τζόνς	57
Γ		Κεντρικών	20
Γ		Χαρά	51
Δ		Μορφεύς	24
Γ	Ωρεοί (Ιστιαίας)	Εύβοια	8
Γ		Πόρτο Καίρης	11
Δ		Κοράλλι	19
Α	Σκύρος (Εύβοια)	Σκύρος Παλάς	80
Β		Αχίλειον	20
Β		Νεφέλη	12
Β		Ξένια, Μαγαζιά	22
Γ		Αντζελα (μπαγκ.)	7
Γ		Μελικάρι	13
Γ		Παράδεισος	27
Β		Δυώνι	9

Πηγή19: Οδικό τουριστικό χάρτες ΕΛΛΑΣ

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

Γ. ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: Ο ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΒΡΟΥ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Πρωτεύουσα του Νομού Έβρου, η Αλεξανδρούπολη βρίσκεται 14,5 χλμ. Δυτικά από τις εκβολές του ποταμού Έβρου και τα Ελληνοτουρκικά σύνορα. Η σημερινή θέση της πόλης ταυτίζεται με την αρχαία πόλη Σάλη, η οποία κατά τον 5^ο αιώνα π.Χ., σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ήταν μια από τις πόλεις της Σαμοθρακικής Περαίας (Μεσημβρία, Ζώνη, Σάλη, Δρυς, Τέμπυρα και Χαράκωμα).

Ευρήματα της περιοχής (2 κιβωτιόσχημοι ελληνικοί τάφοι στη Μητρόπολη, οροθετική επιγραφή του 1^{ου} αιώνα μ.Χ. στο φάρο κ.α.), καθώς και κάποια ρωμαϊκά οδοιπορικά του 4^{ου} αιώνα μ.Χ., εντοπίζουν την θέση της πόλης 11 χλμ. Δυτικά της Τραϊανούπολης και συγκεκριμένα μεταξύ των βόρειων συνοικιών, του λιμανιού και του υψώματος της Μητρόπολης.

Κατά τα ρωμαϊκά χρόνια την έκταση της Σαμοθρακικής Περαίας διασχίζει η Εγνατία οδός ενώ στην βυζαντινή εποχή η πόλη, λόγω της γειννίασης της με την Κωνσταντινούπολη, ακμάζει. Τους αιώνες που ακολούθησαν, η περιοχή γίνεται μονοπάτι κατακτητών και πεδίο πολεμικών συγκρούσεων. Έτσι η πόλη σβήνει και πυκνά δάση από βελανιδιές και αγριοροδιές παίρνουν τη θέση της.

Χρειάστηκε να περάσουν πολλά – πολλά χρόνια μέχρι κάποιοι ψαράδες από την Μαρώνεια και την Μάκρη να στήσουν στα μέσα του 19^{ου} αιώνα έναν μικρό οικισμό, το Δεδέ Αγάτς, ονομασία που σημαίνει "το δέντρο του καλόγερου" και που κατά την παράδοση δόθηκε από μία βελανιδιά, κάτω από την σκιά της οποίας δίδαξε και τάφηκε ένας Δερβίσης.

Το 1871 περνούν από το μικρό ψαροχώρι οι σιδηροδρομικές γραμμές της Μακεδονίας. Η περιοχή ανθίζει και στο λιμάνι αράζουν μεγάλα Ρώσικα και Εγγλέζικα καράβια. Όλα τα εμπορεύματα της Θράκης αρχίζουν και μαζεύονται εδώ. Έλληνες, Αρμένιοι, Τούρκοι, Βούλγαροι, Εβραίοι και Φράγκοι συγκεντρώνονται στην φιλόξενη γη. Τα προξενεία, οι έμποροι και οι τεχνίτες δίνουν ζωή στη πόλη, που αποτελεί πλέον το καινούργιο καμάρι της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.²⁰

Το 1878 το τοπίο αλλάζει. Στην πόλη φθάνουν τα στρατεύματα των Ρώσων, μετά την ήττα της Τουρκίας κατά τον τότε ρωσο-τουρκικό πόλεμο. Οι Ρώσοι αξιωματικοί μένουν έκθαμβοι από τη μαγευτική τοποθεσία. Για δύο χρόνια σχεδιάζουν μια πόλη με θαυμάσιο ρυμοτομικό σχέδιο και ωραίους φαρδύς δρόμους, κάθετους προς την παραλία. Το επισφράγισμα του έργου τους είναι ο φάρος, σύμβολο της πόλης, που δεν θυμίζει πλέον τις τουρκικές περιοχές με τα στενοσόκακα και τα καλντερίμια.

Λίγα χρόνια μετά το 1885, η πόλη προσαρτήθηκε βίαια στην Ηγεμονία της Βουλγαρίας. Πολλά επιβλητικά νεοκλασικά κτίρια, ναοί, σχολεία, νοσοκομεία, κατασκευάστηκαν τότε, ενώ δύο χρόνια μετά το 1897 περνά από την πόλη το μυθικό Οριάν Εξπρές, ενώνοντας την Θεσσαλονίκη με την Κωνσταντινούπολη.

Στις 8 Νοεμβρίου του 1912, η αγαπημένη πόλη του Ίωνα Δραγούμη καταλαμβάνεται από τον Βουλγαρικό στρατό. Οι καταστροφές αρχίζουν. Τον Αύγουστο του 1913 η πόλη, καθώς και το σύνολο της δυτικής Θράκης, παραχωρείται στη Βουλγαρία. Για επτά ολόκληρα χρόνια οι Έλληνες διώχονται από τον τόπο τους, που ερημώνει, παίρνοντας μαζί τους τα έθιμα και τις παραδόσεις τους. Όσοι κατάφεραν να μείνουν, πανηγύρισαν την ένωση της Θράκης με την Ελλάδα το 1919, αλλά και την οριστική απελευθέρωση στις 14 Μαΐου του 1920.

Η πόλη παίρνει μια μικρή ανάσα και το όνομα Νεάπολη, γρήγορα όμως ξαναβαπτίζεται "Αλεξανδρούπολη" προς τιμή του βασιλιά Αλέξανδρου. Ακολουθεί η Μικρασιατική καταστροφή του 1922 και η περιοχή στεγάζει τους πρόσφυγες της Σμύρνης και της Μικράς Ασίας. Με τη συνθήκη της Λωζάνης (24 Ιουλίου 1923) η Θράκη κόβεται στα δύο. Η δυτική παραχωρείται στην Ελλάδα και η Ανατολική στην Τουρκία. Ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος βρίσκει την πόλη απροετοίμαστη.

Η διοίκηση της δυτικής Θράκης περνά τον Μάιο του 1941, στα χέρια των Βούλγαρων, που καταστρέφουν μεγάλο μέρος από τα κτίσματα της πόλης. Με την απελευθέρωση, η πόλη βάζει τα δυνατά της και με τα χρόνια ξαναγίνεται το ακριτικό στολίδι της Ελλάδας.²⁰

Πηγή 20: (Αλεξανδρούπολη Οδηγός Πόλης, καλοκαίρι 2003)

1.2 Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Ο Νομός Έβρου είναι από τους μεγαλύτερους νομούς 4.242 m² η οποία καταλαμβάνει το 49,5% της έκτασης της επικράτειας. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή ο πληθυσμός άτομα. Η οικονομία του στηρίζεται ακόμη στον πρωτογενή τομέα αλλά προς όφελος του τριτογενή ο οποίος εξελίσσεται σε βασικό παράγοντα παραγωγής νέων προϊόντων.

Μετά από την ψήφιση του Νόμου του Καποδίστρια ο Νομός Έβρου χωρίστηκε σε 11 Δήμους. Μεγαλύτερος είναι φυσικά ο Δήμος της Αλεξανδρουπόλεως με 43.269 κατοίκους, έπειτα ακολουθεί ο Δήμος Διδυμοτείχου με 20.794 και στη συνέχεια με μικρή διαφορά ο Δήμος Ορεστιάδος με 20.290 κατοίκους. Στη συνέχεια έχουμε το Δήμο Φερρών με 11.347 κατοίκους, το Δήμο Σουφλίου με 9.336 και το Δήμο Βύσσας με 8.875. Ο βορειότερος Δήμος είναι ο Δήμος Τριγώνου με 8.648 κατοίκους, κατόπιν ο Δήμος Ορφέα με 7.335, ο Δήμος Μεταξάδων με 6.451 και ο Δήμος Τυχερού με 5.305 κατοίκους. Οι τρεις Δήμοι που έχουν τους λιγότερους κατοίκους είναι ο Δήμος Τραϊανούπολης με 4.514, ο Δήμος Κυπρίνου με 3.719 και τέλος ο Δήμος Σαμοθράκης με 3.281 κατοίκους.

Η ονομασία του Νομού Έβρου προήλθε από τον ομώνυμο ποταμό, τον μεγαλύτερο των Βαλκανίων, που διασχίζει το βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας στα σύνορα. Είναι το φυσικό σύνορο της Ελλάδας με τις γειτονικές της χώρες Τουρκία και Βουλγαρία και το σύνορο όπου ενώνονται δύο κόσμοι, η Δύση και η Ανατολή.

Ο Έβρος διαθέτει φυσικές ομορφιές, περιοχές με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος (βιότοποι Δέλτα ποταμού Έβρου, Δάσος Δαδιάς, Σαμοθράκη), πληθώρα περιοχών με ιστορικό ενδιαφέρον και αρχαιολογικό πλούτο (Τραϊανούπολη, Αρχαία Μεσημβρία, Διδυμότειχο, Φέρες), καθώς και πανέμορφες και καθαρές παραλίες που έχουν τιμηθεί με τη Γαλάζια Σημαία της Ε.Ε. (Αλεξανδρούπολη, Δίκελλα, Μεσημβρία, Νέα Χηλή και Σαμοθράκη). Ο νομός προσφέρεται επίσης και για εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ιαματικός, φυσιολατρικός, αγροτουρισμός κ.α.

Σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες, πανσιόν, οικοτουριστικοί ξενώνες και δημοτικά κάμπινγκ, εξασφαλίζουν μεγάλη δυνατότητα επιλογής στους επισκέπτες. Επίσης οι σημαντικές επενδύσεις της Νομαρχίας στον τομέα του τουρισμού, η ανάπτυξη των υποδομών και τα μεγάλα έργα όπως η Εγνατία Οδός, το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης και των τριών οδικών πυλών εισόδου από Τουρκία και Βουλγαρία προσφέρουν στον επισκέπτη

άνετη και ασφαλή μετακίνηση. Η υψηλή ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, οι χαμηλές τιμές, η ζεστή φιλοξενία, η ξεχωριστή Εβρίτικη κουζίνα, η κοσμική ζωή και ψυχαγωγία σε συνδυασμό με τις σύγχρονες τουριστικές υποδομές καθιστούν το νομό μας ιδιαίτερα ελκυστικό.

Είναι η ανατολική πύλη της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής κοινότητας και η έξοδος προς την Ανατολική Ευρώπη. Το ταξίδι στο Νομό Έβρου μπορεί να κρατήσει λίγες μέρες, αξίζει όμως όσο χιλιάδες χρόνια. **«Είναι "ΘΡΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΣΗ", στην επί αιώνες Θρακική αναγέννηση και τον διαφωτισμό».**²¹

1.3 Ο Μύθος του Νομού Έβρου

Στην είσοδο της Ευρώπης από την Ανατολή βρίσκεται ο νομός Έβρου, το όνομα του οποίου παραπέμπει στον ομώνυμο ορμητικό ποταμό, φυσικό σύνορο του νομού με την Ανατολική Θράκη αλλά και της Ελλάδας με την Τουρκία. Στα νότια του νομού βρίσκεται η Σαμοθράκη, ένα νησί με πολλές ανεξερεύνητες φυσικές ομορφιές. Συγκεντρώνει αρκετούς αρχαιολογικούς θησαυρούς, ο πιο γνωστός από τους οποίους είναι το περίφημο άγαλμα της "Νίκης της Σαμοθράκης" που εκτίθεται στο μουσείο του Λούβρου.

Πρωτεύουσα του Νομού Έβρου είναι η Αλεξανδρούπολη, το ανατολικότερο λιμάνι της χώρας. Η πόλη είναι περιστοιχισμένη με αρκετούς αρχαιολογικούς χώρους. Νοτιοανατολικά της Αλεξανδρούπολης βρίσκεται το Δέλτα του Έβρου ένα μοναδικό οικοσύστημα που αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς υδροβιότοπους της Ευρώπης. Βόρεια συναντάμε τα πολλά αστικά κέντρα του Νομού. Στις Φέρες, σημερινή τοποθεσία της βυζαντινής "Βήρας" σώζεται ο βυζαντινός ναός της "Παναγίας Κοσμοσώτειρας", αριστούργημα αρχιτεκτονικής. Στην περιοχή της Δαδιάς βρίσκεται το ομώνυμο δάσος όπου συγκεντρώνονται σπάνια αρπακτικά πουλιά ενώ υπάρχουν ειδικά παρατηρητήρια.

Βορειότερα συναντάμε το Σουφλί, γνωστό για τα ξακουστά μεταξωτά του αλλά και τη μεγάλη λαογραφική του παράδοση. Σε απόσταση 30 χλμ. Βρίσκεται το Διδυμότειχο όπου σώζονται τα τείχη γύρω από την ακρόπολη, η πόλη όπου είχε στεφθεί αυτοκράτορας ο Ιωάννης Καντακουζηνός. Η Νέα Ορεστιάδα είναι η νεότερη πόλη του ελληνικού κράτους. Μια πόλη σύγχρονη ρυμοτομία που ίδρυσαν το 1923 πρόσφυγες από την Ανδριανούπολη. Κοντά στην Ορεστιάδα βρίσκονται οι Καστανιές, στις όχθες του ποταμού Άρδα.²¹

Πηγή 21: (Καρακούσης, 1998, Θράκη, Τουριστικός Ιστορικός Αρχαιολογικός Οδηγός)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΈΒΡΟΥ

2.1 Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Η Αλεξανδρούπολη είναι η πρωτεύουσα του νομού, μια σύγχρονη πόλη που αποτελείτε από 43.269 κατοίκους. Το περιοδικό "ταχυδρόμος", στις 10 Μαΐου 1968, είχε γράψει: «Ωραίο ξάφνιασμα η Αλεξανδρούπολη, από τις πόλεις με την ωραιότερη ρυμοτομία.... Εντελώς διαφορετική από τις πόλεις της Μακεδονίας και της Θράκης. Θα την ονόμαζα Νοικοκυρούπολη...." (Π. Παλαιολόγος, Δημοσιογράφος).

Στις 14 Μαΐου 1920 στις 11 π.μ., με την αποβίβαση των Ελληνικών στρατευμάτων, οι πρόσκοποι ανέβασαν την Ελληνική σημαία. Η Θράκη ελευθερώθηκε. Η Αλεξανδρούπολη είναι μια πόλη που εδώ και 86 μόνο χρόνια είναι ελεύθερη από την ξένη κυριαρχία. Παρ' όλα αυτά, αποτελεί λαμπρό παράδειγμα σωστής λειτουργίας. Έχει πολλά νεοκλασικά κτίρια όπου το καθένα στεγάζει τη δική του ιστορία.

Η σημερινή εικόνα της πόλης, που σφύζει από ζωή και δραστηριότητα, ελάχιστα θυμίζει το Δεδέ Αγιάτζ, όπου εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών. Το προσεγμένο ρυμοτομικό σχέδιο, τα σύγχρονα κτίρια, η αγορά, η κίνηση στους δρόμους, δίνουν στην Αλεξανδρούπολη την όψη της σύγχρονης μεγαλούπολης, που μπορεί όμως να διατηρεί το προσωπικό της ύφος, κρατώντας παράλληλα τα πλεονεκτήματα της ακριτικής επαρχίας.

Ο επισκέπτης της Αλεξανδρούπολης, έχει σίγουρα πολλά να δει και να θαυμάσει, σε τούτη τη γωνιά της γης. Εδώ ο άνεμος, τα πουλιά και οι χαρούμενες φωνές των παιδιών, αντηχούν. Ο αέρας του βουνού, ο ήλιος, το γαλάζιο της θάλασσας, το πράσινο των δέντρων, όλη η ομορφιά της φύσης φωλιάζει και απλώνεται μέσα στην ψυχή των ανθρώπων. Εδώ η παράδοση, δεν είναι νοσταλγία, είναι ζωντανή παρουσία. Περισσότερο από κάθε άλλη γωνιά της Ελλάδας οι βυζαντινές ρίζες είναι ευδιάκριτες στους ρυθμούς της ζωής και φανερώνουν τον άμεσο πρόγονο του νεοελληνικού πολιτισμού.

Σταυροδρόμι των θαλάσσιων και χερσαίων δρόμων της Ανατολής και της Δύσης, από τις ράχες της Ροδόπης και τον ποταμό Έβρο, μέχρι το Θρακικό πέλαγος και τη Σαμοθράκη, η φύση αιώνες τώρα δημιουργεί τοπία μοναδικής ομορφιάς και σπουδαιότητας. Ειδυλλιακές παραλίες, πανέμορφες αμμουδιές, ποτάμια και ρυάκια, δάση, βουνά, λιβάδια και πεδιάδες συνυπάρχουν σε μια μοναδική σύνθεση. Αξίζει κανείς να επισκευτεί την μικρή

εκκλησιά του Αγίου Ελευθερίου, το νεοκλασικό κτίριο της Παιδαγωγικής Ακαδημίας, τα ερείπια των δύο τζαμιών, την αρχαιολογική συλλογή στο παλαιό Δημαρχείο (με ανάγλυφα και γλυπτά διαφόρων εποχών και σημαντικά ευρήματα από το ιερό της Δήμητρας στη Μεσημβρία)

Στις αρχές του Μάη, διοργανώνονται τα "Ελευθέρια", είναι εορταστικές πολιτιστικές εκδηλώσεις, με θέατρο, τραγούδι και χορό, για την επέτειο της απελευθέρωσης από τους Τούρκους. Προικισμένο μέρος, χαρίζει στιγμές αγαλλίασης και ευτυχίας, συνδυάζει τα πάντα σε απόσταση αναπνοής.

Η επέκταση του λιμανιού έχει ολοκληρωθεί. Ο σιδηροδρομικός, ο οδικός και ο θαλάσσιος άξονας Αλεξανδρούπολη – Μπουρκάς – Κριμαία – Νοβόροσικ – Μόσχα έχει γίνει και η "Εγνατία" οδός έχει παραδοθεί σε μεγάλα τμήματα και σύντομα θα ολοκληρωθεί. Παράλληλα το νέο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο λειτουργεί και καλύπτει τις ανάγκες όχι μόνο των κατοίκων της Θράκης, αλλά και των γειτονικών Βαλκανικών χωρών.

Ο φάρος είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα της Αλεξανδρούπολης, αλλά και το έμβλημα της πόλης. Κατασκευάστηκε από τη Γαλλική εταιρεία "Φάρων και Φανών" και άρχισε να λειτουργεί από την 1 Ιουνίου 1880. Είναι από τους ψηλότερους φάρους της Ελλάδας, με 27 μέτρα ύψος και με τόξο ορατότητας 23 μίλια.

Μια βόλτα στην παραλία, είναι αρκετή να αισθανθεί κανείς τις ιδιαιτερότητες της, όπως επίσης αρώματα και χυμοί της ανατολής σμίγουν με τον πολιτισμό της δύσης. Η πόλη ζει καθημερινά την γαλήνια πραγματικότητα της, δίπλα στο πλέον σημαντικό οικολογικό Τρίγωνο που αποτελείται από το δάσος της Δαδιάς, το Δέλτα του Έβρου και τα Ιαματικά λουτρά της Τραϊανούπολης και της Σαμοθράκης. Πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες αναγείρονται, ενώ ο Συνεδριακός τουρισμός και ο οικοτουρισμός παρουσιάζουν συνεχή αύξηση.²²

2.2 Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Σουφλί βρίσκεται στο κέντρο του νομού, είναι χτισμένο αμφιθεατρικά στο λόφο του Αη Λιά, είναι μια κωμόπολη με παλιά όμορφα νεοκλασικά κτίρια, γραφικές πλατείες και διατηρεί κάτι από τον αέρα μιας άλλης εποχής. Ολόκληρος ο δήμος αποτελείτε από 9.336 κατοίκους. Το Σουφλί είναι "η πόλη του μεταξιού", με τα αρχιτεκτονικά της κεντήματα που ταξίδεψαν σ' όλο τον κόσμο. Υπάρχουν τα παλιά εργοστάσια επεξεργασίας μεταξιού όπως του Αζαρία Πάπου 1908, Τζίβρε 1920, Χ. Σάβα 1925 αλλά, και οι σύγχρονες μεταξοβιομηχανίες όπως του Μουχταρίδη, Τερζή, Μπουρουλίτη και Τσιακίρη που συνεχίζουν την παράδοση, εξάγοντας έναν αρκετά μεγάλο αριθμό υφαντών από μετάξι.

Η ιστορική πορεία του αρχίζει από τους δύο μοναχούς που έφεραν κρυφά μέσα στα μπαστούνια τους από την Κίνα, το σπόρο του μεταξιού. Το παγκόσμιο ενδιαφέρον για το οικοσύστημα, για την παραγωγή ενός σπάνιου και ακριβού νήματος που λέγεται μετάξι, έστρεψε το ενδιαφέρον και την προσοχή των Ευρωπαίων στο Σουφλί στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η δημιουργία μιας ασπροπεταλίδας που γεννά και παράγει το όμορφο κατάλευκο νήμα. Σ' όλη την πόλη βρίσκονται τα χαρακτηριστικά "κουκουλόσπιτα" που αποτελούσαν χώρο διαμονής των κατοικιών αλλά και παραγωγικές μονάδες.

Μετά το 1922, και την διαίρεση της Θράκης, υποβαθμίζεται η παραγωγικότητα και η σπουδαιότητα της περιοχής. Η σηροτροφία στηρίζει την οικονομία της πόλης μέχρι σήμερα, και παρά τις δυσμενείς εξελίξεις που έφεραν τα συνθετικά νήματα, το Σουφλί παραμένει παγκοσμίως γνωστό για τα προϊόντα του από γνήσιο ζωικό μετάξι. Ο επισκέπτης, σε μια περιήγηση στα γραφικά σοκάκια και τους μαχαλάδες της πόλης, μπορεί να θαυμάσει, το αρχοντικό του Κουρτίδη που στεγάζεται το Μουσείο Μεταξιού, το "κουκουλόσπιτο" του Μπρίκα που λειτουργεί ως λαογραφικό μουσείο και το ξυλόγλυπτο τέμπλο του Αγίου Γεωργίου, ένα πραγματικό έργο τέχνης που χρονολογείται στις αρχές του περασμένου αιώνα.

Ο Κωνσταντίνος Κουρτίδης είναι μια σπουδαία προσωπικότητα από το θρακικό χώρο που άφησε ιστορία στο Σουφλί αλλά και σε ολόκληρη την Ελλάδα. Γεννήθηκε το 1870 στην Ανδριανούπολη και ως δάσκαλος βρέθηκε στο Σουφλί όπου δημιούργησε οικογένεια. Σπούδασε Φιλολογία και Ιατρική. Με την απελευθέρωση της Θράκης, εκλέγεται Βουλευτής Έβρου και στη συνέχεια γερουσιαστής, Υπουργός και Γενικός Διοικητής Θράκης. Μετά το θάνατο του, το Νοέμβριο του 1912, η κόρη του παραχώρησε το αρχοντικό του στην ΕΤΒΑ για να γίνει το πρώτο Μουσείο Μεταξιού της Ελλάδας.

Άλλες σπουδές προσωπικότητες που έζησαν στο Σουφλί είναι: Κώστας Θρακιώτης, Τριαντάφυλλος Πιττάς, Αρχιμανδρίτης Νεόφυτος Σταματιάδης, Χρήστος Χριστίδης, Απόστολος Φωτούδης κ.α.

Μεγάλο ενδιαφέρον επίσης έχουν τα καταστήματα μεταξωτών όπου υπάρχει μεγάλη ποικιλία χειροτεχνημάτων σε πολύ καλές τιμές. Ονομαστά για την ποιότητα τους είναι επίσης τα αλλαντικά του (λουκάνικα και καβουρμάς), το κρασί και το τσίπουρο του. Το σημερινό Σουφλί καθισμένο στις δόξες του παρελθόντος, είναι ένα από τα κυριότερα αξιοθέατα του νομού.²²

2.3 Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

Η πόλη απλώνεται επάνω στην ένωση του Ερυθροπόταμου με τον ποταμό Έβρο, ενώ δύο είναι τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την πόλη και την ιστορία της, η συνέχεια και η πολυπολιτισμικότητα. Από τους δίδυμους οικισμούς της Νεολιθικής Περιόδου περνάμε στη ρωμαϊκή Πλωτινούπολη και στη συνέχεια στη βυζαντινή πόλη – κάστρο του Διδυμοτείχου, την πρωτεύουσα του Ιωάννη Στ' Κατακουζηνού και του Ανδρόνικου Γ' Παλαιολόγου, για να πάρει τη σκυτάλη η Οθωμανική έδρα της Αυτοκρατορίας.

Η αφθονία των ευρημάτων από την κλασσική αρχαιότητα δείχνει ότι ο οικισμός της Αγίας Πέτρας διατηρούσε στενές σχέσεις με τις ελληνικές μητροπολιτικές πόλεις. Μεταξύ των ευρημάτων εξέχουσα σημασία κατέχουν οι εν-σφράγιστες λαβές αμφορέων με τα ονόματα και τα σήματα των αρχόντων των πόλεων ή των εμπόρων.

Στις αρχές του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα ο ρωμαίος αυτοκράτορας Τραϊανός επανιδρύει την πόλη προικίζοντας την με το όνομα της συζύγου του. Η Πλωτινούπολις καθίσταται μια από τις σημαντικές αυτόνομες πόλεις της Θράκης με τη δική της Βουλή και Δήμο, όπως αυτό αποδεικνύεται από σειρά αναθηματικών στηλών, οι οποίες ταυτόχρονα αποκαλύπτουν την ιδιαίτερη σχέση κάποιων από τους ρωμαίους αυτοκράτορες μες την πόλη.

Οι βαρβαρικές επιδρομές του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα ανάγκασαν τους ρωμαίους να προχωρήσουν στην οχύρωση των δυο απέναντι αντικείμενων λόφων, του Καλέ και της Αγίας Πέτρας. Ίσως στην περίοδο αυτή να αποδίδεται και η ονομασία "Διδυμότειχον", με την έννοια ακριβώς των "δίδυμων κάστρων". Η εξέχουσα σημασία της πόλης σημειώνεται από ξένους καθώς και βυζαντινούς συγγραφείς, όπως τον Γάλλο Γοδεφρείδο Βίλλαρδουίνο

ο οποίος το 1205 αναφέρει ότι το Διδυμότειχο ήταν «η ισχυρότερη και μία από τις πλουσιότερες πόλεις της Ρωμανίας».

Το Διδυμότειχο καταλήφθηκε οριστικά από τους Οθωμανούς Τούρκους στα 1361 και αποτέλεσε την πρώτη τους πρωτεύουσα στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Εδώ ο σουλτάνος Μουράτ ο Α' έκτισε τα ανάκτορα του και εδώ, σε ένα μικρό πύργο, φυλαγόταν ο αυτοκρατορικός θησαυρός. Παρά το γεγονός ότι η πόλη βαθμιαία έχασε την γεωστρατηγική της σημασία, εξακολούθησε να είναι διάσημη για την κεραμική της παραγωγή και την εξέχουσα θέση της σαν πνευματικό κέντρο ισλαμισμού.

Ανάμεσα στα μνημεία της περιόδου εκείνης και το επιβλητικό Μεγάλο Τέμενος του Σουλτάνου Βαγιαζήτ του Κεραυνού, κτισμένο στις αρχές του 15^{ου} αιώνα. Στην ίδια περίπου εποχή χρονολογούνται και τα επιλεγόμενα "Λουτρά των Ψιθύρων", τα αρχαιότερα οθωμανικά λουτρά στην Ευρώπη, που διασώζονται μισοερειπωμένα μέχρι και σήμερα. Η μεταβυζαντινή πόλη διατηρείται ακόμη σε τμήματα του παλαιού, παραδοσιακού Διδυμοτείχου και 49 κτίρια έχουν ανακηρυχθεί σαν Μνημεία Τέχνης και βέβαια υπόκεινται σε καθεστώς προστασίας.

Το Διδυμότειχο είναι η πόλη, που σαν κιβωτός κράτησε μέσα στα δίδυμα τείχη της και κρατά ακόμη όλη τη βαριά πολιτιστική κληρονομιά της ισχυρής αυτοκρατορίας του Βυζαντίου και των νεότερων χρόνων. Ο Γρηγόριος Ευθυμίου έγραψε: *«Το Διδυμότειχον οικισθέν κατά τους πελασγικούς χρόνους. Εξηκολούθησεν υπάρχον και κατά τους ιστορικούς χρόνους έφερε όμως Θρακικήν ονομασίαν την οποία σήμερα αγνοούμεν».* *«...Η συνήθεια των Θρακών που διατήρησαν μέχρι τον Δ' αι. μ.Χ. ήτο να κτίζουν οικισμούς επί λόφων. Επί του βράχου του νυν Διδυμοτείχου και του λόφου της Αγίας Πέτρας υπήρχαν οικισμοί».*

Η Μητρόπολη Αγ. Αθανασίου του Διδυμοτείχου υπήρξε σημείο αναφοράς και συνάντησης πολλών αυτοκρατόρων και ευγενών. Χτίστηκε το 1834 πάνω σε μοναστηριακό συγκρότημα της υστεροβυζαντινής περιόδου. Πίσω από τη μητρόπολη ο επισκέπτης μπορεί να δει ότι απέμεινε απ' το εσωτερικό ενός Βυζαντινού ναού του 14^{ου} αιώνα. Διακρίνονται τα ερείπια τράπεζας, ζωγραφιές και μονογράμματα σε δυο φάσεις · εξωτερικά βλέπουμε χαραγμένα καράβια, σύμβολα γονιμότητας και εκείνο που προκαλεί εντύπωση, είναι το "δέντρο της ζωής". Πίσω από τη Μητρόπολη, σ' ένα μεγάλο υπόσκαφο, λέγεται ότι φυλακίστηκε το 1713, ο Κάρολος ο 12^{ος}, βασιλιάς της Σουηδίας.²²

Πηγή 22: (Αλεξανδρούπολη Οδηγός Πόλης, καλοκαίρι 2003)

2.4 Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ

Η Ορεστιάδα είναι μια μεγαλούπολη συγκριτικά με την περιφέρεια, με πολλή κίνηση και ζωή, που δικαιωματικά φέρει τον τίτλο της βορειότερης ελληνικής πόλης. Ο Ορέστης, ο γιος του Αγαμέμνονα και της Κλυταιμνήστρας, όπως είναι γνωστό από τις ιστορικές πηγές, εκδικούμενος το θάνατο του πατέρα του, σκότωσε τη μητέρα του Κλυταιμνήστρα. Κυνηγημένος από τις Ερινύες, πήγε στους Μάντεις και αυτοί του υπέδειξαν να λουστεί στη συμβολή τριών ποταμών.

Ξεκίνησε λοιπόν και βοηθούμενος από τους φίλους του πατέρα του έφτασε στην Αίνο και από εκεί με πλοίο, ανέβηκε τον Έβρο ποταμό. Στη συμβολή των τριών ποταμών Άρδα Έβρου και Τούντζα, λούστηκε και γλίτωσε από το αμάρτημα του μητροκτόνου και από τις Ερινύες... Εδώ που εξαγνίστηκε, χτίζει ναούς και ονομάζει την πόλη Ορεστιάδα.

Το 127 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Αδριανός, οχυρώνει την πόλη και την ονομάζει Αδριανούπολη. Το 1920, όταν υποχρεώθηκαν οι Έλληνες κάτοικοι να εγκαταλείψουν την Αδριανούπολη, εγκαταστάθηκαν στο Καραγάτς · οι αρχές ονομάζουν το προάστιο και πάλι Ορεστιάδα, που αριθμούσε τότε 12.000 ψυχές. Η παλιά Ορεστιάδα εκκενώθηκε από τον Ιούλιο του 1923, μέχρι τις 14 Σεπτεμβρίου 1923 (Συνθήκη Λωζάνης, 24-7-1923). Στις 15-9-1923 και ώρα 10:20', η παλιά Ορεστιάδα – το Καραγάτς, παραδόθηκε στους Τούρκους.

Στις 12 Αυγούστου του 1923, έρχονται 900 οικογένειες και χτίζουν τη Νέα Ορεστιάδα, κάνουν τα εγκαίνια της νέας τους πόλης. Είναι η πόλη που ευλόγησε ο Μητροπολίτης Πολύκαρπος, που οραματίστηκε ο πολιτικός Διοικητής Σπύρος Δάσιος και χάραξε στο έδαφος ο μηχανικός, Γιώργος Μαγκλής. Εδώ και 83 χρόνια η Ορεστιάδα δίνει το πληθωρικό παρόν της. Έγινε δέντρο που άπλωσε τα κλαδιά του σ' όλο τον κόσμο και δεν ξεριζώνεται.²³

Πηγή 23: (Καρακούσης, 1998, Θράκη, Τουριστικός Ιστορικός Αρχαιολογικός Οδηγός)

2.5 Η ΝΗΣΟΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

Στο βορειοανατολικό Αιγαίο, αντικρίζοντας την πεδιάδα του Έβρου, δεσπόζει ο ορεινός όγκος της Σαμοθράκης, το νησί των μεγάλων θεών και της Νίκης. Το νησί καθ' όλη την αρχαιότητα θεωρούνταν ιερό. Η αντίληψη αυτή δεν ήταν καθόλου άσχετη με την εξαιρετική φυσική μαγεία που εξέπεμπε και εκπέμπει ακόμη. Τα δασωμένα και πανύψηλα βουνά του είναι, κατά το Όμηρο, θεοβάδιστα.

Το αρχοντικό νησί, με περήφανο ιστορικό όνομα. Φημίζεται για τα μυστήρια των αρχαίων, συνδυάζει το μυστήριο και τη μαγεία της Ελληνικής φύσης. Το βουνό συναντά την ακρογιαλιά και ο ταξιδιώτης, την απόλαυση και τη γνώση. Μοιάζει με πλεούμενο νησί και έχει κυκλική περίμετρο 32 ναυτικά μίλια. Το νησί έχει 3.281 κατοίκους ενώ τους θερινούς μήνες ξεπερνούν τους 20.000.

Το όνομα της Πόλης του νησιού (Καμαριώτισσα) προήλθε από την Παναγία Καμαριώτισσα. Στα χρόνια της εικονομαχίας, τα κύματα έφεραν στο νησί ένα ξύλινο κιβώτιο καλά κλεισμένο, το οποίο απ' έξω έγραφε Παναγία από Καμάρες. Το βρήκαν οι κάτοικοι και έχτισαν την μεγαλοπρεπή εκκλησία της Παναγίας, εκεί μπορεί να δει ο επισκέπτης την θαυματοργεί εικόνα.

Ο Ποσειδάνας από εδώ βιγλίζει τα πολεμικά δρώμενα της Τροίας. Στις θάλασσές του, ο ίδιος μεγάλος ποιητής εντοπίζει την κατοικία της Θέτιδας και άλλων θαλασσινών νεραϊδών. Η υποβλητική παρουσία του χώρου το καθιστά κυρίως διεθνές κέντρο μυστηριακών τελετών. Πρόκειται για τα περίφημα "*Καβείρια Μυστήρια*".

Καρπός της μεγάλης ακμής και λαμπρότητας του νησιού ως θρησκευτικό κέντρο, ιδίως στους ελληνιστικούς χρόνους αποτελεί το εν μέρει αναστηλωμένο σήμερα Ιερό των Μεγάλων Θεών και το άγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης, αντικείμενο παγκόσμιου θαυμασμού και ένα από τα σημαντικότερα εκθέματα του μουσείου του Λούβρου.

Φυσικά οι αρχαιότητες στο νησί δεν αρχίζουν ούτε τελειώνουν εδώ. Αξίζει μόνο ενδεικτικά να αναφέρουμε την πρόσφατη σχετικά αρχαιολογική ανακάλυψη ενός νεολιθικού οικισμού χιλιάδων χρόνων προ Χριστού, καθώς επίσης και τα απομεινάρια της Γενοατικής κυριαρχίας, δηλαδή τους πύργους των Γατελούζων στη Χώρα, στην Παλαιάπολη και στις εκβολές του Φονιά.

Το κατεξοχήν ιδιαίτερο γνώρισμα της Σαμοθράκης παραμένει η άγρια, παρθενική έξαρση του φυσικού κάλλους. Απόκρημνα βουνά, με υψηλότερη κορυφή το Φεγγάρι (που είναι η ψηλότερη κορυφή του Αιγαίου [1670 μέτρα] μετά τον Ψηλορείτη, και τελευταία έχει

συμπεριληφθεί στο ευρωπαϊκό ορειβατικό μονοπάτι). Πλούσια άγρια χλωρίδα με κυρίαρχα τα δρυοδάση, τα δάση σφένδαμου, καστανιάς, αριάς, ίταμου, κουμαριάς, αγριοφιστικιάς, κ.α.

Χαρακτηριστικά είναι τα ατελείωτα πλατανοδάση, φαινόμενο μοναδικό στη νησιωτική Ελλάδα, που φτάνουν ως την άκρη του γαλαού. Κυρίως αυτό που διαφοροποιεί τη Σαμοθράκη από όλα τα νησιά μας Ελλάδας είναι τα άφθονα νερά μας. Πρόκειται για ατελείωτα ρυάκια που δημιουργούν εντυπωσιακούς καταρράκτες και δροσερές «βάθρες» (φυσικές πισίνες), συνθέτοντας ένα σπάνιο, εξωτικό τοπίο.

Πλούσια είναι και η πανίδα μας, με κυρίαρχα είδη το χρυσαετό, το σπιζαετό, το φίδαετό, τη γερακίνα και άλλα είδη γερακιών, την ορεινή πέρδικα, τον κορμοράνο και πλήθος αποδημητικών που φιλοξενούνται μας λίμνες και τα έλη του νησιού. Μας, τη μεσογειακή φώκια, τη χελώνα Καρέτα καρέτα και πλήθος δελφινιών. Αξιοσημείωτη είναι και η ποικιλία από πολύχρωμες πεταλούδες και λιβελούλες.

Η ποικιλία και ιδιαιτερότητα των ακτών μας, μας ανοιχτές και πνιγμένες στο πράσινο και μας κλειστές, μέσα στην επιβλητική αγκαλιά των βράχων, μας με χοντρό χαλίκι κι μας με γρανιτένιο μικρό βοτσαλάκι και μας με λευκή αμμουδιά, εκτός από τη δροσιά που προσφέρουν, ανοίγουν ευχάριστες προοπτικές για μνητική περιπλάνηση στον πλούσιο βυθό του νησιού.

Η Σαμοθράκη μας προσφέρει μια έντονη παραδοσιακή ζωή που ορισμένα μόνο δείγματά μας αποτελούν τα ξωκλήσια μας, σπαρμένα σ' όλα τα σημεία του νησιού, από την άκρη του κύματος ως την κορυφή του Σάους. Η Σαμοθράκη είναι μια συνεχής ζωντανή πρόκληση. Η γοητεία μας δεν περιγράφεται αλλά βιώνετε...

«Δεν είναι μόνο η καθαρή θάλασσα που γλύφει μας απέραντες ακρογιαλιές, που δημιουργεί μικρούς κολπίσκους που δροσίζουν τη Θρακική γη. Δεν είναι ο Έβρος ποταμός που την ποτίζει. Είναι η τοποθεσία που νικά το φόβο και γεννά την ελπίδα. Είναι ο χώρος που ξυπνά μας αισθήσεις μας».²⁴

Πηγή 24: Φυλλάδιο Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΈΒΡΟΥ

3.1 ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΤΗΣ ΔΑΔΙΑΣ

Τα δάση της Θράκης είναι πνοή και μια ενδιαφέρουσα εμπειρία για τον κάθε επισκέπτη. Η Δαδιά παρουσιάζει ιδιαιτερότητα και μοναδικότητα, γιατί συγκεντρώνει σχεδόν όλα τα αρπακτικά πτηνά και άγρια ζώα, που έχουν εξαφανιστεί από τη γηραιά Ήπειρο ή βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο.

Το Δάσος Δαδιάς απλώνεται στο μέσο του Νομού Έβρου, καλύπτοντας τις νοτιοανατολικές λοφώδεις απολήξεις του ορεινού όγκου της Ροδόπης. Με πρωτοβουλία της W.W.F. (Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση), η περιοχή ανακηρύχθηκε προστατευόμενη το 1980 και περιλαμβάνει δύο ζώνες αυστηρής προστασίας, έκτασης 72.900 στρέμματα καθώς και μια περιφερειακή ζώνη γύρω από αυτές με έκταση 357.100 στρέμματα. Είναι η 1^η περιοχή της Ευρώπης με την μεγαλύτερη οικολογική αξία.

Οι ομαλοί λόφοι της Δαδιάς αυλακώνονται από δεκάδες ρεματιές και ρυάκια, τα ώριμα δάση πευκών και δρυών διακόπτονται από μικρά ξέφωτα και εναλλάσσονται με λιβάδια, βοσκοτόπια και καλλιέργειες, ενώ ορθοπλαγιές και βράχια αναδύονται δώθε κείθε μέσα σε ένα ονειρικό τοπίο. Αυτό το πλούσιο μωσαϊκό βιοτόπων φιλοξενεί πολλά ζώα και φυτά. Βρίσκουν εδώ καταφύγιο παραπάνω από 48 είδη θηλαστικών, όπως λύκοι, ζαρκάδια, ελάφια, καθώς επίσης και 41 είδη ερπετών και αμφιβίων.

Εκείνο όμως που κάνει το δάσος της Δαδιάς πραγματικά ξεχωριστό και μοναδικό στην Ευρώπη είναι τα αρπακτικά πουλιά. Μέσα στην προστατευόμενη περιοχή έχουν παρατηρηθεί συνολικά 36 από τα 38 είδη που υπάρχουν στη Ευρώπη. Από αυτά, στην περιοχή φωλιάζουν μόνιμα τα 20, ενώ τα υπόλοιπα ξεχειμωνιάζουν ή διέρχονται κατά τις μεταναστεύσεις.

Στο δάσος της Δαδιάς μπορεί κανείς να γνωρίσει τον βασιλαετό (υπάρχουν 80 ζευγάρια στην Ευρώπη, τα περισσότερα από αυτά είναι εδώ). Τον μαυρόγυπα, με άνοιγμα φτερών 3 μέτρων, που ζει στον πλανήτη μας εκατομμύρια χρόνια. Στην περιοχή φωλιάζουν κάθε χρόνο περίπου 30 ζεύγη μαυρόγυπων που αποτελούν και τον μοναδικό πληθυσμό που απέμεινε στην νοτιοανατολική Ευρώπη. Υπάρχουν και άλλα 2 με 3 ζεύγη στην Ισπανία, πολλά έπεσαν θύματα της ανθρώπινης σκληρότητας. Στην υπόλοιπη Ελλάδα, ο τελευταίος σκοτώθηκε στον Όλυμπο το 1993.

Οι ψαριατοί χάθηκαν, ο χρυσαετός, το δεύτερο σε μέγεθος αρπακτικό της Ευρώπης, υπάρχει στον Όλυμπο σε 2 ζευγάρια, 6 ζευγάρια βρίσκονται στην Κρήτη και αρκετά υπάρχουν στη Δαδιά. Άλλα πολύ σπάνια είδη είναι το χρυσογέρακο, ο ασπρόγυπας, ο κραυγαετός, ο θαλασσαετός, ο ασπροπάρης και ο πετρίτης.

Το τοπίο, η πλούσια πανίδα και η αφθονία των αρπακτικών πουλιών κάνουν το Δάσος της Δαδιάς μοναδικό στην Ευρώπη. Σε απόσταση 500 μ. από τον οικισμό της Δαδιάς λειτουργεί από το 1994 το Οικοτουριστικό Κέντρο. Εδώ θα βρει κανείς οργανωμένο Κέντρο Ενημέρωσης, Ξενοδοχείο, αναψυκτήριο – εστιατόριο και πωλητήριο τοπικών προϊόντων για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Το οικοτουριστικό κέντρο της Δαδιάς αποτελεί το ορμητήριο για περιηγήσεις μικρής ή μεγάλης διάρκειας σε χώρους ξεχωριστού ενδιαφέροντος του Εθνικού πάρκου, καθώς και της ευρύτερης περιοχής.²⁵

3.2 ΤΟ ΔΕΛΤΑ ΤΟΥ ΈΒΡΟΥ

Το Δέλτα που σχηματίζει ο ποταμός Έβρος κρύβει αμέτρητες εκπλήξεις και απέραντη ομορφιά. Αποτελεί ένα σπορ και ένα ταξίδι με πρωτοποριακούς προορισμούς, γι' αυτούς που θέλουν να γνωρίσουν την ομορφιά της φύσης. Ο υγρότοπος του Δέλτα μαζί με το παρόχθιο δάσος του ποταμού συνθέτουν το μοναδικής ομορφιάς τοπίο του. Η προστασία και η ανάδειξη του οικοσυστήματος του είναι υπόθεση ζωτικής σημασίας και αφορά όλους μας.

3.2.1 Λίγα λόγια για τον ποταμό Έβρο:

Για την ονομασία του Έβρου ποταμού πρώτος κάνει λόγο ο Αλκαίος, που τον ονομάζει "κάλλιστον ποταμών". Ο Ευριπίδης του δίνει το επίθετο "Αργυρορρύτης". Ο Βιργίλιος τον ονομάζει "Οίαγρον", από τον βασιλιά των Θρακών Οίαγρο, πατέρα του Ορφέα. Ο Στραβών τον ονομάζει "Μάρισσον ποταμών". Ο Ηρόδοτος "Μάριν εν τη Σκυθία". Το αρχαίο θρακικό του όνομα ήταν "Ρόμβος". Το όνομα Έβρος προέρχεται κατά τον

Τιμόθεο από το γιο του βασιλιά των Θρακών Κάσσανδρο τον Έβρο, που πνίγηκε στον ποταμό. Σήμερα το τμήμα που βρίσκεται στη Βουλγαρία λέγεται Μαρίτσα. Στο ελληνικό έδαφος παίρνει το όνομα Έβρος.

Πηγάζει από τα όρη της Ρίλας, του αρχαίου Σκομίου. Έχει συνολικά μήκος 530 χιλιομέτρων, από τα οποία τα 231 είναι στο ελληνικό έδαφος. Το πλάτος του είναι 100-150 μέτρα και το βάθος του 2-13 μέτρα. Είναι ο 2^{ος} μεγάλος ποταμός μετά το Δούναβη στα βαλκάνια. Σήμερα ο Έβρος είναι αρτηρία ζωής, όπως ήταν για αιώνες της ενιαίας ιστορικά, γεωγραφικά και πολιτισμικά Θράκης.²⁵

Πηγή 25: (Καρακούσης, 1998, Θράκη, Τουριστικός Ιστορικός Αρχαιολογικός Οδηγός)

3.2.2 Ο υγρότοπος του Δέλτα του Έβρου

Στο νοτιοανατολικό άκρο του Νομού Έβρου, στα σύνορα με την Τουρκία, ο ποταμός Έβρος (χύνεται στο Αιγαίο και) σχηματίζει ένα πλούσιο δέλτα, έναν υγρότοπο διεθνούς σημασίας. Η συνολική έκταση του Δέλτα είναι 500.000 στρέμματα εκ των οποίων τα 100.000 στρέμματα ανήκουν στην Τουρκία. Οι Τούρκοι το ονομάζουν Γκιαούρ Αντά, που σημαίνει νησί των απίστων ή άπιστο νησί.

Η μεγάλη ποικιλία τύπων βλάστησης του Δέλτα του Έβρου συνθέτει ένα ποικιλόμορφο μωσαϊκό. Τα σπάνια χλωριδικά και πανιδικά χαρακτηριστικά της περιοχής οφείλονται στις επιδράσεις που δέχεται ο υγρότοπος εξαιτίας της πλεονεκτικής γεωγραφικής θέσης. Το Δέλτα του Έβρου είναι το ιδανικότερο καταφύγιο εκατομμυρίων πτηνών και φιλοξενεί μια μεγάλη ποικιλία ειδών ζώων, μοναδική στον ευρωπαϊκό χώρο. Από τα 570 είδη πτηνών που καταμετρήθηκαν στην Ευρώπη και από τα 422 σε όλη την Ελλάδα, τα 317 βρίσκονται εδώ. Στο Δέλτα αλλά και στο ποταμό Έβρο ζουν 46 είδη ψαριών και περισσότερα από 40 είδη θηλαστικών που κατοικούν στην ευρύτερη περιοχή.

Πέρα από το σπάνιο ζωικό βασίλειο, το κλίμα ευνοεί στην ανάπτυξη μιας μεγάλης ποικιλομορφίας στη βλάστηση. Στην ευρύτερη περιοχή του υγροτόπου αναπτύσσονται συνολικά 24 αυτοτελείς φυτοκοινωνίες στις οποίες συμμετέχουν διάφορες διαπλάσεις της βλάστησης με 350 φυτικά είδη. Σημαντική είναι και η παρουσία των αμφίβιων και ερπετών αφού στην περιοχή του Δέλτα έχουν καταμετρηθεί συνολικά 28 είδη.

Ιδιαίτερα αξιόλογη είναι η θέση του υγροτόπου τόσο για τη μετανάστευση, όσο και για το ξεχειμώνιασμα πολλών ειδών της ορνιθοπανίδας. Τον χειμώνα, δεκάδες χιλιάδες

υδρόβια και παρυδάτια πουλιά, που προέρχονται κυρίως από τη Βόρεια Ευρώπη και τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, ξεχειμωνιάζουν στο Δέλτα. Την εποχή αυτή, μπορεί κανείς να θαυμάσει εκατοντάδες φοινικόπτερα και κύκνους και χιλιάδες πάπιες να τρέφονται στις λιμνοθάλασσες του Δέλτα, ενώ το σούρουπο να μετακινούνται προς τις ακτές.

Μεγάλος είναι επίσης και ο αριθμός των πουλιών που χρησιμοποιούν τον υγρότοπο ως ενδιάμεσο σταθμό κατά τις μεταναστεύσεις τους από την Ευρώπη προς την Αφρική και αντίστροφα. Ανάμεσα στα είδη που διέρχονται από το Δέλτα του Έβρου ξεχωρίζουν ο ροδοπελεκάνος, η χαλκόκοτα, η χουλιανομούτα, ο αργυροπελεκάνος, ο νανόγλαρος και το μαυρογλάρονο, με πιο σημαντική την παρουσία της λεπτομούτας, ενός από τα πιο σπάνια είδη πουλιών στον κόσμο.

Η Δημοτική επιχείρηση διαθέτει βάρκες και ξεναγό. Η κάθε βάρκα παίρνει 6 – 7 άτομα και η διαδρομή διαρκεί 2 ώρες. Στο παραθεριστικό αυτό κέντρο θα γνωρίσουν οι επισκέπτες τις λίμνες όπου έκαναν μπάνιο οι Νύμφες και οι Θεοί, καθώς επίσης και ένα πλήθος σπάνιων πουλιών, που μόνο στα παραμύθια συναντάμε (κορμοράνοι, παρυδάτια, γκριζοί-κόκκινοι και λευκοί ερωδιοί, αλκονίδες, μαυροκέφαλοι γλάροι, φλαμίγκος, λαγόνια).

Το Δέλτα χαρακτηρίζεται ως το φυσικό μουσείο του υδροβιότοπου της Ευρωπαϊκής Ηπείρου. Η περιοχή προστατεύεται μετά τη συνθήκη Ramsar. Το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης έχει συμβάλει πάρα πολύ με τους φοιτητές κ το επιστημονικό δυναμικό του στη διάσωση της γλωρίδας και της πανίδας. Διασώθηκαν τα πλέον σπάνια πτηνά της Ευρώπης όπως ο δαλματικός πελεκάνος, η μικρή και μεγάλη ωτίδα που είναι από τα είδη που εξαφανίζονται. Σώθηκαν 1 με 2 ζευγάρια.

Ο Έβρος, ο Δούναβης, ο Γουαδαλκιβίρ της Ισπανίας, ο Ροδανός της Γαλλίας και ο Νέστος της Ξάνθης έχουν το προνόμιο να φιλοξενούν τα πιο σπάνια πουλιά. Κάθε εποχή, χιλιάδες επισκέψεις έρχονται στο Δέλτα του Έβρου. Λάτρεις της φύσης, μελετητές της γλωρίδας και πανίδας, εκδρομείς, μαθητές – φοιτητές από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό.²⁶

Πηγή 26: Φυλλάδιο Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης.

3.3 ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

Η ξεχωριστή Σαμοθράκη με την πλούσια και επιβλητική φύση της είναι ο ιδανικός προορισμός για δραστηριότητες, αλλά και χαλάρωση. Το απόκρημνο Σάος, τα πυκνά δάση με τα γάργαρα ρυάκια και τους εντυπωσιακούς καταρράκτες, αλλά και οι ακτές με τους πλούσιους βυθούς συνθέτουν ένα τοπίο που προκαλεί να το βιώσεις. Είναι κατάλληλο μέρος για τους λάτρεις του ψαροντούφεκου, σέρφινγκ, ορειβασίας και κυνηγιού.

Η πολύμορφη και άγρια βλάστηση της υπερβαίνει την στερεότυπη εικόνα του νησιού. Στο φως του Φεγγαριού, της υψηλότερης κορυφής του νησιού, αναδύεται ο μυστηριακός χαρακτήρας της Σαμοθράκης. Τα Καβείρια Μυστήρια αντηχούν στο ιερό των Μεγάλων Θεών, ενώ στις σκιές των γενοβέζικων κάστρων εξελίσσονται ακόμη ιπποτικές ιστορίες.

3.3.1 Εκκλησιαστικοί προορισμοί

- Εκκλησία κοίμησης της Θεοτόκου: Στην λειψανοθήκη της βρίσκονται τα λείψανα των 5 νεομαρτύρων, Εμμανουήλ, Γαβριήλ, Μιχαήλ, Θεοδώρου και Γεωργίου. Είναι οι προστάτες του νησιού. Μαρτύρησαν στις 6-4-1835, στη Μάκρη Αλεξανδρούπολης και η μνήμη τους γιορτάζεται την Κυριακή του Θωμά.¹
- Μοναστήρι Κρεμιώτισσας: (Γαντζωμένο στο βράχο) Η ιστορία της Παναγίας Κρεμιώτισσας είναι ένα θαύμα, που κατατίθεται γραπτώς από την περίοδο της εικονομαχίας μέχρι σήμερα. Σε ένα καλά σφραγισμένο ξύλινο κιβώτιο, βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας. Το κιβώτιο με την εικόνα βρέθηκε πάνω στο βράχο. Αρχικά την τοποθέτησαν στη μικρή σπηλιά της παραλίας αλλά την επόμενη μέρα χάθηκε. Την βρήκαν όμως πάλι στο βράχο. Την κατέβασαν πολλές φορές, έχτισαν πρόχειρο ναό, τοποθέτησαν την εικόνα της Παναγίας στο τέμπλο όμως αμέσως έπεφτε. Αποφάσισαν και έχτισαν την εκκλησία στο βράχο που βρέθηκε αρχικά η εικόνα και εκεί παρέμεινε. Η εικόνα αυτή, όπου κι αν μετακινήθηκε, ξαναγύρισε στην εκκλησία Κρεμιώτισσα, εκτός από το 40 ήμερο της περιφοράς της στο νησί. Τα σκαλοπάτια, 44 τον αριθμό, τα μετράς μια φορά. Τη δεύτερη φορά είναι αδύνατον

να τα μετρήσεις. Όταν εκτός του 40 ήμερου φεύγει η εικόνα, η σκεπή σείεται. Το 40 ήμερο της Παναγίας, πλήθος κόσμου κατακλύζει την Μονή.

- Προφήτης Ηλίας: Ένα παραδοσιακό χωριό σε αρκετά μεγάλο υψόμετρο, σκεπασμένο από τα αιωνόβια πλατάνια και τρεχούμενο νερό από το όρος Σάος. Όταν ο καιρός είναι καλός, φαίνονται η Τροία, η Τιμβρος, η Τένεδος, η Λήμνος, το όρος Άθως και η Θάσος.
- Παναγία Μάνταλ: Η εκκλησία είναι χτισμένη σε υψόμετρο 380 μ. πάνω σε αρχαίο ιερό. Γύρω είναι διάσπαρτα τα αρχαία νομίσματα και κοσμήματα από τον 7^ο π.Χ. αιώνα που ξεθάβει η βροχή, αγγεία Θρακικά – Αττικά των διαφόρων περιόδων και ένα ιερό των μεγάλων θεών, επιφανειακά θαμμένο. Τα τελευταία χρόνια άρχισαν οι έρευνες και κάθε τόσο φέρνουν στο φως αρχαιολογικούς θησαυρούς.
- Επίσκεψη στον Ιερό χώρο: Το Μυστήριο και ο μυστικισμός, ήταν ο αγώνας για απολύτρωση, με μορφή απελευθέρωσης του ανθρώπου από όλα τα φυσικά δεσμά. Ο δογματικός Ορφείας διδάσκει στους Θράκες για το "υπέρτατο ον" και το δόγμα του Ορφεία. Η μυθολογία δεν είναι παραμύθια, είναι τρόπος σκέψης και ζωής ανθρώπων, που έδιναν απάντηση και λύση στα προβλήματα τους. Ο επισκέπτης του χώρου ακολουθεί το μονοπάτι που οδηγεί στα επιτεύγματα των ανθρώπων του 6^{ου} αιώνα π.Χ.
- Η Σωτέρα: Είναι ένα μαγευτικό τοπίο, τους μήνες του καλοκαιριού, όλοι οι ταξιδιώτες γίνονται θαμώνες αυτής της γραφικής γωνιάς. Εκεί, σε μια καταπράσινη ρεματιά, που τη σκεπάζουν αιωνόβια πλατάνια θα βρει ο επισκέπτης το γραφικό και όμορφο εκκλησάκι Σωτέρα και ένα ταβερνάκι. Το νερό κρυστάλλινο και παγωμένο, κατεβαίνει από το απέναντι βουνό σχηματίζοντας μικρούς καταρράκτες.
- Αλώνια: Γραφικό χωριό, σκαρφαλωμένο στο βουνό. Εδώ αξίζει να επισκευτεί κανείς τα δυο πανάρχαια μοναστήρια, πιο αξιόλογο αυτό του Αγίου Αθανασίου με την θαυματουργή εικόνα. Χτίστηκαν το 1784 και ανήκουν στη Μονή Ιβήρων. Το εικόνισμα του Αγίου είναι ίσως έργο του Μεγάλου αγιογράφου και ζωγράφου, Πανσέληνου. Ο επισκέπτης μετά από συνεννόηση με τον ιερέα του χωριού, θα δει

εκκλησιαστικά βιβλία του περασμένου αιώνα. Νότια του χωριού, βρίσκεται το Μικρό βουνί, ένας από τους αρχαίους οικισμούς. Με έρευνες που γίνονται, συνεχώς ανακαλύπτουν αρχαία αξιόλογα αντικείμενα.²⁵

3.3.2 Αρχαιολογικοί Χώροι και Μουσεία

- Τουρκόκαστρο: Μια άλλη ιστορικής σημασίας επίσκεψη είναι στις Μακρυλιές. Το 1821 ο υποναύαρχος καπετάν Πασά Μπέη, Καρά – Αλή ξεκίνησε από το Γαλαξίδι, αγκυροβόλησε εδώ και έστειλε τον στρατό του να σφάζει κάθε χριστιανό.
- Λάκωμα: Είναι ένα χωριό χτισμένο ανάμεσα σε δυο πλαγιές. Η τουριστική κίνηση εδώ δε σταματά το φθινόπωρο. Η περιοχή προσφέρεται για ορειβασία. Μπορεί κανείς να ξεκινήσει από το Λάκωμα ή από τα Λουτρά για να ανέβει στο όρος Σάος, να βρεθεί στην κορυφή Φεγγάρι, να καθίσει στον μυθικό θρόνο του Ποσειδώνα και του βασιλιά Αγήνορα, να φτάσει το βλέμμα του στο "**Ίλιον, την ομηρική Τροία**" που δημιούργησε την Ιλιάδα και την Οδύσσεια. Από εδώ, φαίνονται καθαρά τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος.
- Αρχαιολογικός χώρος: Το Κυκλώπειο πολυγωνικό τείχος της πόλης (αρχαϊκό και ελληνιστικό), ξεκινά από την πλαγιά του βουνού και φτάνει μέχρι το αρχαίο λιμάνι όπου έφταναν οι προσκυνητές. Στη μέση σχεδόν βρίσκεται ο ποταμός με τα δύο σκέλη του. Το ιερό είναι έξω από τα τείχη διότι είναι διεθνή χαρακτήρα. *Ο Ιερός Χώρος των Μεγάλων Θεών όπου γινόταν η μύηση στα Καβείρια Μυστήρια περιλαμβάνει: Το ανάκτορο* με διαστάσεις 27×11,5 μέτρα, ύψος 3 μέτρα. Ήταν ο πρώτος σταθμός της μύησης του προσκυνητή (πρώτο στάδιο), όπου προσέφεραν φιλοξενία και διαμονή. *Το άδυτο*, όπου μετά το τελετουργικό μέρος, έμπαινε ο μειούμενος και του αποκάλυπταν τα μυστικά σύμβολα. *Την Ιερή Οικία* όπου ο μειούμενος επέστρεφε για να πάρει πιστοποιητικό μύησης. *Το Αρσινόειο* το οποίο χτίστηκε μεταξύ 289 και 281 π.Χ. αφιερωμένο από τη βασίλισσα Αρσινόη στους μεγάλους θεούς. Η διάμετρος του Αρσινόειου ξεπερνούσε τα 20 μέτρα και το ύψος τα 12,65 μέτρα. Είναι το μεγαλύτερο και πιο επιβλητικό κυκλικό οικοδόμημα της

ελληνικής αρχιτεκτονικής. Εδώ γινόταν οι ετήσιες, πανηγυρικές, θερινές συγκεντρώσεις των επισήμων (βασιλέων-πρεσβευτών), απ' όλο τον ελλαδικό χώρο και θυσίες στους "Μεγάλους Θεούς". Το τέμενος, το Ιερό το οποίο περιλαμβάνει το Βουλευτήριο, τον οίκο των αφιερωμάτων, τον Μέγα Βωμό, τη Στοά, το Θέατρο, το οποίο χτίστηκε τον 2^ο αιώνα π.Χ. και καταστράφηκε μεταξύ των ετών 1927-1937. Ήταν ένα από τα ωραιότερα θέατρα της Ελλάδος.

- Το κάστρο: Χτίστηκε το 1430 από τον Ιταλό Gattelusì στον ψηλό και απότομο βράχο. Σ' αυτό υπάρχουν οι δύο μαρμάρινες εντοιχισμένες επιγραφές, με το δικέφαλο αετό, σύμβολο του Βυζαντίου. Το νησί, στις αρχές του 13^{ου} αιώνα, καταλαμβάνεται από τους Φράγκους, Σταυροφόρους και μετά από τους Βενετσιάνους. Με αρχηγό τον Ιωάννη Δούκα Βατάτση, τον 14^ο αιώνα, οι Βυζαντινοί παίρνουν πίσω το νησί. Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Παλαιολόγος το χαρίζει στην αδερφή του Μαρία, όταν αυτή παντρεύτηκε τον πρίγκιπα της Μυτιλήνης Φραγκίσκο Γκατελούζο, που το κατέχει μέχρι το 1459, στη συνέχεια υποδουλώνεται στους Τούρκους, οι οποίοι το κατέχουν μέχρι το 1912. Το καλοκαίρι του 1906, ο Ίων Δραγούμης ανεβαίνει στο κάστρο και μένει κατάπληκτος από την πανδαισία και γράφει καταπληκτικούς στίχους. Στα πανηγύρια 6 Αυγούστου στη Σωτέρα και 15 Αυγούστου στη Χώρα, ο επισκέπτης πέρα από το τελετουργικό μέρος θα έχει την τύχη να γνωρίσει έναν άλλο τρόπο διασκέδασης, το Διονυσιακό ξεφάντωμα.
- Λαογραφικό Μουσείο: Εδώ, εκτίθενται οι τοπικές ενδυμασίες του νησιού, εργόχειρα, οικιακά σκεύη, αργαλειοί με υφαντά βυζαντινής τέχνης κ.α. Το καλοκαίρι είναι ανοιχτό καθημερινά.
- Αρχαιολογικό Μουσείο: Στο χώρο αυτό ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να δει και να μελετήσει τα ιερά αντικείμενα, τα μεγαλοπρεπή αφιερώματα, την πολυτέλεια της τέχνης των αρχιτεκτονικών αναστυλώσεων κ.α.
- Νίκη της Σαμοθράκης: Είναι έργο του 2^{ου} αιώνα π.Χ. που τοποθέτησαν επάνω σε δύο τεχνητές μαρμάρινες λίμνες, τη μια ψηλότερα από την άλλη, σε χώρο που φαινόταν από παντού. Μέσα στη λίμνη κατασκεύασαν πλήρη πλοίου, από σταχτί

Θασίτικο μάρμαρο και πάνω στην πλώρη το άγαλμα της Νίκης από κατάλευκο Παριανό μάρμαρο. Η Νίκη έδινε την εντύπωση ότι κατεβαίνει από τον ουρανό, όρθια πάνω στην πλώρη, με κίνηση προς τα εμπρός, έδειχνε ότι πετάει και τα φτερά της χτυπούν. Δυστυχώς σώθηκε μόνο το άγαλμα της Νίκης, ύψους 2,75 μέτρων. Σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου ενώ στο Μουσείο της Σαμοθράκης έστειλαν το ταπεινό γύψινο αντίγραφο. Ο Γάλλος ποιητής Ρουμπέν είχε γράψει για τη Νίκη: «*Το διάσημο τούτο άγαλμα δεν έχει μάτια και βλέπει. Δεν έχει στόμα και ρίχνει την υπέροχη κραυγή. Δεν έχει χέρια και κάνει τη λύρα να δονεί. Κι αγκαλιάζουν το άπειρο τα μαρμάρινα φτερά του.*»²⁵

3.3.3 Υδάτινοι προορισμοί

- Σφιτάμι ή Σφιντάμι: Νερό χωνευτικό αλλά και θεραπευτικό. Ο Ηρόδοτος και οι μετά από αυτόν ιστορικοί, κάνουν λόγο για το χωνευτικό αυτό νερό με τις θεραπευτικές του ιδιότητες το επισημαίνει και ο Τοζέρ πολλές φορές. Σήμερα μένει μόνο η αναφορά και το λίγο νερό που θα πει ο επισκέπτης. Δυστυχώς δεν έχει γίνει καμία μελέτη πέρα από την πιστοποίηση ότι η περιοχή διαθέτει ίσως το πλέον χωνευτικό νερό της Ευρώπης.
- Οι παραλίες του νησιού είναι: Η παχιά αμμουδιά, τα Πλατάνια, η Κυτάδα (για ψαροντούφεκο, σκί και σέρφινγκ), Καρκάνι, Μοναστήρι Κρεμιώτισσας, Βάτος, Κρεμαστό Νερό, Γυαλί ή Γιάλι, τα Πανιά της Γριάς, Αγία Παρασκευή, Καλαμούδι, Καρδάρα, Άγκιστρος και Κήπος.
- Ιαματικά λουτρά ή Θέρμα: Τα θειούχα νερά των πηγών έδωσαν το όνομά τους στον οικισμό. Γνωστά από τους βυζαντινούς χρόνους, σήμερα αξιοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό για τη θεραπεία (αρθριτικά, ρευματισμοί, νοσήματα νεφρού, χολής κ.α.)

- Κρεμαστοί Καταρράκτες και βάθρες: Σε απόσταση 5 λεπτών από τα Θέρμα, βρίσκεται ο καταρράκτης "**κρέμασης**". Περνώντας τα 2 κάμπινγκ του νησιού συναντάμε το ποτάμι του **Φονιά**. Ακολουθώντας με τα πόδια την όχθη του ποταμού για 40 λεπτά, μια περιοχή που λέγεται Ζβότανα επειδή έχει πλατάνια, θυμαριές, ρίγανη και άγρια μέντα, συναντάμε τον καταρράκτη του "**Φονιά**", που από μεγάλο ύψος αφήνει να χυθούν τα νερά του στη "**Γριά Βάθρα**" λίμνη.

- Βάθρες (τα ανεξερεύνητα και μυστηριώδη πηγάδια): Το νησί Ηφαίστου είναι ηφαιστιογενές και τα εξασθενημένα ηφαίστεια από την εποχή του Ηροδότου, δημιούργησαν τις ιστορικές βάθρες και λίμνες. Αυτές βρίσκονται στα **Λουτσικά**, πάνω από τα Αλώνια υψομ. 900 μ., στον Ξηροπόταμο, στη θέση **Αγριολίναρο** υψομ. 800 μ. και στα βορειοδυτικά της Χώρας στη θέση **Διασέλια**, υψομ. 260 μ. Αρκετές άλλες επίσης, βρίσκονται στην Καμαριώτισσα, στη θέση **Καπιά**. Εδώ, θα δει ο επισκέπτης τις βάθρες του **Αγριολίναρου**, του **Κώστα** και σε 1200 μέτρα, της **Γριάς μάγισσας**.²⁵

Πηγή 25: (Καρακούσης, 1998, Θράκη, Τουριστικός Ιστορικός Αρχαιολογικός Οδηγός)

Πηγή 26: Φυλλάδιο Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΈΒΡΟΥ

4.1 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

- Σπηλιά του Κύκλωπα και λαξευμένοι τάφοι (στη Μάκρη): Αν συλλάβει το μάτι την ψαρόβαρκα που μπαίνει στο λιμάνι, η φαντασία θα φέρει τον Οδυσσέα που έδεσε εδώ και τον τυφλωμένο Πολύφημο να πετά τους βράχους που είναι σκορπισμένοι στη θάλασσα. Η σπηλιά είναι όπως την περιγράφει ο Όμηρος, μόνο που σήμερα είναι μαυρισμένη στο εσωτερικό της από τις φωτιές αιώνων, αφού στη σπηλιά κατοικούσαν άνθρωποι των προϊστορικών ακόμη χρόνων. Με τις πρόσφατες ανασκαφές στο εσωτερικό της σπηλιάς βρέθηκε βυζαντινό τείχος. Υπάρχει ένα φυσικό βραχώδες "μπαλκόνι" μήκους 200 μέτρων που το κατασκεύασε θαρρείς η φύση εκεί για να στέκεται ο άνθρωπος και να θαυμάζει το πανόραμα που φαίνεται τριγύρω (η πεδιάδα της Αλεξανδρούπολης, η Σαμοθράκη και αγνά φαίνονται η Ίμβρος και η Τένεδος). Οι λαξευμένοι στο βράχο τάφοι, με ανθρωπόμορφο σχήμα γεννούν άλλον ένα προβληματισμό.
- Αρχαιολογικός χώρος (στη Μάκρη): Ανακαλύφθηκε κατά τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο. Οι αρχαιολόγοι, μελετώντας τις αρχαίες πηγές, είπαν τότε ότι εδώ βρίσκεται το ακρωτήριο Σέρρειον και η αρχαία Ζώνη, μια από τις πόλεις της Περαίας της Σαμοθράκης. Οι ανασκαφές άρχισαν το 1988 αλλά δεν ερευνήθηκε όλο το νοτιοδυτικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου. Ενδιαφέρον για τους βοτανολόγους έχουν τα παλαιοβοτανολογικά λείψανα που βρέθηκαν. Έχει αποκαλυφθεί ένα τμήμα ευθύγραμμου τείχους, μήκους 34 μέτρων, τμήματα δυο σπιτιών και δυο αποθήκες. Βρέθηκαν τάφοι του 10^{ου} μ.Χ. αιώνα (σε κάποια άλλη εποχή κατοικήθηκε από Βυζαντινούς).
- Αρχαιολογικός χώρος Μεσημβρίας (αποικία της Σαμοθράκης που ιδρύθηκε στα τέλη του 7^{ου} αι. π.Χ.): Όσοι επισκέπτες της Θράκης είχαν την ευκαιρία να θαυμάσουν τα έργα τέχνης από την προϊστορική περίοδο μέχρι τα βυζαντινά χρόνια, που εκτίθενται στο Μουσείο Κομοτηνής, στις επιγραφές τους διάβασαν ότι προέρχονται από την αρχαία Μεσημβρία. Η ανασκαφή στον αρχαιολογικό χώρο της Μεσημβρίας είναι η πρώτη που έγινε στην περιοχή. Ο περιτειχισμένος οικισμός του 5^{ου} π.Χ. αιώνα έχει

καταστραφεί στο πέρασμα των αιώνων. Στο δυτικό τείχος έχουν αποκαλυφθεί 4 τετράπλευροι πύργοι με ορθογώνιες πέτρες, άριστα αρμολογημένες. Πάνω σε γωνιολίθους του δεύτερου πύργου έχουν χαραχθεί με μεγάλα γράμματα τα ονόματα ΜΥΡΣΙΝΗ, ΑΛΚΕΒΙΑΔΟ, ΑΔΑΜΑΣ ΒΟΣΤΑΔΟΣ. Κοντά στον τρίτο πύργο υπάρχει πύλη πλάτους 2,60 μέτρων. Στο ανατολικό εσωτερικό τείχος βρέθηκε ολόκληρος θησαυρός από λατρευτικά αντικείμενα, πήλινα αγάλματα, νομίσματα του 4^{ου} και 3^{ου} αιώνα π.Χ. και ένα πλήθος από επίχρυσες, επάργυρες και χάλκινες, σφυρήλατες λατρευτικές παραστάσεις.²⁷

✿ Πλωτινόπολη (Διδυμότειχο): Στη νοτιοανατολική πλευρά του Διδυμοτείχου, ανάμεσα στη συμβολή των ποταμών Έβρου και Ερυθροποτάμου, υψώνεται ένας βραχώδης οχυρός λόφος γνωστός με το όνομα "Αγία Πέτρα" το ύψος του οποίου είναι 55,90 μέτρα. Οι πηγές μας πληροφορούν ότι η Πλωτινόπολη ιδρύθηκε από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Τραϊανό (98 – 117 μ.Χ.). Το 1965 σε βάθος 1,60 μ. βρέθηκε η χρυσή σφυρήλατη προτομή του Ρωμαίου αυτοκράτορα Σεπτίμιου Σεβήρου (193-211 μ.Χ.). Ανασκαφική έρευνα πραγματοποιείται από το 1996 μέχρι το 2005 στην Βόρεια περιοχή (Τομέας Α'), Δυτική περιοχή (Τομέας Β') και Νότια περιοχή (Τομέας Γ') με σκοπό τον εντοπισμό κτισμάτων και τη μελέτη της στρωματογραφίας. Στον Τομέα Α' με τα μέχρι στιγμής ανασκαφικά δεδομένα δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε αν πρόκειται για οχυρωματικό τείχος ή για κάποια άλλη κατασκευή. Ανασκάφηκαν επίσης λείψανα κτιρίων, κεραμικά, νομίσματα και άλλα κινητά ευρήματα. Στον Τομέα Β' το πιο εντυπωσιακό εύρημα ήταν ένα πηγάδι, με εσωτερική διάμετρο 2,20 μ. και 14 σειρές γωνιολίθων, μέχρι το βάθος των 7,50 μ. Μέχρι στιγμής, στο βάθος των 11,20 μ. όπου έχει φτάσει η ανασκαφή, δεν έχει ακόμη εντοπιστεί ο πυθμένας του. Στο βόρειο τμήμα του πηγαδιού και σε βάθος 2,50 μ. από το σωζόμενο χείλος του βρέθηκε άνοιγμα διαστάσεων 2,25×1,15μ. Το άνοιγμα αυτό οδηγεί σε ορθογώνιο καμαροσκέπαστο θάλαμο. Στον τομέα Γ' αποκαλύφθηκαν μόνο δυο τμήματα τοίχων που χρονολογούνται στους πρώιμους βυζαντινούς χρόνους.²⁸

✿ Αρχαίος Δορίσκος (οικισμός των Φερών): Ένας από τους σπουδαιότερους σταθμούς που χάραξε ο Μέγας Αλέξανδρος, ήταν ο αρχαίος Δορίσκος. Ένας πλούσιος κάμπος που κρύβει πνευματικό και ιστορικό θησαυρό στον αρχαιολογικό του χώρο. Σήμερα ο επισκέπτης στο μεγάλο κάμπο με τους πολλούς τύμβους θα δει θεμέλια και ίχνη σπιτιών. Έχουν αποκαλυφθεί σφραγίδες "Ροδίων - Θασίων", νομίσματα, αγγεία, και μια στήλη με ψήφισμα του 3^{ου} – 2^{ου} π.Χ. αιώνα. Όλη η περιοχή κρύβει σύνεργα ναυσιπλοΐας (άγκυρες, κατάρτια, σιδηρικά). Ο θρύλος για μυθικούς θησαυρούς και την ολόχρυση εκκλησία είναι διάχυτος στην περιοχή.²⁸

✿ Ο ταφικός τύμβος της Μικρής Δοξιπάρας – Ζώνης: Κατασκευάστηκε στις αρχές του 2^{ου} αιώνα μ.Χ. νότια του ποταμού Άρδα, στη θέση πλούτος, στο δυτικό τμήμα του βορείου Έβρου. Από τη θέση αυτή μπορεί να δει κανείς το Ιβαήλοβγκραντ (Ορτάκιοϊ) της Βουλγαρίας, ενώ από γειτονική θέση όταν η ατμόσφαιρα είναι καθαρή, φαίνεται το μεγάλο τέμενος και τα σπίτια της Αδριανούπολης. Η έρευνα άρχισε από τη ΙΘ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Θράκης το Σεπτέμβριο του 2002 και ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 2004. Στην περιοχή βρέθηκαν διάσπαρτα θραύσματα μαρμάρου τα οποία πιθανότατα προέρχονται από μεγάλο μαρμάρινο ταφικό μνημείο που ήταν στημένο στην κορυφή του τύμβου. Δίπλα στους λάκους όπου είχε γίνει η αποτέφρωση των νεκρών, αποκαλύφθηκαν 5 τετράχρονες άμαξες. Επίσης εντοπίστηκαν περιοχές με σπασμένα αγγεία, στάχτες και οστά ζώων. Οι δύο λάκκοι-εστίες και οι δύο ορθογώνιες κατασκευές από πλίνθους με στάχτες και θραύσματα αγγείων που βρέθηκαν, χρησίμευαν ως επιτάφιοι βωμοί. Οι άμαξες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Στην πρώτη ομάδα ανήκουν οι δύο εκ των πέντε αμαξών και η ταφή των αλόγων. Από τις άμαξες αυτής της ομάδας σώζονται ξύλινα αποτυπώματα από το τιμόνι και από τις ακτίνες των τροχών. Οι τέσσερις τροχοί έχουν αποσυνδεθεί από τους άξονες, τα άλογα όμως βρίσκονται ακόμη στο ζυγό. Στη μία άμαξα φαίνεται και η διακόσμηση της με χάλκινες ταινίες, ασπιδίσκες, δισκάρια και προτομή γυναικείας μορφής. Από την ταφή των αλόγων έχουν σωθεί χάλκινα φάλαρα, γυάλινες χάντρες και υπολείμματα από τους δερμάτινους ιμάντες. Εδώ κοντά εντοπίστηκε λάκκος μέσα στον οποίο είχε αποτεφρωθεί ένας άνδρας. Από τις τρεις άμαξες της δεύτερης ομάδας δεν έχουν βρεθεί υπολείμματα ξύλου, μόνο μεταλλικά αντικείμενα και οι σκελετοί των αλόγων.²⁹

- ☛ Απολιθωμένο δάσος: Ένα θαυμάσιο απολιθωμένο δάσος που ξεκινούσε από το Δορίσκο και κατέληγε στο Δίλοφο Έβρου. Έχουν εντοπιστεί αρκετά σημεία και πολλά απολιθωμένα δέντρα που στολίζουν το πάρκο του χωριού "Φυλακτό". Παρόλα αυτά, ένα μεγάλο τμήμα του δάσους είναι ακόμη θαμμένο. Πέρα από τους τουρίστες που επισκέπτονται το χωριό, αρκετές φορές το χρόνο έρχονται και γεωλόγοι απ' όλο τον κόσμο.
- ☛ Το κάστρο του Πυθίου: Χτίστηκε στις αρχές του 14^{ου} αιώνα, ήταν το απόρθητο καταφύγιο από το 1291 αλλά και προσωπικό "ταμείο" του Ιωάννη ΣΤ' Καντακουζηνού. Σώζονται σχεδόν ολόκληροι οι δύο τετράγωνοι κεντρικοί πύργοι. Τον μεγάλο πύργο χρησιμοποιούσαν για κατοικία, ενώ τον μικρότερο για στρατιωτικούς αμυντικούς σκοπούς. Ανάμεσα στους δύο πύργους υπάρχει η μεγάλη τοξωτή είσοδος, το πάχος του τοίχου είναι 2 ½ μέτρα. Είναι το καλύτερο κτίσμα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, που έχει διασωθεί.
- ☛ Οι πύργοι του Άβαντα: Τα υψώματα είναι γεμάτα με κάστρα και ίχνη οικισμών από τη νεολιθική εποχή. Εντυπωσιακά ξεπροβάλλουν τα ερείπια του Μεσαιωνικού και αργότερα Βυζαντινού Φρουρίου που έχει ύψος 5 – 8 μέτρα και μια μεγαλόπρεπη πύλη. Στο ύψωμα που λέγεται "του Μοναστηριού ο λόφος" βρέθηκαν στους βράχους απεικονίσεις αστερισμών, σκαλισμένες κοιλότητες, που έχουν το σχήμα του αστερισμού της Μεγάλης Άρκτου. Εντύπωση προκαλούν και οι "θρόνοι", που μοιάζουν με σκαλιστά καθίσματα στο βράχο. Βρέθηκε επίσης πήλινο άγαλμα κεφαλής βοδιού που μάλλον ήταν αφιέρωμα. Στον επιβλητικό αυτό χώρο, κατάλληλα διαμορφωμένο με πλήθος λαξευμένες κατασκευές, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για ένα χώρο υπαίθριας λατρείας, για ένα ιερό του θεού Ρήσου, της ορεινής Ροδόπης.
- ☛ Το κάστρο του Διδυμοτείχου και οι Πύργοι: Μέσα στο κάστρο προφυλαγόταν ένα συγκρότημα αυτοκρατορικών ανακτόρων και αριστοκρατών. Για το λόγο αυτό, η οχύρωση της πόλης με ισχυρά τείχη και 18 πύργους παρουσιάζει πολλές φάσεις. Χτίζεται πιθανόν τον 8^ο αιώνα, γίνεται ισχυρότερο τον 13^ο και 14^ο αιώνα, στη συνέχεια οικοδομείται από τους Σουλτάνους Μουράτ Α' και Μωάμεθ Α', που είναι οι μόνοι που φρόντισαν για τα διοικητικά και εκκλησιαστικά κτίσματα. Κάθε

πύργος απέχει από τον άλλον 50 – 100 μέτρα. Χτισμένοι όλοι με την ίδια αρχιτεκτονική (επικλινείς), με εντυπωσιακά σχέδια, (σταυρός, ρόμβος, το δέντρο της ζωής κ.α.), με τα μονογράμματα των αυτοκρατόρων. Ο επισκέπτης θα δει πρώτα τις Καστρόπορτες ή Καλέπορτες και τις συνεχόμενες άλλες δύο, που χτίστηκαν αργότερα. Πρώτος είναι ο πύργος της Βασιλοπούλας, μετά ο πύργος του Πενταζώνου και ο πύργος Κεχρί.

- ✿ Το Φρούριο της Γκίμπρενας: Έχει υψόμετρο 600 μέτρα και ήταν Φρούριο των Θρακών βασιλέων, των Ρωμαίων, των Βυζαντινών και αργότερα, καταφύγιο των Ελλήνων επαναστατών του 1821. Διατηρούνται σήμερα στην κορυφή του τα ισχυρά ερειπωμένα τείχη, κτίρια και εκκλησίες μισογκρεμισμένες. Ο τόπος είναι διάσπαρτος από χειροποίητα αγγεία με διακοσμητικές αυλακώσεις.
- ✿ Το σπήλαιο "Καγιάλι" (στο Διδυμότειχο): Το μήκος του είναι πάνω από 150 μέτρα, το ύψος φτάνει μέχρι και τα 30 μέτρα και το βάθος σε ορισμένα σημεία φτάνει τα 3 μέτρα, κάτω από το επίπεδο της εισόδου. Πρώτος χώρος είναι η αίθουσα υποδοχής, απ' όπου ξεκινούν 2 διάδρομοι, ο νότιος διάδρομος φτάνει σε αδιέξοδο ενώ ο άλλος αρκετά στενός για 100 μέτρα, οδηγεί σε 2 μεγάλες αίθουσες με ακανόνιστο κωνικό σχήμα. Η πρώτη σημαντική έρευνα έγινε το 1963.
- ✿ Το σπήλαιο "Βούβας" (στο χωριό Κουφόβουνο): Η είσοδος στο σπήλαιο είναι χαμηλή, αλλά με μεγάλο άνοιγμα. Πρώτος χώρος, η αίθουσα υποδοχής απ' όπου ξεκινούν δύο διάδρομοι. Από τα πρώτα μέτρα ακόμη, αρχίζουν να φαίνονται οι σταλακτίτες και οι σταλαγμίτες. Το έδαφος είναι επίπεδο και το ύψος του σπηλαίου φτάνει τα 30 μέτρα. Ερευνήθηκε το 1962.²⁷

Πηγή 27:(Καρακούσης, 1998, Θράκη, Τουριστικός Ιστορικός Αρχαιολογικός Οδηγός)

Πηγή 28:(Κουτσουμανής, 2005, ΙΘ' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων)

Πηγή 29: (Τριαντάφυλλος, Τερζοπούλου, 2005, φυλλάδιο από την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης)

4.2 ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

- Εκκλησία Παναγίας Κοσμοσώτειρας (Φέρες): Στα άγια χώματα των Φερών αναπαύονται τα αυτοκρατορικά λείψανα της δυναστείας των Κομνηνών. Την 15^η Αυγούστου 1994 ακακυρήχθηκε ως θρησκευτικό (προσκυνηματικό) κέντρο των απανταχού Θρακών. Η Παναγία Κοσμοσώτρηρα Φερών, πέρα από λατρευτικό σύμβολο, έγινε το επίκεντρο όλου του Ορθόδοξου κόσμου και πυρήνας των ορθοδόξων συνεδρίων. Η εκκλησία χτίστηκε από τον Ισαάκιο Κομνηνό το 1151 και σώζεται σχεδόν άθικτη μέχρι σήμερα. Την ονόμαζαν Αγία Σοφία, γιατί είναι η μικρογραφία της Αγίας Σοφίας του Ιουστινιανού. Είναι από τα σημαντικότερα μνημεία της Ελλάδας και των Βαλκανίων και δίκαια λέγεται "Παρθενώνας της Θράκης". Εξωτερικά έχει ρόδινη όψη γιατί είναι χτισμένη με κόκκινη πέτρα, είναι τύπου σταυροειδούς μετά τρούλων. Συνολικά έχει πέντε τρούλους, της Βυζαντινής τεχνικής των πεντάσταυρων θολωτών ναών. Μέσο συνολικό πλάτος 17 μέτρων και ο κεντρικός τρούλος έχει διάμετρο 7 μέτρων.
- Το Μοναστήρι της Παναγίας Πορταΐτισας (στην Κορνοφωλιά): Στην κορυφή του λόφου Κουρί στο χωριό Κορνοφωλιά βρίσκεται το Μοναστήρι της Παναγίας της Πορταΐτισας που γιορτάζει στις 15 και 23 Αυγούστου. Ιδρύθηκε πριν τον 17^ο αιώνα σε θέση όπου υπήρχε παλαιότερα άλλο Μοναστήρι. Σήμερα οι μοναχές έχουν μεταβάλει το χώρο σε θρησκευτικό κέντρο διαφύλαξης της ορθόδοξης κληρονομιάς. Λειτουργεί με τους κανόνες της Αγιορείτικης Μονής Ιβήρων, ο επισκέπτης θα δει τη Θαυματουργή εικόνα της Παναγίας Πορταΐτισας, αντίγραφο της Μονής Ιβήρων (Ιούλιος 1757) και τα λείψανα του ποδιού του Αγίου Χαραλάμπους. Εδώ λειτούργησε το κρυφό σχολειό. Στο κέντρο της Μονής βρίσκεται η προτομή του ηγούμενου Πορφύριου, που βρήκε μαρτυρικό θάνατο το 1912 από τους Τούρκους.
- Το Μοναστήρι της Δαδιάς: Είναι Μετόχι της Μονής Ιβήρων (Αγ. Όρους). Βυζαντινή Μονή, χτισμένη ίσως επάνω σε ιερό αρχαίων. Βρέθηκαν εδώ πήλινα ειδώλια, αρχαία όστρακα, νομίσματα και μαρμάρινη πλάκα με ανάγλυφο του Θράκα υπέα. Βρέθηκαν επίσης εικόνες και δισκοπότηρα, καθώς και ενεπίγραφες πλάκες με χρονολογία 1727. Από τον ιστορικό χρονογράφο Προκόπιο, μαθαίνουμε ότι κτήτορες της Μονής ήταν ο Ηράκλειτος, ο Νικηφόρος Φωκάς, ο Τσιμισκής και ο

Ιουστινιανός. Σήμερα είναι ένα από τα μεγαλύτερα μοναστήρια της Θράκης και γιορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου. Οι εικόνες που βρέθηκαν ανατοποθετήθηκαν και είναι του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα.

- ✿ Το Μοναστήρι της Παναγίας Έβρου (στην Αγ. Παρασκευή): Είναι νέο μοναστήρι. Το πρώτο καθολικό κτίσμα του Μοναστηριού θεμελιώθηκε στις 5-1-1978. Είναι βυζαντινού ρυθμού με σπάνιες τοιχογραφίες του Ζλατάνη. Στις 17-1-1983 ήρθαν στο Μοναστήρι 25 μοναχές, από τότε, κάθε γιορτή γεμίζει με κόσμο όχι μόνο η εκκλησία αλλά και η μεγάλη αυλή.
- ✿ Η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου στη (Λευκίμη): Η εκκλησία με το ξύλινο τέμπλο είναι έργο που σπάνια συναντά ο επισκέπτης σε άλλη εκκλησία, έχει μια πρωτόγονη μα επιβλητική διακόσμηση. Υπάρχουν δυο δράκοι με μορφή φιδιού που από το στόμα τους βγαίνουν εικόνες αγίων. Επίσης υπάρχουν τάφοι γύρω από την εκκλησία με δυσανάγνωστες επιγραφές.
- ✿ Αρμένικη εκκλησία (στην Αλεξ/πολη): Χτίστηκε το 1875 από Αρμένιους εργάτες της σιδηροδρομικής γραμμής και του λιμανιού. Με τα χρόνια έγινε η συνοικία των Αρμενίων εμπόρων και βιοτεχνών. Η εκκλησία είναι αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη Πρόδρομο ή όπως τον ονομάζουν Άγιο Καραμπέτ. Σήμερα λειτουργεί μόνο σε κάθε μεγάλη τους.
- ✿ Εκκλησία της Αγίας Αναστασίας (στη Μάκρη): Ο επισκέπτης εδώ μπορεί να δει την εικόνα της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας που προσκυνούσαν το 1877, 1100 χριστιανοί. Σώζεται σήμερα το ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο του 17^{ου} αιώνα και μεταβυζαντινές εικόνες. Εδώ φέγγει το φως για να φανεί "το μεγάλο καρφί" που έμεινε εκεί για να μην ξεχνούν οι γενιές που έρχονται πόσο μάτωσε η καρδιά της Θράκης από τους Τούρκους... *«Ήταν 5 νέοι Σαμοθρακίτες που τους πούλησαν οι Τούρκοι το φθινόπωρο του 1821 στα σκλαβοπάζαρα μαζί με εκατοντάδες άλλους Θρακιώτες. Αυτοί οι 5 το 1837 γύρισαν με ατσάλινη την πίστη για λευτεριά αλλά τους έπιασαν οι Τούρκοι. Τον έναν τον κρέμασαν μέσα στην εκκλησία από "το μεγάλο καρφί", το οποίο υπάρχει ακόμη. Οι άλλοι δύο μαρτύρησαν στην πλατεία και οι δύο τελευταίοι στο ύψωμα "πλακιά", έξω από το χωριό».*³⁰

4.3 ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ

- * Αρχαιολογικό Μουσείο (στην Αλεξ/πολη): Στο παλιό Δημαρχείο στεγάζεται το αρχαιολογικό μουσείο της πόλης. Ο επισκέπτης μπορεί να δει επιτύμβια ανάγλυφα, μέλη αγαλμάτων, επιγραφές, το ανάγλυφο του Θράκα Ιπέα, σκεύη προϊστορικά, λίθινα εργαλεία, λυχνάρια χρυσά, ασημένια και πολλά άλλα βγαλμένα από τη γη της Θράκης. Εκείνο όμως που εντυπωσιάζει περισσότερο είναι η αρχαία συλλογή νομισμάτων των Ρωμαίων αυτοκρατόρων, με ελληνική επιγραφή, των βυζαντινών αυτοκρατόρων με μια σπάνια χαρακτηριστική που αποδίδει ευλάβεια στα πρόσωπα. Σε εξέχουσα θέση βρίσκεται το πελώριο νόμισμα του αυτοκράτορα Ιουστινιανού (το τεσσαροκοντανούμιο).

- * Εκκλησιαστικό Μουσείο (στην Αλεξ/πολη): Στο κεντρικότερο σημείο της πόλης, δίπλα στον καθεδρικό ναό, βρίσκεται το Εκκλησιαστικό μουσείο. Το μουσείο φιλοξενείται μέσα στο κτίριο του Πνευματικού Κέντρου της Ιεράς Μητρόπολης, από το 1976 που ιδρύθηκε και λειτουργεί. Τα εκθέματα του είναι εικόνες και κειμήλια από τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο τα οποία εντυπωσιάζουν τον επισκέπτη. Ανάμεσα τους ξεχωρίζει η εικόνα της Παναγίας της Τριφώτισσας, η οποία ανακαλύφθηκε το 1974 και χρονικά τοποθετείται στα τέλη του 13^{ου} και αρχές του 14^{ου} αιώνα. Η Παναγία η Τριφώτισσα, πιστεύεται ότι θεραπεύει τα μάτια.

- * Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο (στην Αλεξ/πολη): Απέναντι από το Δημαρχείο και δίπλα στη Στρατιωτική Λέσχη υπάρχει το κτίριο του Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου του Συλλόγου Αρχαιοφίλων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς Ν. Έβρου. Οι συλλογές, Ιστορική και Λαογραφική, είναι υπό συγκρότηση, στο ισόγειο όμως του Μουσείου εκτίθενται εναλλασσόμενες εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας, χειροτεχνημάτων κ.τ.λ. με εξαιρετικό ενδιαφέρον τόσο από ντόπιους καλλιτέχνες και συλλέκτες όσο και από άλλες πόλεις ή και το εξωτερικό (Ινστιτούτο Γκαίτε Θεσσαλονίκης).³¹

- * Μουσείο Φυσικής Ιστορίας: Στον Πλατανότοπο του ρέματος Μαϊστρου, ο Δήμος Αλεξανδρούπολης δημιούργησε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, ένα χώρο εισαγωγής και ενημέρωσης για τα οικοσυστήματα της ευρύτερης περιοχής. Οι εκθεσιακοί χώροι αποτελούνται από διακριτές ενότητες για τα χερσαία, τα υγροτοπικά και τα θαλάσσια συστήματα, με αίθουσες εισαγωγής, οπτικοακουστικών και φωτογραφικής τεκμηρίωσης της ανθρωπογενούς δραστηριότητας του νομού. Χώροι διοίκησης, βιβλιοθήκης, εξυπηρέτησης κοινού και αποθηκευτικοί χώροι αποτελούν μια δεύτερη λειτουργική ενότητα του κτιρίου. Το κτίσμα σχεδιάστηκε σαν μια τριγωνική σφήνα, που υψώνεται από το έδαφος με επισκέψιμη τη ράμπα-οροφή του, απ' όπου υπάρχει θέα της όλης περιοχής. Μελλοντικά το μουσείο προορίζεται να είναι το κέντρο μιας περιοχής αναψυχής και οικολογικής ευαισθητοποίησης του κοινού.

- * Εθνολογικό Μουσείο Θράκης: Το πέτρινο νεοκλασικό της 14^{ης} Μαΐου 63 στη Αλεξανδρούπολη, χτισμένο το 1899, αποκαταστάθηκε και ο χώρος του οργανώθηκε για να στεγάσει μια ανεκτίμητη λαογραφική συλλογή. Αποτελεί χώρο προβολής της τόσο πλούσιας και ποικίλης παραδοσιακής ζωής της Θράκης. Κέντρο έρευνας και πνευματικής δημιουργίας, αυτής που γνωρίζει και συμφιλιώνεται, εμπνέεται και οραματίζεται από την αρχέγονη μνήμη και τη λάμψη που εμπεριέχεται στη Θρακιώτικη παράδοση.

- * Μουσείο Χλωρίδας & Πανίδας (στο Δέλτα του Έβρου): Είναι πραγματικά μοναδικό όπως και ο βιότοπος που αναπαραστεί. Με άμμο, πέτρες, χόμα και φυτά παρμένα από το Δέλτα και με ταριχευμένα πουλιά και ζώα τα περισσότερα της συλλογής του Αλεξανδρουπολίτη Χρήστου Γκούντερ, απεικονίζονται πιστά οι βιότοποι του Δέλτα. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τους ερωδιούς, τη χαλκοκουρούνα, την αγκαθοκαλημάννα, το μελισσοφάγο, το θαλασσαετό, να ακούσει το κελάηδισμα τους και να γνωρίσει μέσα από τις φωτογραφίες, στιγμιότυπα από τη ζωή στο φυσικό τους περιβάλλον. Αυτά τα σπάνια πουλιά και ζώα τα βλέπει κανείς μόνο στο Δέλτα του Έβρου, στο Δέλτα του Νέστου και στο Γκουανταλκιβίρ της Ισπανίας.³¹

- * Λαογραφική Συλλογή Νικολάου Γκότση (στις Φέρες): Μια αξιόλογη όσο και αδικημένη συλλογή (μπορούσε να είναι και μουσείο), με θέμα την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της πόλης των Φερών. Σε ιδιόκτητο χώρο 80 τμ., ο Νίκος Γκότσης, με αρωγό τον συνονόματο παππού του, κατάφερε να εκθέσει 1700 αντικείμενα, που προκαλούν απορία στους νέους και συγκίνηση στους μεγαλύτερους. Μέσα από οικιακά σκεύη, γεωργικά εργαλεία, φορεσιές, ξυπνούν παλιά επαγγέλματα και η ζωή των ανθρώπων σε δύσκολα, αλλά όμορφα χρόνια.

- * Μουσείο Μεταξιού (στο Σουφλί): Στεγάζεται στο αρχοντικό του Κουρτίδη, που χτίστηκε το 1885. Εδώ ο επισκέπτης θα γνωρίσει τη διαχρονική πορεία του μεταξιού, την επιστημονική πληρότητα και την ολοκληρωμένη τεκμηρίωση της ιστορίας του. Αξιοσημείωτο είναι ότι πέρα από τον μεγάλο αριθμό επισκεπτών (7000 και άνω) που επισκέπτονται κάθε χρόνο το μουσείο, ο χρόνος παραμονής του επισκέπτη στον εκθεσιακό χώρο ξεπερνά τη μία ώρα. Είναι ένα ζωντανό μουσείο που ξεκινά από την εκκόλαψη του σπόρου, προχωρά στην εκτροφή του μεταξοσκώληκα, στην παραγωγή του μεταξιού, στην επεξεργασία του και φτάνει μέχρι την ύφανση και την αριστουργηματική ψιλοβελονιά του τσεβρέ.

- * Ιδιωτικό Λαογραφικό Μουσείο Μπουρουλίτη (στο Σουφλί): Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η ιδιωτική συλλογή του κ. Μπουρουλίτη, ο οποίος με μεράκι συλλέγει πολλά χρόνια τώρα αντίκες, παλαιούς τσεβρέδες, αντικείμενα καθημερινής χρήσης από τις αρχές σχεδόν του αιώνα τα οποία κινδύνευαν να χαθούν, προσφέροντας κι αυτός με τη σειρά του στην ιστορία της πόλης του μεταξιού.

- * Λαογραφικό Μουσείο (στο Σουφλί): Στον 1^ο όροφο του αρχοντικού του Κουρτίδη έχει συγκεντρωθεί όλη η ομορφιά του σουφλιώτικου σπιτιού. Έπιπλα σκαλισμένα που στόλιζαν τα αρχοντικά τους, σκεύη που χρησιμοποιούσαν με τη γαλλική φινέτσα καθώς και όμορφες τοπικές στολές.³¹

- * Λαογραφικό Μουσείο (στο Διδυμότειχο): Στο αρχοντικό του Χ. Βασάνη, σ' ένα τριώροφο κτίριο, γεμάτο παράδοση, έχουν συγκεντρωθεί οι πλέον αξιόλογες συλλογές απ' όλο τον Έβρο. Το 1966 ο επιθεωρητής Α/θμιας εκπαίδευσης Νικ.

Ματεσιώτης σε συνεργασία με τους δασκάλους, συγκέντρωσαν εδώ ένα πλούσιο λαογραφικό υλικό. Τα εγκαίνια του Μουσείου έγιναν στις 29 Ιουνίου 1967, όπου παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο ευρύ κοινό ένα σπάνιο υλικό. Οι 123 χειρόγραφες μελέτες για 54 χωριά του Διδυμοτείχου και Σουφλίου είναι μια αξιόλογη εργασία, που διαβάζοντας την ο επισκέπτης μπορεί να μάθει όλη την ιστορική εξέλιξη της περιοχής. Υπάρχουν επίσης φορεσιές, εργαλεία όλων των εποχών και ολομέταξα ντόπιας παραγωγής. Η ταπητουργία είχε εξέχουσα θέση στα επαγγέλματα της πόλης, με γεωμετρικά και φυτικά μοτίβα με θέματα απ' το Βυζάντιο και το Διδυμότειχο. Στο υπόγειο υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός από διάφορα σκεύη και εργαλεία της καθημερινής ζωής, αλλά κι τα εργαστήρια που τα κατασκεύαζαν σε μικρογραφία. Σε περίβλεπτη θέση είναι τοποθετημένο το 1^ο τυπογραφείο. Παρουσιάζει επίσης, ένα εκθεσιακό σύνολο κοσμημάτων από χρυσό ασήμι κ.α. καθώς και μια σπάνια συλλογή βιβλίων του Εμμανουήλ Δουλλά που το 1920 έπαιξε σπουδαίο ρόλο για την απελευθέρωση της Θράκης.

* Λαογραφικό Μουσείο (στην Ορεσιτιάδα): Εδώ ο επισκέπτης θα δει τις παραδοσιακές στολές, τις κεντημένες με το δικέφαλο αετό, την αρμονία των σχεδίων στις στολές αντρών και γυναικών. Θα δει τα υφαντά που εναρμονίζονται με τον ψυχικό τους κόσμο, είδη που χρησιμοποιούσαν στο νοικοκυριό τους, σκαλιστά χειροποίητα με κέφι και μεράκι, φωτογραφίες, παλιά βιβλία δεμένα με δέρμα και το πρώτο Ιερό Ευαγγέλιο σε τούρκικη γλώσσα, με ελληνικά στοιχεία που τυπώθηκε στη Ζυρίχη.³⁰

— Οι υδάτινοι προορισμοί είναι:

- * Ιαματικά Λουτρά Τραϊανουπόλεως: Έχουν περάσει 20 αιώνες και η θερμή πηγή αναβλύζει ακόμη και σήμερα από τα σπλάχνα της τα ιαματικά θερμομεταλλικά, υδροχλωριούχα και ραδιούχα νερά για λουτροθεραπεία και ποσιοθεραπεία. Εκατοντάδες κάθε καλοκαίρι οι επισκέπτες των λουτρών για να θεραπεύσουν το διαβήτη, χρόνια νοσήματα νεφρού και χολής, ηπατικής δυσλειτουργίας, πεπτικών διαταραχών, χρόνιας γαστρίτιδας και δυσκοιλιότητας. Επίσης, τα νερά της πηγής είναι κατάλληλα για ρευματοαθρίτιδες και αρθροπάθειες, νευραλγίες και διάφορες γυναικολογικές παθήσεις.³⁰
- * Η Τεχνητή λίμνη Τυχερού: Στο χωριό Τυχερό, γύρω από τη λίμνη, δημιουργήθηκε ένα πλήρες πρωτότυπο συγκρότημα αναψυχής, το Οικοτουριστικό Κέντρο Τυχερού. Περιλαμβάνει ξενώνα, κολυμβητήριο, αμφιθέατρο, γήπεδα τένις και μπάσκετ, ιππικό όμιλο, πίστα moto cross, εστιατόριο και οικολογικό αγρόκτημα όπου απασχολούνται άτομα με ειδικές ανάγκες. Το μουσείο "Άνθρωπος και φύση" φιλοξενεί τα ηλικίας 25.000.000 ετών απολιθωμένα ευρήματα της περιοχής. Το 1995 βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών ως Δήμος πρότυπο για την αναπτυξιακή πολιτική και την προοδευτικότητα του. Η τεχνητή λίμνη και το πολυδύναμο Κέντρο Αναψυχής και Αθλητισμού είναι ένα έργο που καλύπτει μια έκταση πολλών στρεμμάτων.³¹
- * Λευκίμη: Ένα γραφικό χωριό, κτισμένο αμφιθεατρικά στους πρόποδες του βουνού Μπαλτζιά. Έγινε γνωστό σε όλο τον ελλαδικό χώρο από το χωνευτικό νερό της πηγής "τα νερά της Λευκίμης" που έχουν σημαντικό μερίδιο στην αγορά εμφιαλωμένων νερών και αναψυκτικών, πηγάζουν από τα βουνά Μπαλτζιά – Τσαταλκαγιά που σημαίνει διχαλωτό βουνό.³¹

Πηγή 30: (Καρακούσης, 1998, Θράκη, Τουριστικός Ιστορικός Αρχαιολογικός Οδηγός)

Πηγή 31: (Αλεξανδρούπολη Οδηγός Πόλης, καλοκαίρι 2003)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΈΒΡΟΥ

5.1 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

5.1.1 Υπάρχουσα κατάσταση τουριστικής υποδομής στον Νομό Έβρου

Η τουριστική υποδομή το 1996 περιλάμβανε 41 ξενοδοχεία, 1.354 δωμάτια και 2.560 κλίνες με διανυκτερεύσεις 304.084 ημεδαπών και 28.876 αλλοδαπών. Το 1998 οι κλίνες αυξήθηκαν σε 2.658, ενώ οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών και αλλοδαπών ήταν 344.846 και 29.462 αντίστοιχα. Οι αντίστοιχες υποδομές και τουριστική κίνηση σε επίπεδο περιφέρειας ήταν το 1998 14.903 κλίνες σε ξενοδοχειακά καταλύματα, με διανυκτερεύσεις ημεδαπών 1.023.632 και αλλοδαπών 464.765 άτομα. Τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι κλίνες: 584.834, διανυκτερεύσεις ημεδαπών: 14.453.593, και διανυκτερεύσεις αλλοδαπών 43.282.391.

Για την προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης του νομού έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί οι παρακάτω δράσεις και έργα:

- ❖ Δημιουργήθηκε επιτροπή τουριστικής προβολής, στην οποία συμμετέχουν, εκτός από τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, όλοι οι εμπλεκόμενοι τουριστικοί φορείς (ξενοδόχοι, τουριστικοί πράκτορες, εκπρόσωποι των ΟΤΑ με τουριστικό ενδιαφέρον κ.λ.π.).
- ❖ Ιδρύθηκε γραφείο τουρισμού στη νομαρχία το οποίο στηρίζει τεχνικά την παραπάνω επιτροπή και προωθεί θέματα τουρισμού.
- ❖ Επιτεύχθηκε θαλάσσια σύνδεση του νομού με τα νησιά του Αιγαίου, δρομολογώντας επιβατικό πλοίο μέχρι τη Ρόδο, αλλά και δρομολόγηση δελφινιών τους καλοκαιρινούς μήνες για τη Σαμοθράκη και τη Λήμνο.
- ❖ Συνδέθηκε το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης με πτήσεις τσάρτερς επιλύοντας το μεγάλο πρόβλημα των καυσίμων για ανεφοδιασμό των αεροπλάνων.

- ❖ Δρομολογήθηκε τρένο υψηλών ταχυτήτων (intercity) από Ορεστιάδα μέχρι Θεσσαλονίκη.
- ❖ Άνοιξαν τα σύνορα στο Ορμένιο και για πολίτες κρατών εκτός Ε.Ε. και Βουλγαρίας, ενώ επαναλειτούργησε το τελωνείο των καστανεών.
- ❖ Ο νομός εκπροσωπείται στις μεγαλύτερες τουριστικές εκθέσεις (φιλοξένηια, agrotica).
- ❖ Αποκτήθηκε από τον ΕΟΤ το κίνητρο στο τελωνείο κήπων για τη διαμόρφωση του σε τουριστικό περίπτερο, μέσα στο οποίο θα γίνεται η τουριστική προβολή του νομού και η προβολή προϊόντων του νομού.
- ❖ Παράλληλα προωθούνται οι ανασκαφές σε όλους τους αρχαιολογικούς χώρους, ενώ ανακαινίζονται παλιά σπίτια και τα ιστορικά κέντρα, κυρίως στο Σουφλί και στο Διδυμότειχο.
- ❖ Τέλος, συντάχθηκαν μελέτες για την αξιοποίηση των παραλιών του νομού από τη Μάκρη μέχρι τα Δίκελλα και σύντομα δημοπρατούνται τα έργα αναβάθμισης παραλιών ύψους 500εκ. δρχ.³²

5.1.2 Στόχοι της νομαρχίας για την τουριστική ανάπτυξη

Ο Έβρος θα είναι μια ελκυστική περιοχή για επισκέπτες διαφόρων ομάδων από την Ελλάδα και από όλο τον κόσμο.

ΕΛΚΥΣΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ — Ο Έβρος θα προσφέρει οφέλη στους τουρίστες με βάση την τοποθεσία, την ιστορία, τον πολιτισμό και τα φυσικά πλεονεκτήματα. Η στρατηγική μας αποσκοπεί στην αύξηση της προσέλκυσης τουριστών εφόσον θα παρέχουμε την βέλτιστη σχέση κόστους – προσφοράς, η οποία δεν βασίζεται πάντα σε χαμηλές τιμές.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ — Ο Έβρος δεν θα είναι απλά ο τόπος που θα διασχίζουν οι τουρίστες αλλά θα περιλαμβάνουν τον Έβρο ως προορισμό τους στα πλαίσια ενός οργανωμένου ταξιδιού. Η στρατηγική αποσκοπεί στην καθιέρωση του Έβρου ως προορισμό.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΑΠΟ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ — Ο Έβρος θα προσεγγίσει διάφορες ομάδες. Εφόσον επικεντρωθούμε στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε ομάδας, ο Έβρος θα μπορεί να αναπτύσσει προσφορές κατά παραγγελία για κάθε τύπο τουρίστα.

ΤΟ 2010 Ο ΈΒΡΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΟΤΙΜΑΝΕ ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ.

5.1.3 Κατευθύνσεις τουριστικής πολιτικής της νομαρχίας

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

A. Πλήρης συντονισμός όλων των αρμόδιων οργανισμών

Όλοι οι αρμόδιοι οργανισμοί θα πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους ώστε να προωθήσουν την τουριστική δραστηριότητα στον Έβρο. Η κρατική και η τοπική διοίκηση, η δημοτική αρχή και ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι είναι απαραίτητο να συνεργαστούν. Η συνεργασία τους εμπεριέχει τον σαφή καθορισμό των αρμοδιοτήτων τους, την αναδιοργάνωση των καθηκόντων και των ευθυνών, τον καθορισμό παραγόντων επιτυχίας και την διοίκηση που θα είναι επικεντρωμένη στους στόχους. Τέτοιες ενέργειες θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και θα οδηγήσουν προς την εκπλήρωση των επιδιώξεων, των στόχων και του οράματος για τον Έβρο του 2010.

B. Προσέγγιση της κρίσιμης μάζας

Η κρίσιμη μάζα είναι ο όγκος ο οποίος επιτρέπει την ισόρροπη και βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα στον συγκεκριμένο τομέα. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία και μελλοντικές εκτιμήσεις, η κρίσιμη μάζα των τουριστών σήμερα στον Έβρο είναι περίπου 600.000 και θα πρέπει να φτάσουν τους 650.000 το 2010. Τα ανωτέρω συμπεράσματα βασίζονται στους παρακάτω υπολογισμούς:

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

	2002	2010	% Αλλαγής
Πληθυσμός του Έβρου	160.000	184.000	15%
Αριθμός οικογενειών (/4)	40.000	46.000	
Ποσοστό οικογενειών που παύουν να ασχολούνται με τον τουρισμό	5%	5%	
Αριθμός οικογενειών που παύουν να ασχολούνται με τον τουρισμό	2.000	2.300	15%
Ακαθάριστο Μηνιαίο Εισόδημα/ Οικογένεια	2.500€	3.500€	40%
Ακαθάριστο Ετήσιο Εισόδημα/Οικογένεια	30.000€	42.000€	
Ακαθάριστο εισόδημα στον Έβρο	60.000.000€	96.600.000€	
Τζίρος (συμπεριλαμβανομένου του 50% των λειτουργικών εξόδων)	120.000.000€	193.200.000€	61%
Έξοδα των τουριστών ανά διανυκτέρευση	70€	100€	43%
Συνολικός αριθμός Διανυκτερεύσεων/Έτος	1.714.286	1.932.000	13%
Αριθμός τουριστών με τριήμερη διανυκτέρευση	580.000	650.000	12%

C. Υιοθέτηση και εφαρμογή μιας προσέγγισης με επίκεντρο το μάρκετινγκ

Η προσέγγιση που θα επιτευχθεί για το μάρκετινγκ του τουρισμού θα έχει ως στόχο να χαρακτηριστεί ο Έβρος ως τουριστικό αξιοθέατο για τα φυσικά του πλεονεκτήματα και να αυξηθεί η τουριστική και διεθνείς συνείδηση όσον αφορά τον χαρακτηρισμό του Έβρου ως ελκυστικό τουριστικό προορισμό για διαφορετικές ομάδες τουριστών.

D. Ανάπτυξη επαρκών υποδομών για διεθνείς τουρίστες

Οι απαιτήσεις του τουρίστα διεθνώς ολοένα και αυξάνονται. Ο Έβρος θα αναβαθμίσει τα υπάρχοντα τουριστικά αξιοθέατα ώστε να ανταποκριθεί στα διεθνή πρότυπα και απαιτήσεις και θα αυξήσει τα πρότυπα για την εξυπηρέτηση του πελάτη.

E. Ανάπτυξη νέων τουριστικών αξιοθέατων

Παράλληλα με την αναβάθμιση των υπαρχόντων αξιοθέατων, θα προωθηθούν και νέες πρωτοποριακές ιδέες για την ανταπόκριση των απαιτήσεων και των αναγκών των τουριστών.

F. Ανάπτυξη διαύλων για το μάρκετινγκ και τη διανομή των τουριστικών προϊόντων

Το μάρκετινγκ είναι το κύριο ζήτημα που πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με την αναβάθμιση και ανάπτυξη των αξιοθέατων, των τοποθεσιών και της υποδομής.³²

Πηγή 32: Νομαρχία Έβρου – Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης

5.1.4 Κινήσεις και έργα για την προώθηση του τουρισμού στον Νομό Έβρου

A. Ανάπτυξη προγράμματος δράσης 5 φάσεων

- a. Στάδιο 1. Έρευνα για το προφίλ του τουρισμού στον Έβρο.** Ο σκοπός αυτής της έρευνας θα είναι να έχουμε μια σαφή και πολύ λεπτομερή εικόνα της παρούσας κατάστασης.
- b. Στάδιο 2. Αναβάθμιση των υποδομών.**
- c. Στάδιο 3. Ανάπτυξη των προϊόντων του Έβρου.** (Τα αξιοθέατα)
- d. Στάδιο 4. Ανάπτυξη των προϊόντων.** Ειδικά προϊόντα και υπηρεσίες θα αναπτυχθούν για ειδικούς τύπους τουριστών.
- e. Στάδιο 5. Δίκτυο μάρκετινγκ και διανομής.** Θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή για την ανάπτυξη των διαύλων μάρκετινγκ και διανομής. Οι αναβαθμισμένες υποδομές και τα προϊόντα θα προωθούνται στην αγορά μέσω καινοτόμων διαύλων διανομής με στόχο τις διάφορες ομάδες.

B. Σχέδιο Αναβάθμισης του τουρισμού στον Έβρο

Η ανάπτυξη του σχεδίου αναβάθμισης των τουριστικών δραστηριοτήτων στον Έβρο θα πρέπει να βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Αυτό το σχέδιο θα καθορίσει όλες τις τοποθεσίες και τα αξιοθέατα, θα επικεντρωθεί στα συγκριτικά πλεονεκτήματα και θα διαμορφώσει συγκεκριμένες προτάσεις για κάθε ομάδα – στόχο. Οι εθνικές, τοπικές και δημοτικές αρχές θα συνεργαστούν για την ανάπτυξη και εφαρμογή αυτού του σχεδίου.

C. Πρωτοπόρος χρηματοδότηση.

Η ανάπτυξη του τουρισμού στον Έβρο κοστίζει ακριβά. Ως εκ τούτου, ο Έβρος θα πρέπει να αναπτύξει παραγωγικές σχέσεις με εμπορικές επιχειρήσεις για να προωθηθεί η χορηγία καινοτόμων τουριστικών δράσεων.

D. Συντονισμός και αναδιοργάνωση όλων των τουριστικών οργανισμών.

Υπάρχουν αρκετοί (πολλοί) περιφερειακοί, τοπικοί και εθνικοί οργανισμοί που ασχολούνται με τις τουριστικές πρωτοβουλίες στον Έβρο. Προκειμένου να επικεντρωθούμε στις προσπάθειες ανάπτυξης και μάρκετινγκ, όλοι οι οργανισμοί πρέπει να οργανωθούν και να συντονιστούν με αποτέλεσμα την άριστη συνεργασία μεταξύ τους. Πρέπει όλοι να κατανοήσουν ότι ο μόνος τρόπος προώθησης του τουρισμού στον Έβρο έγκειται στο να ενώσουμε τις προσπάθειες μας.

E. Βαλκανικό Κέντρο

Το Βαλκανικό Κέντρο θα σχεδιαστεί ώστε να λειτουργεί ως σημείο επαφής και κέντρο πληροφόρησης για τουριστικό σκοπό. Θα προωθηθεί στα Βαλκάνια, την Ευρώπη και διεθνώς ως η πρώτη στάση των τουριστών που θα προέρχονται και από τις δύο πλευρές.

F. Πρόγραμμα προώθησης των ταξιδιωτικών πρακτόρων

Ένα ειδικό πρόγραμμα καταρτίζεται και εν μέρη έχει υλοποιηθεί ώστε να αυξηθεί η συνείδηση των ταξιδιωτικών πρακτόρων σχετικά με τα πλεονεκτήματα του Έβρου. Αυτό το πρόγραμμα περιλαμβάνει συνέδρια, καμπάνια με αποστολή e-mails, συναντήσεις και δωρεάν εκδρομές (ως ένδειξη ευγνωμοσύνης).³²

Πηγή 32: Νομαρχία Έβρου – Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης

5.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η υφιστάμενη τουριστική δραστηριότητα στο Νομό Έβρου εκτιμάται ότι δεν αντιστοιχεί στους αξιόλογους φυσικούς και ανθρωπογενείς πόρους που συγκεντρώνει και ευνοούν την ανάπτυξη πολλών μορφών τουρισμού (εναλλακτικός τουρισμός). Ενώ, η γεωγραφική θέση του Νομού και η φύση του δεν ευνοούν την ανάπτυξη ορεινού τουρισμού, τουρισμού χειμερινών σπόρ, περιπέτειας κ.λ.π.).

Από τα σημαντικότερα προβλήματα στην ανάπτυξη του τουρισμού ξεχωρίζουν κυρίως η έλλειψη οδικού – συγκοινωνιακού δικτύου, παρόλο που υπάρχει υποδομή ανάπτυξης του οδικού άξονα (Εγνατία), κάποια τμήματα βρίσκονται ακόμη υπό κατασκευή. Επίσης, υπάρχουν ανεπαρκείς λιμενικές εγκαταστάσεις οι οποίες δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν μεγάλα πλοία και σκάφη αναψυχής στα λιμάνια της Αλεξανδρούπολης και της Σαμοθράκης.

Ο τουριστικός τομέας στον Έβρο αντιμετωπίζει ορισμένες βασικές προκλήσεις:

- ❖ Υψηλό επίπεδο διεθνούς ανταγωνισμού
- ❖ Χαμηλό επίπεδο κρατικής και διεθνούς συνείδησης
- ❖ Έλλειψη υποδομών για τους τουρίστες
- ❖ Έλλειψη επιμελών ενεργειών (μη επικεντρωμένες προσπάθειες και πολλοί οργανισμοί με κοινές αρμοδιότητες)

Τα αξιοθέατα του Έβρου βρίσκονται αντιμέτωπα με τον διεθνή ανταγωνισμό. Δεν υπάρχει μια σαφή ταυτότητα του Έβρου ώστε να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στο να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των προσπαθειών μάρκετινγκ για τον Νομό. Σημαντική επίσης θεωρείται η ελλιπής υποδομή στις οδικές πινακίδες. Οι διεθνείς τουρίστες απαιτούν σαφείς οδικές πινακίδες. Στα πλαίσια της αναβάθμισης των υποδομών, οι πινακίδες σε όλο τον Έβρο πρέπει να αποκτήσουν την ίδια μορφή και να αναβαθμιστούν. Οι οδικές πινακίδες θα πρέπει να αναγράφουν 2-4 γλώσσες (Αγγλικά και Ελληνικά και σε ορισμένες Τούρκικα και Βουλγάρικα).

Η ανάπτυξη του σύγχρονου διεθνή τουρισμού απαιτεί επάρκεια γνώσεων. Προκειμένου να αυξηθεί η τεχνογνωσία, θα πρέπει να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί

εξειδικευμένο σχέδιο π.χ. σεμινάρια ευρωπαϊκών και βαλκανικών γλωσσών, εκπαίδευση για την εξυπηρέτηση των πελατών και διεθνείς εκδρομές διευθυντών και υπαλλήλων. Έπειτα, τα σαφή πρότυπα είναι σημαντικά για να μειωθεί η αβεβαιότητα των τουριστών όταν επισκέπτονται ένα νέο μέρος. Ο Έβρος σ' αυτόν τον τομέα υστερεί. Έτσι, πρέπει να προωθήσει την ανάπτυξη ενός κοινού προτύπου για τις τουριστικές υπηρεσίες σε συνεργασία με το Υπουργείο Τουρισμού.

Το μοντέρνο είδος του Τουρισμού «Αγροτουρισμός» ξεκίνησε στον Βόρειο Έβρο αλλά πρέπει να προωθηθεί και να αναπτυχθεί. Πρέπει να αναβαθμιστούν οι υποδομές στις φάρμες ώστε να προσαρμοστούν στις ανάγκες των Ευρωπαίων τουριστών. Συνήθως οι στρατιώτες σχηματίζουν αρνητική εικόνα για τον τόπο όπου υπηρετούν και είναι πρόκληση να αλλάξει αυτή η αντίληψη γιατί, στον Νομό Έβρου υπηρετεί ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτών και αυτό είναι μια μεγάλη ευκαιρία που οφείλουμε να εκμεταλλευτούμε. Πρέπει να αναπτυχθούν ειδικές προσφορές για τους στρατιώτες και τα μέλη των οικογενειών τους.

Ο αριθμός όσων επισκέπτονται το Δέλτα του Έβρου είναι σχετικά χαμηλός και αυτό οφείλεται σε διάφορες αιτίες. Τα τωρινά σχέδια και οι δραστηριότητες βασίζονται σε παλιές πληροφορίες και αντιλήψεις. Πρέπει να αναβαθμιστούν οι προσφερόμενες υπηρεσίες, να αυξηθεί η αντίληψη που επικρατεί διεθνώς, να προστεθούν και άλλα αξιοθέατα στα λίγα σύγχρονα που υπάρχουν και να προωθηθούν επαγγελματικά σχέδια μάρκετινγκ.

Το Δέλτα του Έβρου και το Δάσος της Δαδιάς είναι δύο αξιοθέατα τα οποία θεωρούνται η άγκυρα για τις τουριστικές τοποθεσίες στον Έβρο έτσι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Πρέπει να κατασκευαστεί ένα σύγχρονο και προηγμένο κέντρο επισκεπτών ως τμήμα των εργασιών αναβάθμισης, να σχεδιαστούν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με οικολογικά και περιβαλλοντικά θέματα και να ενσωματωθούν σε τουριστικά πακέτα που θα προορίζονται για τα σχολεία.

Υπάρχουν πάρα πολλοί αρχαιολογικοί χώροι και πολλά αξιοθέατα τα οποία θα μπορούσαν να είναι πόλος έλξης Ελλήνων αλλά και ξένων τουριστών. Δεν υπάρχει όμως τουριστική υποδομή και αναβάθμιση αυτών των χώρων έτσι ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση οι επισκέπτες. Η φύση, έχει προικίσει το Νομό Έβρου με αρκετά αγαθά που μένουν ανεκμετάλλευτα.³²

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΤΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Ο.Π.Α.Α.Χ., LEADER II, INTEGRA, ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ.

6.1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης – Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου 2000 – 2006

Το Ε.Π. Α.Α.Α.Υ. είναι ένα από τα 24 Επιχειρησιακά Προγράμματα (11 τομεακά & 13 περιφερειακά) που θα υλοποιηθούν στη χώρα στα πλαίσια του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Αποτελεί ένα αυτοτελές πρόγραμμα για τη στήριξη της αειφόρου ανάπτυξης της υπαίθρου το οποίο καταρτίστηκε με βάση τις κατευθύνσεις του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, τις προτεραιότητες του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης αλλά και τους κανονισμούς των διαρθρωτικών ταμείων της Ε.Ε.

Οι τρεις Γενικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που θέτει είναι:

1. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος.
2. Η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητα της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία.
3. Η διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου.

Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων θα επιδιωχθεί μέσω της υλοποίησης των 7 αξόνων προτεραιότητας και των συνολικά 33 μέτρων που εντάσσονται στο πρόγραμμα. Η **Δημόσια Δαπάνη** του προγράμματος ανέρχεται στα **1.776.211.023 €**. Όλα τα έργα που θα ενταχθούν στο Ε.Π. Α.Α.Α.Υ. 2000 – 2006 θα υλοποιηθούν σε οικισμούς ο πληθυσμός των οποίων δεν υπερβαίνει τους **3.000 κατοίκους** σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της απογραφής πληθυσμού της ΕΣΥΕ.³³

6.1.1 Η Εταιρία Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου

Ο κύριος λόγος σύστασης της Εταιρίας ήταν να δημιουργηθεί ο φορέας εκείνος που θα συνέβαλλε ουσιαστικά στην προστασία, αξιοποίηση και διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και γενικότερα στην ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής. Η εταιρία ιδρύθηκε την 22/10/1991 και καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών την 28/7/1995.

— Οι κυριότεροι στόχοι της Εταιρίας είναι:

1. Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου με καινοτόμες δράσεις και ορθές πρακτικές για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και ενδυνάμωση του κοινωνικού ιστού με παράλληλη προστασία και αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
2. Η αξιοποίηση και η εφαρμογή εμπειριών και τεχνογνωσίας άλλων περιοχών, προς όφελος του τοπικού πληθυσμού μέσω της ανταλλαγής και διάδοσης πληροφοριών σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο.
3. Η ανάδειξη της σε αποφασιστικό και ρυθμιστικό παράγοντα για την χάραξη και διαμόρφωση ολοκληρωμένης αναπτυξιακής στρατηγικής στην περιοχή με μόνιμο ρόλο.
4. Η ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής, καθώς και η τεχνική υποστήριξη των τοπικών φορέων ανάπτυξης για εφαρμογή Εθνικών & Ευρωπαϊκών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών.

— Δραστηριότητες:

Η Εταιρία, μετά από επίμονη και σοβαρή δουλειά 13 χρόνων, με ολοκληρωμένη διοικητική και τεχνική οργάνωση, έχει να επιδείξει ένα σοβαρό και αξιόλογο έργο προσανατολισμένο στην τοπική ανάπτυξη.

1. Η υλοποίηση της Κ.Π. LEADER II (1997-2001) με **1.522,409 εκ. δρχ.** από το Υπουργείο Γεωργίας αποτέλεσε την πρώτη ουσιαστική αναπτυξιακή παρέμβαση στην περιοχή και δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την οικονομική ανάκαμψή της.
2. Το Πρόγραμμα **INTEGRA της Κ.Π. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ** που υλοποιήθηκε τα έτη **1999-2000**, αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη πρόταση παρέμβασης στον τομέα της απασχόλησης στο χώρο της Θράκης. Βασικός στόχος ήταν η ανάπτυξη

πρωτοβουλιών και θεσμών που αφορούν τους Παλινοστούντες Έλληνες Ποντίους της περιοχής.

3. Η Ε.Ε.Α.Β.Ε. Α.Ε. εκπόνησε σημαντικό αριθμό μελετών και ολοκληρωμένων σχεδίων με παράλληλη δραστηριοποίηση στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης προς Ο.Τ.Α., φορείς αλλά και ιδιώτες της περιοχής, συνολικού προϋπολογισμού **60.000 €**.
4. Το πρόγραμμα «**ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ**» με Δημόσια Δαπάνη **733.980 €** υλοποιείται από την εταιρεία **(2002-2005)** στην περιοχή των **Δήμων Τριγώνου, Βύσσας και Κυπρίνου** έχοντας βασικό στόχο την παροχή οργανωμένης και συστηματικής πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας από εξειδικευμένο προσωπικό σε μη αυτοεξυπηρετούμενους πολίτες, ηλικιωμένους και άτομα με ειδικές ανάγκες, ώστε να διευκολυνθεί η καθημερινή τους ζωή, να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους και η κοινωνική ευημερία.
5. Το **ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ** με Δημόσια Δαπάνη, σε Α' φάση **13.710.000 €** θα υλοποιηθεί στους Δήμους **Διδ/χου, Μεταξάδων, Τριγώνου, Κυπρίνου & Βύσσας** τα έτη **2003-2008** και αποτελεί μέρος του Ε.Π. Α.Α.Α.Υ. του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, έχοντας φιλοσοφία και βασικούς στόχους τους εξής:
 - Την προστασία των οικονομικά και κοινωνικά ασθενέστερων-περιοχών.
 - Τη συνέχιση της προσπάθειας για μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.
 - Την επανένταξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών στο εθνικό παραγωγικό σύστημα.
6. Το **ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΟΓΚΩΝ** με Δημόσια Δαπάνη **6.000.000 €** θα υλοποιηθεί τα έτη **2003-2006** στους Δήμους **Ορφέα, Σουφλίου & Τυχερού** με κύριες κατευθύνσεις τον αγροτουρισμό, τις βιοτεχνικές και μεταποιητικές δραστηριότητες.
7. Το «**ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ Ν. ΕΒΡΟΥ 2003-2006**» στα πλαίσια των **Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης** με Δημόσια Δαπάνη **5.500.000 €** θα υλοποιηθεί τα έτη **2004-2006** έχοντας βασικό στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας μέσω πιλοτικών και αλληλοσυνδεόμενων δράσεων.
8. «**ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 'ΕΒΡΟΥ**» στα πλαίσια του **ΤΕΧΝΟΓΕΝΕΣΙΣ** με Δημόσια Δαπάνη **37.000 €** θα

υλοποιηθεί τα έτη **2004-2005** από την Ε.Ε.Α.Β.Ε. Α.Ε. έχοντας βασικό στόχο την ανάδειξη, επεξεργασία και πιλοτική εφαρμογή καινοτόμων ιδεών στο Νομό Έβρου.

9. «**ΚΙΝΗΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΔΕΙΞΗΣ ΤΩΝ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΤΠ**» στα πλαίσια του Π.Ε.Π. Α.Μ.Θ. με Δημόσια Δαπάνη **39.000 €** θα υλοποιηθεί τα έτη **2004-2005** από την Ε.Ε.Α.Β.Ε. Α.Ε. έχοντας βασικό στόχο την ενημέρωση του πληθυσμού και την ανάδειξη των δυνατοτήτων & προοπτικών της νέας τεχνολογίας.³³

6.2 Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικών Χώρων (Ο.Π.Α.Α.Χ.) «Άξονας Προτεραιότητας 7 του Ε.Π. Α.Α.Α.Υ.»

Θα εφαρμοστούν από το 2002 έως το 2006 σε προσδιορισμένες από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν τα εξής κοινά χαρακτηριστικά:

1. Είναι ορεινές και μειονεκτικές
2. Στην τοπική οικονομία παίζει βασικό ρόλο ο πρωτογενής τομέας
3. Έχουν υποστεί σοβαρή πληθυσμιακή συρρίκνωση
4. Απέχουν μεγάλη απόσταση από μεγάλα αστικά κέντρα.

Το Υπουργείο Γεωργίας κατ' αρχήν επέλεξε 40 τέτοιες περιοχές, μια εκ των οποίων η περιοχή του βορείου Έβρου η οποία περιλαμβάνει τους **Δήμους Τριγώνου, Κυπρίνου, Βύσσας, Διδυμοτείχου και Μεταξάδων**, με συνολικό πληθυσμό 41.239 κατοίκους και έκταση 1.245,1 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Η **Δημόσια Δαπάνη** του εν λόγω προγράμματος ανέρχεται, σε Α' φάση, στα **13.710.000 €** από τα οποία τα **6.500.000 €** αφορούν **δημόσια έργα** (έργα Ο.Τ.Α.) και τα **7.210.000 €** αφορούν **ιδιωτικές επενδύσεις**. Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα θα λειτουργήσει ανταγωνιστικά με τα προγράμματα των άλλων περιοχών πράγμα που σημαίνει αμφίδρομη μετακίνηση κονδυλίων και άρα **ελαστικό προϋπολογισμό**.³³

6.2.1 Στόχοι & Φιλοσοφία του Προγράμματος

Η φιλοσοφία και οι κεντρικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η προστασία των οικονομικά και κοινωνικά ασθενέστερων περιοχών, καθώς και εκείνων που πλήττονται από τις αναπόφευκτες διαρθρωτικές μεταβολές και η προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στις διεθνείς εξελίξεις.
- Η συνέχιση της προσπάθειας μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων και στήριξης της ανάπτυξης στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας και η προώθηση της μείωσης των ανισοτήτων στις ευκαιρίες και τις αμοιβές μεταξύ φύλων και ομάδων του πληθυσμού.
- Η επανένταξη των ορεινών περιοχών και του νησιωτικού χώρου στο εθνικό παραγωγικό σύστημα, έτσι ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίησή τους.

6.2.2 Τα Μέτρα του Προγράμματος

1. Μέτρο 7.1: Έγχειρες Βελτιώσεις
2. Μέτρο 7.2: Δημιουργία υπηρεσιών διαχείρισης εκμεταλλεύσεων
3. Μέτρο 7.3: Εμπορία γεωργικών προϊόντων ποιότητας
4. Μέτρο 7.4: Βασικές υπηρεσίες για την αγροτική οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό
5. Μέτρο 7.5: Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών προστασίας και διατήρησης της αγροτικής κληρονομιάς
6. Μέτρο 7.6: Διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία, για να παρασχεθεί η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων και η απόκτηση εναλλακτικών εισοδημάτων
7. Μέτρο 7.7: Διαχείριση των Υδατικών Πόρων της Γεωργίας
8. Μέτρο 7.8: Ανάπτυξη και βελτίωση της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη της γεωργίας

9. Μέτρο 7.9: Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων
10. Μέτρο 7.10: Προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με τη γεωργία, τη δασοκομία, τη διατήρηση του τοπίου, καθώς και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ζώων
11. Μέτρο 7.11: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
12. Μέτρο 7.12: Επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων
13. Μέτρο 7.13: Επενδύσεις για τη βελτίωση και τον εξορθολογισμό της υλοτόμησης, μεταποίησης και εμπορίας των δασοκομικών προϊόντων³³

6.2.3 Περιοχές Παρέμβασης Ο.Π.Α.Α.Χ. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΝΟΜΟΣ ΈΒΡΟΥ ΔΗΜΟΣ	ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ ΔΗΜΟΣ	ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
Δ. ΤΡΙΓΩΝΟΥ	Δ. ΣΩΣΤΟΥ	Δ. ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	Δ. ΟΡΕΙΝΟΥ	Δ. ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ
Δ. ΚΥΠΡΙΝΟΥ	Δ. ΙΑΣΜΟΥ	Δ. ΜΥΚΗΣ	Δ. ΠΙΕΡΕΩΝ	Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ
Δ. ΒΥΣΣΑΣ	Κ. ΟΡΓΑΝΗΣ	Κ. ΚΟΤΥΛΗΣ	Δ. ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ
Δ. ΜΕΤΑΞΕΑΔΩΝ	Κ. ΚΕΧΡΟΥ	Κ. ΣΑΤΡΩΝ	Δ. ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	
Δ. ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ		Κ. ΘΕΡΜΩΝ		
Δ. ΟΡΦΕΩΣ		Δ. ΤΟΠΕΙΡΟΥ		
Δ. ΣΟΥΦΛΙΟΥ				
Δ. ΤΥΧΕΡΟΥ				

Πηγή 33: Ενημερωτικός οδηγός της Εταιρίας Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου Α.Ε.

6.2.4 Το Μέτρο 7.9 «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και τα έργα που έχουν δημιουργηθεί μέσω αυτού του προγράμματος»

Το μέτρο 7.9 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000 – 2006» του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Γ΄ Κ.Π.Σ.) συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων – Τμήμα Προσανατολισμού (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.-Π.) και το Ελληνικό Δημόσιο. Ο συνολικός προϋπολογισμός του (Δημόσια Δαπάνη και Ιδιωτική Δαπάνη) ανέρχεται σε 180.249.912,00 €, εκ των οποίων τα 70.135.514,00 € είναι η συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων Τμήμα Προσανατολισμού.

Το Μέτρο 7.9 αποσκοπεί στην παροχή ενισχύσεων για την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων τα οποία αφορούν στη συμπλήρωση ή ανάπτυξη τουριστικής υποδομής στον τομέα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και στον αγροτουρισμό. Επίσης στην ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για τη βελτίωση και ανάπτυξη βιοτεχνικών δραστηριοτήτων εκτός της πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων.

Τέλος στα πλαίσια του μέτρου προβλέπεται η ενίσχυση δραστηριοτήτων σχετικών με την προβολή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών με στόχο αφενός την ενημέρωση και προσέλκυση επενδυτών σε αυτές, αφετέρου δε την προβολή των φυσικών και πολιτιστικών πόρων τους στο ευρύ κοινό.

Ποσοστό Ενίσχυσης

Το ποσοστό ενίσχυσης για τις ιδιωτικές επενδύσεις ανά περιφέρεια, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Το συνολικό επιλέξιμο κόστος του επενδυτικού σχεδίου δε μπορεί να υπερβαίνει τα 440.000 Ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΟΙΖΗΝΑΣ, ΝΗΣΟΙ ΚΥΘΗΡΩΝ, ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ, ΗΠΕΙΡΟΥ, ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ, ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ καθώς και όλα τα νησιά της χώρας εξαιρουμένης της Νήσου Κρήτης	60%	
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΚΡΗΤΗΣ	55%	Εξαιρείται ο νομός Θεσσαλονίκης
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΑΤΤΙΚΗΣ	50%	Ο νομός Θες/νίκης, και λοιπές περιοχές περιφέρειας Αττικής

6.2.5 Τα έργα του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου του άξονα 7 (Ο.Π.Α.Α.Χ.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Α/Α	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΕΡΓΟ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ – ΚΑΡΑΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ 3 ΑΣΤΕΡΩΝ	ΘΕΡΑΠΕΙΟ
2	ΕΥΡΩΘΗΡΑΜΑ Α.Ε.	ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ	ΠΕΝΤΑΛΟΦΟΣ
3	ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΗΚΗ	ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΣΤΟ Δ.Δ ΕΛΛΗΝΟΧΩΡΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΙΑΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	ΕΛΛΗΝΟΧΩΡΙ
4	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΣΤΟ Δ.Δ ΕΛΛΗΝΟΧΩΡΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΙΑΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	ΕΛΛΗΝΟΧΩΡΙ
5	ΣΑΖΑΝΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑΝΑ	ΙΔΡΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΥΜΟΤΕΙΧΟ ΕΒΡΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ 30 ΚΛΙΝΩΝ	ΨΑΘΑΔΕΣ
6	ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΜΥΡΣΙΝΗ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΣΤΗ ΛΕΥΚΙΜΗ Ν. ΕΒΡΟΥ	ΛΕΥΚΙΜΗ
7	ΑΡΓΥΡΑΚΗ & ΣΙΑ Ο.Ε.	6 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΣΤΗ ΔΑΔΙΑ Ν. ΕΒΡΟΥ	ΔΑΔΙΑ
8	ΜΠΟΥΜΠΟΠΟΥΛΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ	ΙΔΡΥΣΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	ΛΕΥΚΙΜΗ
9	ΣΟΦΙΑ ΚΟΤΣΑΡΙΔΟΥ	ΙΔΡΥΣΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	ΛΕΥΚΙΜΗ
10	Θ. ΡΙΖΟΣ – Μ. ΜΑΚΡΑ Ο.Ε.	ΙΔΡΥΣΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	ΛΕΥΚΙΜΗ

Πηγή 33: Ενημερωτικός οδηγός της Εταιρίας Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου Α.Ε.

6.3 Το Πρόγραμμα LEADER II

Η προκήρυξη της Κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER II, αποτελούν την πρώτη ευκαιρία γνωριμίας των κατοίκων του Βορείου Έβρου με τα καινοτόμα προγράμματα για την Αγροτική Ανάπτυξη, αφού ποτέ άλλοτε δεν υλοποιήθηκε παρόμοιο πρόγραμμα και επομένως είναι δικαιολογημένο και ολοένα αυξανόμενο το ενδιαφέρον του κόσμου. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II εφαρμόζεται στο βόρειο τμήμα του νομού Έβρου με φορέα την Εταιρεία Έρευνας & Ανάπτυξης Βορείου Έβρου Α.Ε., με εγκεκριμένη χρηματοδότηση από το αρμόδιο Υπουργείο Γεωργίας, ύψους 1.528,169 εκ. δρχ.

Στο σχεδιασμό του προγράμματος LEADER II, δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην αντιμετώπιση των κύριων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η αναπτυξιακή διαδικασία στην Περιοχή Παρέμβασης που αποτελεί το σύνολο της αγροτικής περιοχής του Νομού Έβρου όπως:

- Περιθωριοποίηση και απομόνωση του αγροτικού χώρου.
- Μείωση πληθυσμού και αποψίλωση θέσεων εργασίας στην Περιφέρεια.
- Ελλιπής αξιοποίηση των πόρων του αγροτικού χώρου (παραγωγικοί, αγροτουριστικοί, πολιτιστικοί κ.λ.π.).
- Ανυπαρξία οικονομικής διαφοροποίησης αγροτικών προϊόντων.
- Περιορισμένη ανάπτυξη του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα στον αγροτικό χώρο του Νομού.

Η μακροπρόθεσμη στρατηγική που θέλαμε να εξυπηρετήσουμε μέσω των προγραμμάτων στην πρωτοβουλία LEADER, απέβλεπε να δοθούν αναπτυξιακά κίνητρα σε ήπιες παρεμβάσεις επιδεικτικού χαρακτήρα στην κατεύθυνση αξιοποίησης και ανάπτυξης των παραγωγικών δυνατοτήτων και πόρων, με τη διασφάλιση της ποιοτικής διάστασης και της βιωσιμότητας των παρεμβάσεων. Ο δεύτερος προσδιοριστικός παράγοντας της δράσης μας, κατευθυνόταν στη βελτίωση υποστηρικτικών υπηρεσιών για την προσαρμογή των κλάδων παραγωγής, αλλά και της μεταποίησης στον Αγροτικό χώρο.

→ **Σύνολο προγράμματος: 2.323,18 εκ. δρχ.**

→ **Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης: 1.528,17 εκ δρχ.**

→ **Κοινοτική συμμετοχή: 1.244,66 εκ δρχ.**

→ **Εθνική συμμετοχή: 283,51 εκ δρχ.**

→ **Ίδια συμμετοχή: 795,01 εκ. δρχ.**

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Μέτρο	Τίτλος Μέτρου	Ενταγμένα έργα	Επιλέξιμος Προϋπολογισμός (δρχ.)	Κατανομή (%)
Μέτρο 1	Τεχνική Στήριξη	8	230.910.000	9,94
Μέτρο 2	Επαγγελματική Κατάρτιση	3	38.292.338	1,65
Μέτρο 3	Αγροτουρισμός	16	931.957.810	40,12
Μέτρο 4	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	11	312.072.996	13,43
Μέτρο 5	Επιτόπου Αξιοποίηση Γεωργικής Παραγωγής	16	627.639.394	27,01
Μέτρο 6	Περιβάλλον	7	182.306.614	7,85
Σύνολο		61	2.323.179.152	100

Πηγή 34: (Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, Αθήνα 2 Μαρτίου 2005)

6.3.1 Μερικά από τα έργα του Προγράμματος LEADER II

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Μέτρο	Έργο	Δικαιούχος / Περιοχή	Συνολικό επιλέξιμο κόστος (εκατομ.)	Δημόσια δαπάνη (εκατομ.)
Μέτρο 2	Εναισθητοποίηση και κατάρτιση μειονοτικών ομάδων πληθυσμού σε νέες μορφές τουρισμού	Δήμος Διδυμοτείχου	13,00	12,09
Μέτρο 2	Κατάρτιση στην τουριστική προβολή και αξιοποίηση του Βορείου Έβρου	Δήμος Τριγώνου	11,29	10,50
Μέτρο 2	Κατάρτιση για την επιμόρφωση στελεχών στη συντήρηση αρχαιοτήτων	Δήμος Διδυμοτείχου	14,00	13,02

Μέτρο 3	Κατασκευή οικοτουριστικών καταλυμάτων τύπου ενοικ. δωματίων	ΚΕΡΑΜΑΡΗ ΖΩΗ Πύργος	69,97	41,98
Μέτρο 3	Αποκατάσταση πρώην οικίας Μαλαμάτη Παπαδοπούλου και μετατροπή της σε δημοτικό ξενώνα	Διδυμότειχο	70,00	42,00
Μέτρο 3	Εξοπλισμός Δημοτικού ξενώνα κέντρου διεθνών συναντήσεων εικαστικών καλλιτεχνών	Διδυμότειχο	11,99	7,19
Μέτρο 3	Τουριστικές επιπλωμένες κατοικ. (αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα)	ΕΥΡΩΘΗΡΑΜΑ Α.Ε. Πεντάλοφος	74,28	44,57
Μέτρο 3	Επέκταση αγροτουριστικού καταλύματος	ΚΕΡΑΜΑΡΗ ΖΩΗ Πύργος	21,57	12,94
Μέτρο 3	Τουριστικές επιπλωμένες κατοικ. (αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα)	ΜΠΑΡΔΟΥΚΑ ΕΥΔΟΞΙΑ Δίκαια	70,00	42,00
Μέτρο 3	Οικοτουριστικός ξενώνας	ΚΑΦΑΣ & ΣΙΑ ΟΕ Ελιά	70,00	42,00
Μέτρο 3	Ίδρυση μοτέλ – καταφύγιο κυνηγών	Δήμος Ορφέα Μικρό Δέρειο	69,00	41,40
Μέτρο 3	Ανάγερση μικρής ξενοδοχειακής μονάδας	ΤΣΙΑΚΟΡΟΥΔΗΣ- ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ ΟΕ Μεταξάδες	70,00	42,00
Μέτρο 3	Ίδρυση ξενώνα τύπου ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων	ΑΛΜΠΙΑΝΤΗΣ ΑΠΟΣΤ. Κυπρίνος	65,43	39,26
Μέτρο 3	Μετατροπή κατοικίας σε ξενοδοχείο τύπου επιπλωμένων διαμερ.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΑΘ. Λάβαρα	49,00	29,40
Μέτρο 3	Αξιοποίηση παρατηρητηρίου με παράλληλη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου	Δήμος Βύσσας	71,86	43,11
Μέτρο 3	Διαμόρφωση αλσουλίου πεύκων & ίδρυση αναψυκτηρίου	Δήμος Τριγώνου Σπήλαιο	77,77	46,66
Μέτρο 3	Ίδρυση αναψυκτηρίου και διαμόρφωση χώρου φράγματος	Δήμος Κυπρίνου Κυπρίνος	41,04	24,62
Μέτρο 3	Κέντρο εστίασης – Παραδοσιακή ταβέρνα	ΤΣΙΑΚΟΡΟΥΔΗΣ – ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ ΟΕ Μεταξάδες	33,48	20,09

Μέτρο 3	Ίδρυση κέντρου εστίασης και αναψυχής στο αλσύλιο Αγ. Γεωργίου Λεπτής	ΑΝΔΡΕΟΓΛΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ Λεπτή	66,57	39,94
Μέτρο 5	Επέκταση εκτροφείου – Δημιουργία οικοτουριστικής υποδομής	ΕΥΡΩΘΗΡΑΜΑ Α.Ε. Πεντάλοφος	56,90	34,14
Μέτρο 6	Ανάπλαση αλσουλίου Σπηλαίου	Δήμος Τριγώνου Σπήλαιο	18,30	14,64
Μέτρο 6	Αναμόρφωση πίστας αγωνιστικών αυτοκινήτων & μοτοσικλετών	Δήμος Βύσσας Ρίζια	16,00	12,80
Μέτρο 6	Χώρος αναψυχής στη θέση Κρυονέρι Νεοχωρίου	Δήμος Ορεστιάδας Νεοχώρι	42,15	33,72

Πηγή 34: (Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, Αθήνα 2 Μαρτίου 2005)

6.4 Το Πρόγραμμα INTEGRA

Η πρωτοβουλία INTEGRA αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση παρέμβασης γενικότερα στο χώρο της Θράκης, αλλά με κεντρικό πεδίο δράσης το Νομό Έβρου. Στοχεύει στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών και θεσμών που αφορούν τους Παλινοστούντες Έλληνες Ποντίους της περιοχής. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η εγκατάσταση των Ποντίων προσφύγων στην περιοχή της Θράκης, δίνοντας τη δυνατότητα σ' αυτή την Εθνικά ευαίσθητη περιοχή να επιλύσει εν μέρει το δημογραφικό της πρόβλημα, αλλά και να ενισχύσει τη ντόπια παραγωγή.

Οι ομογενείς μας αποτελούσαν τις δυναμικότερες μειονοτικές ομάδες με έντονη δράση στην κοινωνικοοικονομική ζωή των χωρών που διαμένουν. Οι μεταβολές όμως που συνέβησαν στις χώρες αυτές τους ανάγκασαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και να μεταναστεύσουν στην Ελλάδα. Στη δεκαετία του 1980 πραγματοποιείται η άφιξη ενός μεγάλου αριθμού προσφύγων. Υλοποιήθηκαν διάφορα προγράμματα για τη ένταξη των Ποντίων στην περιοχή, χωρίς να δώσουν σημαντικά αποτελέσματα. Έτσι οι Τοπικοί Φορείς αποφάσισαν να κάνουν μια ακόμη προσπάθεια για την καλύτερη δυνατή ένταξη των προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική ζωή της περιοχής μέσα από το πρόγραμμα INTEGRA.

Οι στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η δημιουργία δομών πληροφόρησης και υποστήριξης στο χώρο της Θράκης, καθώς και η βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των Παλινοστούντων.
- Η συμμετοχή των Ποντίων στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική εξέλιξη της περιοχής όπου κατοικούν.
- Η ευαισθητοποίηση φορέων, κοινωνικών ομάδων και πολιτών για τα ζητήματα των Ποντίων και η σπουδαιότητα ένταξής τους στην αγορά εργασίας.

Οι δραστηριότητες του προγράμματος περιλαμβάνουν: τη δημιουργία υπηρεσιών που να παρέχουν την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση για την προσφορά και τη ζήτηση εργασίας στο χώρο της Θράκης. Την κατάρτιση των Παλινοστούντων, ώστε να στελεχώσουν συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Τέλος, ανάπτυξη προγραμμάτων διάχυσης της πληροφόρησης από τα Μ.Μ.Ε., έκδοση εγχειριδίων και άλλου ποιοτικού υλικού για την ευρύτερη δυνατή υποστήριξη του προγράμματος από όλες τις κοινωνικές ομάδες και τους φορείς.

6.5 Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Οι περιοχές της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης Ηπείρου εντάσσονται στην Γ', Δ' 2 και Δ' 3 ζώνη κινήτρων.

Αναλυτικότερα εντάσσονται:

- **Ζώνη Δ' 3 : Νομοί Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου**
- **Ζώνη Δ' 2 : – Νήσος Θάσος**
 - **Νησιά μέχρι 3.100 κατοίκους**
 - **Νομός Δράμας (Δήμος Κάτω Νευροκοπίου, Δήμος Σιδηρονέρου, Δήμος Παρανεστίου, Δήμος Δράμας και Δήμος Προσοτσάνης).**
- **Ζώνη Γ' : Όλες οι υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εντάσσονται στην Γ' ζώνη κινήτρων.** ³⁴

→ Παρεχόμενες Ενισχύσεις

Οι παρεχόμενες ενισχύσεις που προβλέπονται στις διατάξεις του Αναπτυξιακού Νόμου εξαρτώνται από τη γεωγραφική τοποθεσία στην οποία υλοποιείται η επένδυση καθώς και από το είδος του επενδυτικού σχεδίου. για την ανάγνωση του παρακάτω πίνακα απαιτείται η γνώση της περιοχής στην οποία θα υλοποιηθεί η επένδυση καθώς και ο αριθμός της κατηγορίας στην οποία εντάσσεται το επενδυτικό σχέδιο.

— **Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδότησης μίσθωσης κατά τα ποσοστά του πίνακα:**

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α΄	Περιοχή Β΄	Περιοχή Γ΄	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0%	18%	30%	35%	40%	40%
Κατηγορία 2	0%	13%	25%	35%	35%	35%
Κατηγορία 3	40%	40%	40%	40%	40%	40%
Κατηγορία 4	30%	30%	35%	35%	40%	40%
Κατηγορία 5	35%	35%	35%	35%	35%	35%

Στα παραπάνω ποσοστά προστίθεται επιπλέον ποσοστό 5% συνολικά, εφόσον συντρέχει μια ή και περισσότερες από τις παρακάτω περιπτώσεις:

- Εγκατάσταση των επιχειρήσεων εντός βιομηχανικών επιχειρηματικών περιοχών (Β.Ε.ΠΕ)
- Ίδρυση ξενοδοχειακής μονάδας κατηγορίας 4 ή 5 αστέρων (Α΄ ή ΑΑ΄ τάξης)
- Μετατροπή παραδοσιακού ή διατηρητέου σε ξενοδοχειακή μονάδα.
- Εκσυγχρονισμό ξενοδοχείου με αναβάθμιση του σε κατηγορία 4 ή 5 αστέρων.
- Εκσυγχρονισμό ξενοδοχείου χαρακτηρισμένου παραδοσιακού ή διατηρητέου.
- Εγκατάσταση των τουριστικών επιχειρήσεων σε περιοχές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.)
- Όταν ο φορέας της επένδυσης είναι νεοϊδρυόμενος. ³⁴

Πηγή 34: (Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, Αθήνα 2 Μαρτίου 2005)

6.5.1 Ο νέος ρόλος και η νέα προοπτική του Υπουργείου Μακεδονίας και Θράκης

Η Μακεδονία και η Θράκη ένα δυναμικό, γεωπολιτικό και οικονομικό κέντρο ανάπτυξης. Η θέση της βόρειας Ελλάδας είναι σήμερα περισσότερο στρατηγική από ποτέ. Με την ολοκλήρωση στο άμεσο μέλλον της νέας διεύρυνσης, η Ελλάδα μέσω της Μακεδονίας και της Θράκης θα συνδεθεί και γεωγραφικά με την Ε.Ε. καθιστώντας το χώρο της βόρειας Ελλάδας γεωπολιτικό και οικονομικό σταυροδρόμι για την ευρύτερη περιοχή. Η αξιοποίηση της μοναδικής γεωγραφικής της θέσης επανατοποθετεί τη Μακεδονία και τη Θράκη ως τον πλέον ζωντανό και δραστήριο χώρο στη Ν.Α. Ευρώπη. Έτσι, δίνετε η ευκαιρία αξιοποίησης όλων των στρατηγικών πλεονεκτημάτων που έχει ο χώρος αυτού του τόπου και η δημιουργία νέων αναπτυξιακών προοπτικών.

Η Μακεδονία και η Θράκη πρέπει να ανακτήσουν το διεθνές κύρος τους ως ελληνικοί προορισμοί με μεγάλη πολιτισμική, περιβαλλοντική και οικονομική αξία, ως σημαντικές αναπτυσσόμενες περιφέρειες της ευρωπαϊκής ένωσης, ως ο πλέον προνομιακός τόπος εγκατάστασης δραστηριοτήτων και η κυριότερη φυσική διέξοδος της κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης προς το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Για πρώτη φορά η Μακεδονία και η Θράκη θα προβληθούν συγκροτημένα, σε άμεση σύνδεση με τα θετικά αναπτυξιακά και πολιτιστικά κεκτημένα της σύγχρονης Ελλάδας, ώστε να οικοδομηθεί μια θελκτική και εποικοδομητική εικόνα για τις δυο σημαντικές ελληνικές περιοχές.

Ο νέος ρόλος του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης είναι τόσο στρατηγικός – προγραμματικός – επιτελικός όσο και συντονιστικός – λειτουργικός. Γίνετε το στρατηγείο ανάπτυξης του Βορειοελλαδικού χώρου, αναλαμβάνοντας την ευθύνη του συντονισμού της κυβερνητικής πολιτικής για τη βόρεια Ελλάδα. Ακόμη αναλαμβάνει πρωταγωνιστικό ρολό στη ζύμωση και συνδιαμόρφωση των δημοσίων πολιτικών που έχουν ως σημείο αναφοράς τη Μακεδονία και τη Θράκη.

Με πρωτοβουλία και ευθύνη του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης καταρτίζεται ένα ενιαίο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης και για τις τρεις περιφέρειες της βόρειας Ελλάδας (Δυτικής Μακεδονίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης), το οποίο προωθεί τη συγκρότηση ενός «διαπεριφερειακού δικτύου», αναδεικνύοντας και στηρίζοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιφέρειας και τις ιδιαίτερες δυνατότητες κάθε τοπικής κοινωνίας, έτσι ώστε τα στρατηγικά μειονεκτήματα της μιας περιφέρειας να αντισταθμίζονται από τα στρατηγικά πλεονεκτήματα της άλλης.

Με τον τρόπο αυτό, η Μακεδονία – Θράκη αποκτά βιώσιμο, οικονομικό και κοινωνικό μέγεθος, αναγκαίο για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της νέας διευρυμένης Ευρώπης. Το υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης καλείται να ασκήσει ενεργό στρατηγικό ρόλο στην περιοχή, μέσα στο κλίμα ανάπτυξης που διαμορφώνεται από τις αμφίδρομες σχέσης συνεργασίας με τους γειτονικούς λαούς, για να γίνει η Μακεδονία και η Θράκη, διεθνής οικονομικός και επενδυτικός προορισμός για Έλληνες και ξένους επενδυτές αποτελώντας πόλο συνεργασίας για τις βαλκανικές, παρευξείνιες και ασιατικές χώρες.³⁵

Πηγή 35: (Φυλλάδιο του Υπουργείου Μακεδονίας και Θράκης)

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΈΒΡΟΥ**

7.1 Η Ξενοδοχειακή Υποδομή στο Δήμο Αλεξανδρουπόλεως

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ
ALEX	Γ'	32	60
ALEXANDER BEACH	Α'	45	282
ALKYON	Γ'	32	59
ASTIR	Α'	52	97
ATHINA	Γ'	26	62
GRAND HOTEL EGNATIA	Α'	105	205
HERA	Γ'	32	60
HILI	Γ'	24	48
LIDO	Δ'	43	76
NEFELI	Α'	37	88
PARK	Γ'	29	48
THRAKI PALACE	Α'	86	175
ΑΓΓΕΛΟΣ	Δ'	18	30
ΑΦΡΟΔΙΤΗ	Γ'	20	36
ΚΛΕΙΩ	Γ'	47	98
ΜΑΡΙΑΝΝΑ	Γ'	14	20
ΩΚΕΑΝΙΣ	Γ'	24	45
PLAZA	Γ'	25	48
SANTA ROSA BEACH	Δ'	28	57
CAMPING			

Πηγή 36: Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης – Νομαρχία Έβρου

7.1.1 Η Ξενοδοχειακή υποδομή στο Δήμο Διδυμοτείχου Ορεστιάδας και Σουφλίου

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ
ΠΛΟΤΙΝΙ	Β'	67	110
ΡΕΜΒΗ	Γ'	6	12
ΑΝΕΣΙΣ	Δ'	17	29
ΑΚΡΟΠΟΛΗ	Δ'	35	59
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	Β'	32	69
ΕΣΤΙΑ	Γ'	28	47
ΗΛΕΚΤΡΑ	Β'	50	90
ΣΕΛΗΝΗ	Γ'	41	78
ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ	Γ'	11	17
ΕΓΝΑΤΙΑ	Δ'	8	14
ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ ΔΑΔΙΑΣ (ΛΥΠΙΑ)	Γ'	20	40
ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ	Β'	11	22
ΟΡΦΕΑΣ	Γ'	20	36
ΕΡΜΗΣ	Γ'	47	98

7.1.2 Ξενοδοχειακά καταλύματα στους Δήμους Τραϊανούπολης, Τυχερού, Τριγώνου, Κυπρίνου και Φερών

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ
ΑΡΤΕΜΙΣ	Γ'	11	19
ΑΘΗΝΑ	Δ'	23	43
ΙΣΙΔΩΡΑ	Γ'	30	58
ΠΛΩΤΙΝΗ	Δ'	25	47
ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΙΣ	Δ'	42	83
LA STRADA	Γ'	8	12
THRASSA ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ	Γ'	20	36
LOGA	Γ'	19	33
ΑΝΘΗ	Γ'	24	43

7.1.3 Ξενοδοχειακή υποδομή στο Δήμο Σαμοθράκης

ΠΙΝΑΚΑΣ 21

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΝΩΝ
ΝΙΚΙ ΒΕΑΧ	Γ'	38	71
ΥΛΙΕΣΣΑ	Γ'	7	13
ΑΙΟΛΟΣ	Β'		
ΔΙΑΣ	Γ'	5	10
ΗΛΕΚΤΡΑ	Γ'	11	21
ΚΑΒΕΙΡΟΣ	Β'	28	53
ΚΑΣΤΡΟ	Β'	50	100
ΚΥΜΑ	Δ'	7	16
MARIDA	Β'	60	120
ΟΡΦΕΑΣ	Γ'	20	40
ΡΟΔΟΦΥΛΛΗ	Γ'	8	16
ΣΑΟΝΗΣΟΣ	Γ'	8	16
ΔΗΜΟΤΙΚΟ CAMPING			
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ			

Πηγή 36: Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης – Νομαρχία Έβρου

7.2 Στοιχεία Αφίξεων και Διανυκτερεύσεων Ημεδαπών – Αλλοδαπών στο Νομό Έβρου κατά τα έτη 2003 – Νοέμβριος 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

	ΕΙΣΗΛΘΑΝ						ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΑΝ					
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ			ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ			ΗΜΕΔΑΠΟΙ			ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	24.542	26.112	64.616	13.570	16.974	28.759	10.198	19.242	12.533	200	1.422	2.185
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	20.174	19.174	17.811	8.250	16.988	12.458	9.728	13.248	14.521	268	514	1.462
ΜΑΡΤΙΟΣ	28.768	31.330	61.648	12.798	18.900	28.882	13.160	23.604	23.184	144	1.580	1.840
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	26.946	32.204	40.007	15.088	20.796	23.063	10.828	24.626	22.715	206	3.426	2.422
ΜΑΙΟΣ	22.326	28.872	49.043	15.616	24.958	29.514	13.398	31.238	20.959	466	10.002	6.980
ΙΟΥΝΙΟΣ	27.226	32.598	47.647	20.186	25.522	27.067	13.660	53.676	33.356	1.366	7.830	4.586
ΙΟΥΛΙΟΣ	26.774	44.044	45.483	21.512	53.126	56.230	14.572	88.302	40.287	636	9.618	4.933
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	35.688	48.032	48.404	41.672	288.976	233.635	16.306	93.238	46.370	1.144	10.068	6.357
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	26.782	37.416	38.206	22.324	126.000	80.670	15.806	0	22.530	784	0	3.368
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	33.372	49.926	45.589	17.348	52.008	26.894	16.072	40.322	20.779	346	4.592	2.383
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	31.522	35.314	0	13.806	22.482	0	13.852	29.878	0	584	4.654	0
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	37.320	38.754	0	11.750	20.694	0	12.024	24.840	0	424	4.018	0
ΥΝΟΛΑ	343.443	425.780	460.459	215.923	689.428	549.177	161.607	444.218	259.239	8.571	59.728	38.521
Ιεταβολή %	19,35%			124,54%			78,43%			315,43%		

Πηγή 36: Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης – Νομαρχία Έβρου (Στοιχεία από Αστυνομικές Διευθύνσεις Αλεξανδρουπόλεως & Ορεστιάδας)

7.3 Στοιχεία αποπλεύσεων και καταπλεύσεων των επιβατών από και προς το λιμάνι της Αλεξανδρουπόλεως

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

	ΕΠΙΒΑΤΕΣ ΑΠΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ									
	ΑΠΟΒΙΒΑΣΘΕΝΤΕΣ					ΕΠΙΒΙΒΑΣΘΕΝΤΕΣ				
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	2.148	1.613	1.890	2.045	2.101	1.740	1.502	1.859	2.091	2.051
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	2.140	1.801	1.544	1.241	2.028	2.012	1.799	1.507	1.317	2.310
ΜΑΡΤΙΟΣ	2.359	1.945	1.862	2.398	4.046	2.592	2.155	2.319	2.612	4.125
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	3.887	3.997	2.848	4.124	4.994	4.906	4.208	3.055	4.502	5.317
ΜΑΙΟΣ	6.178	4.226	5.248	5.086	5.422	5.025	4.481	5.290	5.317	5.978
ΙΟΥΝΙΟΣ	7.624	7.917	7.166	8.658	7.959	8.131	8.887	7.684	9.525	8.661
ΙΟΥΛΙΟΣ	13.804	13.908	13.714	15.271	15.210	13.670	16.822	15.625	18.228	18.241
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	23.322	22.591	26.934	23.457	22.939	16.125	23.624	25.511	25.461	21.390
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	8.236	21.720	9.202	12.366	8.569	6.517	6.843	6.630	7.211	7.104
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	2.778	3.555	4.155	3.842	4.531	2.188	3.151	4.326	3.564	4.174
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	2.688	2.116	5.664	2.757	2.793	2.630	1.950	2.626	2.728	2.652
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	2.223	1.565	2.393	2.587	3.092	2.143	1.328	2.141	2.412	2.917
ΣΥΝΟΛΟ	77.387	86.954	82.620	83.832	83.684	67.679	76.750	78.573	84.986	84.920

Πηγή 37: Λιμεναρχείο Αλεξανδρουπόλεως

Δ. ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΒΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥΣ ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο Νομός Ευβοίας και Έβρου είναι δυο από τους μεγαλύτερους σε γεωγραφική έκταση νομούς της χώρας μας. Η Εύβοια έχει έκταση 4.164 τ.χλμ., 210.000 κατοίκους και χωρίζεται σε 25 δήμους ενώ ο νομός Έβρου έχει έκταση 4.242 τ.χλμ. και καταλαμβάνει το 49,5% της έκτασης της Θράκης, έχει 153.165 κατοίκους και χωρίζεται σε 13 δήμους. Η πρωτεύουσα του νομού Ευβοίας, η Χαλκίδα, απέχει από την Αθήνα, το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Ελλάδας 80 χλμ. ενώ η Αλεξανδρούπολη, πρωτεύουσα του νομού Έβρου απέχει 854 χλμ.

Εξαιτίας λοιπόν της διαφορετικής γεωγραφικής θέσης στον Ελλαδικό χώρο και εξαιτίας της διαφορετικής μορφολογίας εδάφους οι δυο νομοί διαφέρουν στα εξής σημεία: Το μεγαλύτερο μέρος του νομού Ευβοίας καταλαμβάνεται από μεγάλους ορεινούς όγκους, εύπορες πεδιάδες, μικρές κοιλάδες και δασικές εκτάσεις ιδιαίτερα στο βορειοανατολικό τμήμα του νομού και στο όρος Δίρφυ. Επίσης, ο νομός διαθέτει λόγω της νησιώτικής του φύσης πλουσιότατο δυναμικό φυσικών πόρων στην κατηγορία των ακτών και παραλιών.

Από την άλλη πλευρά, ο νομός Έβρου στο σύνολο του αποτελείται από πεδινές εκτάσεις που κάποια τμήματα τους καταβρέχονται από τους ποταμούς Άρδα και Έβρο δημιουργώντας μικρά οικοσυστήματα πλούσιας βλάστησης και μεγάλης ζωτικής σημασίας για πτηνά και ψάρια του γλυκού νερού. Στο νοτιοανατολικό άκρο του νομού, στα σύνορα με την Τουρκία, ο ποταμός Έβρος καταλήγει στο Αιγαίο σχηματίζοντας τον υγρότοπο του Δέλτα του Έβρου. Στο μέσο του νομού, απλώνεται το Δάσος της Δαδιάς με δεκάδες ρεματιές, δάση πεύκων και λιβάδια το οποίο έχει ανακηρυχθεί αυστηρώς προστατευόμενη περιοχή γιατί φιλοξενεί πολλά είδη σπάνιων αρπακτικών πουλιών και άγριων ζώων. Τέλος, μόνο το νότιο τμήμα του νομού που ανήκει στο δήμο της Αλεξανδρούπολης αγγίζει το Θρακικό Πέλαγος καθώς επίσης και το νησί της Σαμοθράκης όπου υπάρχουν πανέμορφες ειδηλιακές παραλίες.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, οι δυο νομοί αντιπροσωπεύουν διαφορετικά είδη τουρισμού. Ο νομός Ευβοίας ενδείκνυται για τον ορεινό και για τον νησιώτικο τουρισμό, ενώ ο νομός Έβρου για τον φυσιολατρικό, τον οικοτουρισμό και τον συνεδριακό τουρισμό. Ο συνεδριακός τουρισμός έχει αρχίσει να αναπτύσσεται μόνο στην πόλη της Αλεξανδρούπολης διότι εκεί υπάρχουν κάποιες σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες με αίθουσες συνεδριάσεων.

Ο ιαματικός τουρισμός, ο εκκλησιαστικός και ο αγροτουρισμός έχουν μεγάλη άνθηση και στους δυο νομούς. Στο νομό Ευβοίας υπάρχουν οι ιαματικές πηγές της Αιδηψού και στο νομό Έβρου οι ιαματικές πηγές της Τραϊανούπολης και της Σαμοθράκης. Στην Εύβοια επίσης, όλο το χρόνο καταφθάνουν πολλές χιλιάδες επισκέπτες για να προσκυνήσουν το ομοίωμα του Αγίου Ιωάννη του Ρώσου στη βόρεια Εύβοια όπως επίσης και το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου το οποίο είναι χτισμένο στο κάστρο της Σκύρου.

Για το νομό Έβρου, σχετικά με τον εκκλησιαστικό τουρισμό αξίζει να αναφέρουμε το μοναστήρι της Κρεμιώτισσας στη Σαμοθράκη, την εκκλησία της Παναγίας της Κοσμοσώτειρας στις Φέρες, το μοναστήρι της Παναγίας της Πορταΐτισσας στην Κορνοφωλιά και το μοναστήρι της Δαδιάς. Τέλος, ο αγροτουρισμός είναι μια σχετικά καινούργια μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια και στους δυο νομούς, μέσω επιδοτούμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΒΡΟΥ

Συγκριτικά, στους νομούς Ευβοίας και Έβρου, ξεχωρίσαμε κάποια κοινά προβλήματα τα οποία εμποδίζουν την τουριστική ανάπτυξη. Τα σημαντικότερα εξ' αυτών εντοπίζονται κυρίως σε θέματα χωροταξικού σχεδιασμού και σοβαρές ελλείψεις στο οδικό – συγκοινωνιακό δίκτυο. Στη Εύβοια υπάρχει έλλειψη συνεχούς και ενιαίου οδικού άξονα βορά νότου καθώς επίσης και περιμετρικού οδικού άξονα, με σοβαρές επιπτώσεις στην πλευρά των ακτών του Αιγαίου. Όσον αφορά το νομό Έβρου υπάρχει δυσχερής πρόσβαση στο βόρειο τμήμα του νομού εξαιτίας κάποιων ανολοκλήρωτων τμημάτων της Εγνατίας που έχουν σαν αποτέλεσμα την επιμήκυνση του χρόνου διαδρομής από την πρωτεύουσα του νομού προς τις υπόλοιπες περιοχές.

Επιπλέον, σοβαρές είναι οι ελλείψεις σε άλλες βασικές υποδομές όπως οι λιμενικές εγκαταστάσεις και η έλλειψη μαρίνων για σκάφη αναψυχής στα λιμάνια της Σκύρου, Καρυστίας, Μαρμάρι και Κύμης για το νομό Ευβοίας ενώ Αλεξανδρούπολης και Σαμοθράκης για το νομό Έβρου. Σημαντική επίσης θεωρείται και η ελλιπής σήμανσης και ιδιαίτερα η έλλειψη ξενόγλωσσων πινακίδων. Ανεπάρκεια διαπιστώνεται επίσης στην επαγγελματική κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού που απασχολείται στον τουριστικό τομέα. Δεν λειτουργεί σχολή τουριστικών επαγγελματιών αλλά ούτε και διεξάγονται προγράμματα ταχύρρυθμης εκπαίδευσης προσωπικού. Ακόμη, είναι εμφανής ότι δεν έχει γίνει ουσιαστική προβολή των πολιτιστικών και τουριστικών πόρων ώστε να γνωστοποιηθούν στο τουριστικό κοινό.

Σε ένα ακόμη πρόβλημα που αξίζει να αναφερθούμε είναι η συμβολή του τουρισμού στην οικονομία του νομού Ευβοίας και Έβρου που είναι μικρότερη όχι μόνο σε σύγκριση με άλλους τουριστικούς νομούς αλλά και ως προς το σύνολο της χώρας. Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στον κλάδο των ξενοδοχείων και εστιατορίων, σύμφωνα με τον **πίνακα 24**, το 1995 ήταν 4.821 μονάδες συνολικά σε όλη την Ελλάδα, εκ των οποίων οι 73,87 αναφέρονται για την οικονομία του νομού Ευβοίας ενώ μόνο οι 39,08 μονάδες είναι για το νομό Έβρου. Αντίστοιχα, το 2000 το σύνολο της Ελλάδας ήταν 8.035, του νομού Έβρου 60,72 και της Εύβοιας 117,21. Τέλος, το 2002 ενώ το σύνολο της Ελλάδος αυξήθηκε στις 9.332 μονάδες, η οικονομία της Εύβοιας συνέβαλε μόνο 43,52 μονάδες, ένα μέγεθος αρκετά μικρότερο από το αντίστοιχο του έτους 2000, ενώ ο νομός Έβρου 52,48 ένας

επίσης μειωμένος αριθμός. Γεγονός που αποκαλύπτει όχι μόνο αδυναμίες κανονικής ανάπτυξης του τουρισμού αλλά και παραγνώριση της σημασίας αξιοποίησης των τουριστικών δυνατοτήτων των νομών.

Στα παραπάνω γενικότερα προβλήματα του τουριστικού τομέα, θα πρέπει να συνυπολογιστούν και κάποια επιπλέον προβλήματα που εντοπίζονται στον κάθε νομό ξεχωριστά. Στον νομό Έβρου, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού στρατιωτών που υπηρετούν στην περιοχή, δημιουργείται μια αρνητική εικόνα για τον τόπο διότι υπάρχει έλλειψη υποδομής στην αυτοεξυπηρέτηση των στρατιωτών, όπως επίσης θα πρέπει να δημιουργηθούν ειδικές προσφορές για τους ίδιους αλλά και για τα μέλη των οικογενειών τους. Επιπλέον, στον υδροβιότοπο του Δέλτα του Έβρου και στο Δάσος της Δαδιάς χρειάζεται αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών έτσι ώστε να μπορούν να συμβαδίζουν με τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Για παράδειγμα, θα πρέπει να δημιουργηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα με οικολογικά και περιβαλλοντικά θέματα που θα απευθύνονται σε μαθητές και οικολόγους. Τέλος, από σημαντικότερα προβλήματα που καλείτε να αντιμετωπίσει ο νομός Έβρου είναι η υπερχείλιση των ποταμών Άρδα και Έβρου μετά από συνεχείς βροχοπτώσεις, με αποτέλεσμα να καταστρέφονται αμέτρητες περιουσίες και να δυσφημίζεται ο νομός.

Σε ολόκληρο το βόρειο τμήμα του νομού Ευβοίας υπάρχει παντελής έλλειψη εγκαταστάσεων υποδομής έστω και μικρών αεροσκαφών ενώ είναι μεγάλη η απόσταση από τον κεντρικό αερολιμένα της χώρας και δεν υπάρχει δυνατότητα υποδομής πτήσεων τσάρτερ που θα συμβάλει στην διεύρυνση των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών. Στην περιοχή των λουτρών Αιδηψού επείγει η ολοκλήρωση του αποχετευτικού δικτύου καθώς επίσης και η λειτουργία κέντρου υγείας. Επιπλέον, στο νομό υπάρχει άνιση γεωγραφική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας και συγκέντρωση της προσφοράς σε ορισμένες περιοχές, γεγονός που οδηγεί σε υπερπροσφορά καταλυμάτων και υπηρεσιών με συνέπεια συμπίεση τιμών.

Εκτός από την ειδική τοποθέτηση στα προβλήματα ανάπτυξης του τουρισμού στον κάθε νομό ξεχωριστά, αξίζει να επισημάνουμε ότι γενικά, στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν οι δυο νομοί έχουν αρκετά χαμηλό ποσοστό σε σχέση με το σύνολο της υπόλοιπης χώρας. Σύμφωνα λοιπόν με τον πίνακα 25, κατά το έτος 1995 η Βόρεια Ελλάδα κατέχει το 29,9% σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, εκ το οποίο ο νομός Έβρου έχει μόνο 1,05%. Η Στερεά Ελλάδα κατέχει το 7,83% και το 2,2% ανήκει στο Νομό Ευβοίας. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1999, η Βόρεια Ελλάδα έχει 30,8% και ο νομός Έβρου 1,17% ενώ η Στερεά

Ελλάδα έχει μόλις 7,15% και το 1,93% ανήκει στην Εύβοια. Το 2002, το 30,02% ανήκει στη Βόρεια Ελλάδα και μόνο το 1,14% στο νομό Έβρου, ενώ το 7,22% στη Στερεά Ελλάδα εκ το οποίο το 1,97% ανήκει στο νομό Ευβοίας. Είναι εμφανές λοιπόν ότι η Βόρεια Ελλάδα έχει ένα αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, συγκριτικά με το αντίστοιχο ποσοστό της Στερεάς Ελλάδας. Όμως ο νομός Έβρου συμμετέχει ελάχιστα αφού τα ποσοστά είναι πολύ μικρά σε σχέση με τη συμμετοχή του νομού Ευβοίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ					
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΈΒΡΟΥ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ
1995	4.821	1.106,24	39,08	187,28	73,87
1996	5.632	1.295,43	45,76	219,31	86,50
1997	6.904	1.559,37	51,42	264,33	110,11
1998	7.437	1.679,77	55,39	284,74	118,61
1999	7.186	1.692,64	51,70	245,62	102,00
2000	8.035	1.950,92	60,72	269,74	117,21
2001	8.653	2.124,04	56,20	276,80	118,70
2002	9.332	2.333,6	52,48	294,75	43,52
2003	10.652	2.692,75	54,76	337,23	140,21

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 25

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ					
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΎΒΡΟΥ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ
1995	79.927	23.937	842	6.266	1.764
1996	87.851	27.086	911	7.060	1.808
1997	97.235	30.232	1.156	7.553	1.981
1998	105.773	32.801	1.255	8.015	2.153
1999	112.686	34.721	1.324	8.058	2.176
2000	124.388	37.717	1.480	8.951	2.433
2001	133.024	40.334	1.529	9.639	2.636
2002	143.386	43.045	1.635	10.359	2.839
2003	155.427	46.163	1.765	11.266	3.132

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΑ ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΥΣ ΔΥΟ ΝΟΜΟΥΣ

Στα θετικά στοιχεία που διαθέτουν ο νομός Ευβοίας και Έβρου συνολικά, συγκαταλέγονται το φυσικό περιβάλλον, η πολυμορφία που διακρίνει τους νομούς, η πλούσια ποικιλία τοπίων όπως ωραίες ακτές, δασώδεις καταπράσινες εκτάσεις, ποτάμια, σπήλαια και υδροβιότοπους. Επίσης υπάρχει μεγάλη ποικιλία πολιτιστικών πόρων, μνημείων, αρχαιολογικών μονών και εκκλησιών, παραδοσιακών εκδηλώσεων και τοπικών ηθών και εθίμων που συγκροτούν την εικόνα του τοπικού στοιχείου και λειτουργούν σαν πόλος έλξης.

Συγκεκριμένα, για τον κάθε νομό ξεχωριστά συγκαταλέγονται κάποια επιπλέον πλεονεκτήματα που συμβάλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού. Για τον νομό Ευβοίας, η δημιουργία της νέας γέφυρας συντόμευσε και βελτίωσε την άμεση οδική πρόσβαση στο νομό αλλά και την πολλαπλή και συχνή θαλάσσια σύνδεση με τη στεριά, δημιουργώντας έτσι προϋποθέσεις για πραγματοποίηση σύντομων διακοπών καθόλη τη διάρκεια του έτους. Επιπλέον, αξίζει να αναφέρουμε ότι υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης σε σχετικά μικρό χρόνο σε υγειονομική υποδομή σε όλο σχεδόν το νομό εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων (π.χ. περιοχή Κάβο Ντόρο). Σημειώνεται ότι στο νομό λειτουργεί τόσο νοσοκομείο όσο και κέντρα υγείας με την υγειονομική υποδομή να εδρεύει σε Χαλκίδα, Αλιβέρι, Κύμη, Ιστιαία, Κάρυστο, Μαντούδι.

Όσον αφορά τα δυνατά σημεία του νομού Έβρου, ιδρύθηκε γραφείο τουρισμού στη Νομαρχία για να στηρίζει τους αρμόδιους φορείς (π.χ. ξενοδόχοι, τουριστικοί πράκτορες κ.λ.π.) με τουριστικό ενδιαφέρον και να προωθεί θέματα τουρισμού. Επιπλέον, σημαντικά συνέβαλε η ανάπτυξη των υποδομών και τα μεγάλα έργα όπως η Εγνατία οδός, το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης και των τριών οδικών πυλών εισόδου από τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Δημιουργήθηκε θαλάσσια σύνδεση του νομού με τα νησιά του Αιγαίου, με επιβατικό πλοίο μέχρι τη Ρόδο καθώς επίσης και δρομολόγηση δελφινιών τους θερινούς μήνες για τη Σαμοθράκη και τη Λήμνο. Επίσης, συνδέθηκε το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης με πτήσεις τσάρτερ και άνοιξαν τα σύνορα στο Ορμένιο για τους πολίτες που είναι εκτός των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Βουλγαρίας ενώ

επαναλειτούργησε το τελωνείο Καστανέων. Τέλος, δρομολογήθηκε τρένο υψηλών ταχυτήτων από Ορεστιάδα μέχρι Θεσσαλονίκη.

Πριν κλείσουμε όμως αυτό το κεφάλαιο αξίζει να κάνουμε μια γενική σύγκριση στην απασχόληση, στον κλάδο των ξενοδοχείων και εστιατορίων η οποία συμβάλει στην ανάπτυξη του τουρισμού. Σύμφωνα λοιπόν με τον πίνακα 26 θα σχολιάσουμε τα ποσοστά απασχόλησης στη Βόρεια και στην Κεντρική Ελλάδα καθώς επίσης της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης όπου συγκαταλέγεται ο νομός Έβρου και της Στερεάς Ελλάδας όπου συγκαταλέγεται ο νομός Ευβοίας. Το έτος 1996, η Βόρεια Ελλάδα κατέχει το 30,7% εκ το οποίο το 4,55% ανήκει στη Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Αντίστοιχα, στην Κεντρική Ελλάδα ανήκει ένα αρκετά μικρότερο ποσοστό, το 20,73% εκ το οποίο το 3,27% ανήκει στη Στερεά Ελλάδα. Κατά το έτος 2000, έχουμε μείωση του ποσοστού της Βόρειας Ελλάδας σε 27,92% όπου το 4,88% ανήκει στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Στην Κεντρική Ελλάδα έχουμε το 20,59%, μια απειροελάχιστη μείωση συγκριτικά με το αντίστοιχο του 1996. Το ποσοστό της Στερεάς Ελλάδας όμως αυξάνεται σε 4,36%. Το έτος 2003 η Βόρεια Ελλάδα κατέχει το 27,01% και το 4,18% η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η Κεντρική Ελλάδα έχει το 23,83% και η Στερεά το 4,84%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26

Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ					
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΣ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ΘΡΑΚΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΣ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ
1995	223.676	67.302	10.153	46.251	8.148
1996	224.326	68.874	10.222	46.510	7.344
1997	229.886	70.824	11.321	47.187	7.507
1998	238.651	66.232	10.451	52.974	9.148
1999	239.981	66.797	10.358	52.670	10.652
2000	246.544	68.859	12.044	50.783	10.773
2001	247.513	68.511	12.548	51.417	9.800
2002	261.834	72.124	11.570	57.002	11.103
2003	265.768	71.791	11.128	63.341	12.873

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Υπάρχουν κοινά προβλήματα, υπάρχουν και διαφορές που αναφέρονται στην διαφορετική γεωγραφική, κοινωνική και οικονομική εικόνα του διαπολιτιστικού συστήματος. Επομένως δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί μια ενιαία τάση στην πολιτική για όλους τους νομούς. Η Ελλάδα δεν είναι ενιαίος χώρος γι' αυτό και απαιτούνται εξειδικευμένες τουριστικές πολιτικές που θα μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες του κάθε νομού ξεχωριστά, καθώς επίσης θα μπορούν να προβάλλουν και να αναδείξουν την τουριστική ταυτότητα της κάθε περιοχής.

Με βεβαιότητα λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι ο νομός Ευβοίας έχει μια συνεχή τουριστική ανάπτυξη χωρίς σημαντικά προβλήματα αφού είναι μια περιοχή της κεντρικής Ελλάδας, κοντά στο μεγαλύτερο αστικό κέντρο την Αθήνα και θεωρείτε ένα τουριστικός προορισμός που εύκολα μπορεί κανείς να τον επισκεφτεί αφού η τουριστική εικόνα του νομού είναι σαφή και αρκετά διαδεδομένη.

Τέλος, όσον αφορά τώρα το νομό Έβρου, είναι μια πιο αδικημένη περιοχή αφού είναι αρκετά απομακρυσμένη από τα μεγάλα αστικά κέντρα και παρόλο που η φύση έχει προικίσει όλο το νομό με αμέτρητες ομορφιές, ο νομός Έβρου, δεν έχει μια συγκεκριμένη τουριστική ταυτότητα για να προβάλλει και να διαφημίσει ώστε να γίνει γνωστός ως τουριστικός προορισμός. Παρόλα αυτά, υπάρχει μια σταθερή τουριστική εξέλιξη σε όλο το νομό που στο μέλλον αναμένετε να αυξηθεί ώστε να μπορεί να συμβαδίζει με την γενική τουριστική ανάπτυξη της χώρας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

- ❶ **ΠΙΝΑΚΑΣ 1:** Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (σελ.13)
- ❷ **ΠΙΝΑΚΑΣ 2:** Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ (σελ.18)
- ❸ **ΠΙΝΑΚΑΣ 3:** ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ Α.Ε. (2000 – 2006) – Ο.Π.Α.Α.Χ. ΝΟΤΙΑΣ ΕΥΒΟΙΑΣ (σελ.58)
- ❹ **ΠΙΝΑΚΑΣ 4:** ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ Α.Ε. (2000 – 2006) – Ο.Π.Α.Α.Χ ΝΗΣΟΥ ΣΚΥΡΟΥ (σελ.59)
- ❺ **ΠΙΝΑΚΑΣ 5:** ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ Α.Ε. (2000 – 2006) – Ο.Π.Α.Α.Χ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΒΟΡΕΙΟΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ (σελ.59)
- ❻ **ΠΙΝΑΚΑΣ 6:** ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER II – ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ (σελ.60-61)
- ❼ **ΠΙΝΑΚΑΣ 7:** ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER II – ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΗΣΟΥ ΣΚΥΡΟΥ (σελ.62)
- ❽ **ΠΙΝΑΚΑΣ 8:** ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER II – ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΥΜΗΣ (σελ.63)
- ❾ **ΠΙΝΑΚΑΣ 9:** ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΡΑΜΜΗ ΚΥΜΗ – ΣΚΥΡΟ – ΚΥΜΗ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2000 – 2004 (σελ.64)
- ❿ **ΠΙΝΑΚΑΣ 10:** ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΕΥΒΟΙΑΣ (σελ.65-69)
- ⓫ **ΠΙΝΑΚΑΣ 11:** ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ (σελ.107)
- ⓬ **ΠΙΝΑΚΑΣ 12:** ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – Ο.Π.Α.Α.Χ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 13:** ΤΟ ΜΕΤΡΟ 7.9 « ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙ ΜΕΣΟ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ»
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 14:** ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ 7 Ο.Π.Α.Α.Χ (σελ.119)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 15:** ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER II ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΈΒΡΟΥ (σελ.121)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 16:** ΜΕΡΙΚΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER II (σελ.121-123)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 17:** ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ (σελ.125)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 18:** Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (σελ.128)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 19:** Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ – ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ ΚΑΙ ΣΟΥΦΛΙΟΥ (σελ.129)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 20:** ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗΣ – ΤΥΧΕΡΟΥ – ΤΡΙΓΩΝΟΥ – ΚΥΠΡΙΝΟΥ ΚΑΙ ΦΕΡΩΝ (σελ.129)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 21:** ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (σελ.130)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 22:** ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ – ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΈΒΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2003 – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2005
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 23:** ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΠΛΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΛΕΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΑΠΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ (σελ.132)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 24:** ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ (σελ.137)
- ⊗ **ΠΙΝΑΚΑΣ 25:** ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ (σελ.138)

❁ **ΠΙΝΑΚΑΣ 26:** Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ (σελ.141)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✦ «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ», Οδηγός Πόλης, καλοκαίρι 2003
- ✦ Διεύθυνση Τουρισμού και Εμπορίου – Τμήμα Τουρισμού Ευβοίας
- ✦ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
- ✦ Ενημερωτικός Οδηγός της Εταιρείας Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου Α.Ε.
- ✦ «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ», Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π. Εκδόσεις Interbooks, 1998.
- ✦ «ΕΛΛΑΣ», Οδικοί Τουριστικοί Χάρτες, Καπρανίδης Σ., Εκδόσεις Χαρτογραφήσεις
- ✦ Ενημερωτικό – Τουριστικό φυλλάδιο από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευβοίας Καλέμης Α. 2005
- ✦ Ενημερωτικό – Τουριστικό φυλλάδιο από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Έβρου
- ✦ Ενημερωτικό φυλλάδιο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης

- ✦ Ενημερωτικό φυλλάδιο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Τριαντάφυλλος, Τερζοπούλου, 2005

- ✦ Ενημερωτικό φυλλάδιο «ΙΘ΄ Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων» Κουτσουμανής, 2005

- ✦ Ενημερωτικό φυλλάδιο του Υπουργείου Μακεδονίας και Θράκης

- ✦ «ΘΡΑΚΗ», Τουριστικός Ιστορικός Αρχαιολογικός Οδηγός, Καρακούσης, 1998

- ✦ Λιμεναρχείο Αλεξανδρουπόλεως

- ✦ Ναυτική Εταιρεία Σκύρος

- ✦ Οργανισμός Αγροτικής Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδος

- ✦ Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης – Νομαρχία Έβρου

- ✦ Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Αθήνα, 2005

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ INTERNET

→ www.eot.gr (Στατιστικά Στοιχεία για τον Ελληνικό Τουρισμό)

→ www.evia.gr

→ www.hotel-restaurant.gr Μελέτη του κ. Β. Πατσουράτη που έγινε για λογαριασμό του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Σεπτέμβριος 2000

→ www.skyros.gr

→ www.statistics.gr